

Kvalita života profesionálních sportovců

Diplomová práce

Studijní program: N7401 – Tělesná výchova a sport
Studijní obory: 7503T100 – Učitelství tělesné výchovy pro 2. stupeň základní školy
7503T114 – Učitelství zeměpisu pro 2. stupeň základní školy

Autor práce: **Bc. Josef Příhonský**
Vedoucí práce: RNDr. František Murgaš, Ph.D.

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Josef Příhonský**
Osobní číslo: **P17000687**
Studijní program: **N7401 Tělesná výchova a sport**
Studijní obory: **Učitelství zeměpisu pro 2. stupeň základní školy**
Učitelství tělesné výchovy pro 2. stupeň základní školy
Název tématu: **Kvalita života profesionálních sportovců**
Zadávající katedra: **Katedra geografie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Konceptualizace kvality života
Fenomén profesionálního sportu v současné společnosti
Analýza kvality života profesionálních sportovců
Dotazníkové šetření a kvantifikace kvality života profesionálních sportovců
Syntéza zjištěných poznatků
Využití zkoumané problematiky v pedagogické praxi

Cíle:

Zjistit kvalitu života a její strukturu u specifické skupiny společnosti, jež tvoří profesionální sportovci. Druhým cílem je analyzovat didaktické aspekty této problematiky.

Rozsah grafických prací: **dle potřeby**

Rozsah pracovní zprávy: **60 stran**

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

MICHALOS, Alex C., ed. Encyclopedia of quality of life and well-being research. Vol. 1-12. Cham: Springer, 2014. ISBN 978-94-007-0752-8.

DOS SANTOS, A. L. P. The perception of condition and quality of life of athletes. Journal of Physical Education and Sport [online]. 2015, 15(2), - [cit. 2017-12-01]. DOI: 10.7752/jpes.2015.02036. ISSN 22478051.

Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/280069034_The_perception_of_condition_and_quality_of_life_of_athletes

DOS SANTOS, A. L. P. Quality of Life in Professional, Semiprofessional, and Amateur Athletes. SAGE Open [online]. 2013, 3(3), 215824401349772- [cit. 2017-12-01]. DOI: 10.1177/2158244013497723. ISSN 2158-2440.

Dostupné z: <http://journals.sagepub.com/doi/10.1177/2158244013497723>

KROFTOVÁ, Tereza. Kvalita života a sebepojetí sportovců, jejichž kariéra byla nedobrovolně ukončena [online]. Brno, 2012 [cit. 2017-12-01].

Dostupné z: http://is.muni.cz/th/261106/ff_m/. Diplomová práce.

Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. Vedoucí práce Martin Jelínek.

WRISBERG, C. A. Quality of life for male and female athletes. Quest (National Association for Physical Education in Higher Education) [online]. Knoxville, USA, 1996, 48, 392-408 [cit. 2017-12-01]. Dostupné z:

<http://www.nationalacademyofkinesiology.org/AcuCustom/Sitename/DAM/142/13Wrisberg.pdf>

Vedoucí diplomové práce: **RNDr. František Murgaš, Ph.D.**

Katedra geografie

Datum zadání diplomové práce: **1. prosince 2017**

Termín odevzdání diplomové práce: **3. května 2019**

prof. RNDr. Jan Pícek, CSc.
děkan

L.S.

doc. RNDr. Kamel Zágöršek, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 22. prosince 2017

Prohlášení

Byl jsem seznámen s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé diplomové práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že texty tištěné verze práce a elektronické verze práce vložené do IS STAG se shodují.

29. 3. 2019

Bc. Josef Příhonský

Poděkování

Na tomto místě bych chtěl poděkovat RNDr. Františku Murgašovi, Ph.D. za vedení diplomové práce, cenné rady, odborné připomínky a velkou inspiraci nejen při vypracování této diplomové práce. Poděkování patří také mé rodině především za morální podporu při studiu a tvorbu potřebného zázemí. Poděkovat bych chtěl také všem respondentům, kteří se účastnili mého výzkumu a to jak z řad profesionálních basketbalistů a basketbalistek, tak i z řad většinového obyvatelstva Pardubic a Hradce Králové.

Anotace

V předkládané diplomové práci bylo stanoveno několik cílů. Prvním cílem, kterému byla věnována pozornost, byla konceptualizace kvality života. Dalším cílem byla introdukce do světa sportu, jakožto jednoho z nejvýznamnějších sociálně-kulturních fenoménů dnešní doby, spojená s analýzou specifík života profesionálních sportovců. Stěžejním cílem práce však bylo zjištění subjektivní kvality života a její struktury u specifické skupiny společnosti, profesionálních sportovců. Posledním, avšak neméně významným cílem byla analýza didaktických aspektů této problematiky. Nejprve se práce zabývá konceptem kvality života s ohledem na historický vývoj, současné přístupy k této problematice a vymezení samotného pojmu. Následuje část věnovaná společenskému fenoménu sportu, na kterou navazuje analýza kvality života profesionálních sportovců a výzkum provedený pomocí dotazníkového šetření u profesionálních basketbalistů z Pardubic a profesionálních basketbalistek z Hradce Králové. Výzkum mezi profesionálními sportovci je doplněn také doprovodným výzkumem mezi většinovým obyvatelstvem pro možnost srovnání výsledků. Na závěr je věnován prostor pro didaktické aspekty zkoumané problematiky.

Klíčová slova

Koncept kvality života, společenský fenomén sport, profesionální sportovci, subjektivní kvalita života, Pardubice, Hradec Králové.

Annotation

The submitted master's thesis has a total of four objectives. The first objective is the conceptualization of quality of life. The second objective is the introduction to the 'World of Sports', one of the most significant current socio-cultural phenomena; and the analysis of the specificities of the life as a professional athlete. The third and the main objective is the measuring of subjective quality of life and its structure in a particular social group of professional athletes. And last but not least, the final objective is the analysis of the didactic aspects of the topic. First, the concept of quality of life is reviewed with regard to its historical development, current approaches, and the definition of the term itself. Next is the review of sport as a socio-cultural phenomenon and the analysis of quality of life of professional athletes. That is followed by a research that was conducted using a survey of professional female basketball players of the Hradec Králové basketball team. The analysis of the professional athletes is followed by a secondary analysis of the general population for a comparison of results. Lastly, the didactic aspects of this topic are reviewed and discussed.

Key Words

Concept of quality of life, sport as socio-cultural phenomenon, professional athletes, subjective quality of life, Pardubice, Hradec Králové.

Obsah

Úvod.....	12
1. Kvalita života	15
1.1 Historický vývoj přístupu k pojmu kvalita života.....	16
1.2 Definice pojmu kvalita života	20
1.3 Kvalita života v geografii.....	22
1.4 Výzkumy kvality života sportovců	24
2. Fenomén profesionálního sportu v současné společnosti	27
2.1 Sport jako politický nástroj	28
2.2 Sociálně-kulturní rozměr sportu.....	30
2.3 Sport a masová média	32
2.4 Sport a globalizace	35
2.5 Olympismus	37
3. Analýza kvality života profesionálních sportovců	40
3.1 Faktory ovlivňující kvalitu života profesionálních sportovců.....	40
3.1.1 Finanční zabezpečení	41
3.1.2 Fyzická a psychická zátěž	43
3.1.3 Krátká kariéra.....	45
3.2 Případová studie kvality života profesionálních basketbalistů a basketbalistek z Pardubic a Hradce Králové.....	47
3.2.1 Historický vývoj basketbalu.....	47
3.2.2 Rozvoj basketbalu v českých zemích.....	48
3.2.3 Charakteristika města Pardubice	49
3.2.4 Charakteristika města Hradec Králové.....	49
4. Výzkum	51
4.1 Cíle výzkumu	51
4.2 Použité metody	52

4.3	Kvantifikace výsledků.....	52
5.	Zjištění.....	77
6.	Didaktické aspekty	81
	Závěr.....	83
	Zdroje	84

Seznam zkratek

atd. – A tak dále

ATP – Asociace tenisových profesionálů (Association of Tennis Professionals)

ČBF – Česká basketbalová federace

ČSÚ – Český statistický úřad

FIBA – Mezinárodní basketbalová federace (Fédération Internationale de Basket-ball)

MOV – Mezinárodní olympijský výbor

Např. – například

NBA – National Basketball Association

NCAA – National Collegiate Athletic Association

NFL – National Football League

NHL – National Hockey League

ORP – Obec s rozšířenou působností

RVP ZV – Rámcový vzdělávací program základního vzdělávání

s.r.o. – Společnost s ručením omezeným

YMCA – Young Men's Christian Association

Seznam tabulek

Tabulka 1: 10 největších návštěv na basketbalovém zápase NCAA.....	31
Tabulka 2: Ceny přenosových práv v anglické Premier League.....	34
Tabulka 3: Nejlépe placení sportovci světa v roce 2018.....	42
Tabulka 4: Nejlépe placení sportovci ČR v roce 2018.....	42

Seznam obrázků

Obrázek 1: Jesse Owens na olympijských hrách v Berlíně v roce 1936.....	28
Obrázek 2: Člen teroristické skupiny Černé září na olympijských hrách v Mnichově v roce 1972.....	29
Obrázek 3: Final Four NCAA v Arlingtonu v roce 2014.....	32

Seznam grafů

Graf 1: Pohlaví – profesionální sportovci	53
Graf 2: Pohlaví – většinové obyvatelstvo.....	53
Graf 3: Věkové složení – profesionální sportovci.....	54
Graf 4: Věkové složení – většinové obyvatelstvo	54
Graf 5: Vzdělanostní struktura – profesionální sportovci	55
Graf 6: Vzdělanostní struktura – většinové obyvatelstvo	56
Graf 7: Trvalé bydliště – profesionální sportovci	57
Graf 8: Trvalé bydliště – většinové obyvatelstvo.....	57
Graf 9: Spokojenost s životem v sídle – profesionální sportovci.....	58
Graf 10: Spokojenost s životem v sídle – většinové obyvatelstvo	59
Graf 11: Dlouhodobý vztah – profesionální sportovci.....	60
Graf 12: Dlouhodobý vztah – většinové obyvatelstvo	60
Graf 13: Druh dlouhodobého vztahu – profesionální sportovci.....	60
Graf 14: Druh dlouhodobého vztahu – většinové obyvatelstvo	61
Graf 15: Spokojenost v dlouhodobém vztahu – profesionální sportovci	62
Graf 16: Spokojenost v dlouhodobém vztahu – většinové obyvatelstvo	62
Graf 17: Pocit zdraví – profesionální sportovci	63
Graf 18: Pocit zdraví - většinové obyvatelstvo	63
Graf 19: Vztahy se spoluhráči/kami – profesionální sportovci.....	64
Graf 20: Vztahy s pracovními kolegy/spolužáky – většinové obyvatelstvo	65

Graf 21: Rodičovství – profesionální sportovci	66
Graf 22: Rodičovství – většinové obyvatelstvo	66
Graf 23: Rodičovství v budoucnu – profesionální sportovci	67
Graf 24: Rodičovství v budoucnu – většinové obyvatelstvo.....	67
Graf 25: Soužití s otcem/matkou dítěte – profesionální sportovci	67
Graf 26: Soužití s otcem/matkou dítěte – většinové obyvatelstvo	67
Graf 27: Důvěra v ostatní lidi – profesionální sportovci.....	69
Graf 28: Důvěra v ostatní lidi – většinové obyvatelstvo	69
Graf 29: Dobří přátelé – profesionální sportovci	70
Graf 30: Dobří přátelé – většinové obyvatelstvo.....	70
Graf 31: Vlastnictví automobilu – profesionální sportovci.....	71
Graf 32: Vlastnictví automobilu – většinové obyvatelstvo	71
Graf 33: Zahraniční dovolená alespoň 1 za rok – profesionální sportovci	72
Graf 34: Zahraniční dovolená alespoň 1 za rok – většinové obyvatelstvo.....	72
Graf 35: Pocit bezpečí – profesionální sportovci	73
Graf 36: Pocit bezpečí – většinové obyvatelstvo	73
Graf 37: Míra vlivu města a klubu na kvalitu života profesionálních sportovců ..	74
Graf 38: Představa setrvání v sídle i po skončení sportovní kariéry profesionálních sportovců	75
Graf 39: Subjektivní hodnocení kvality života – profesionální sportovci.....	76
Graf 40: Subjektivní hodnocení kvality života – většinové obyvatelstvo.....	76

Úvod

Pojem kvalita života je v dnešní době velmi diskutovaný a to na úrovni mnoha vědních disciplín. Svým záběrem zasahuje do sociologie, psychologie, medicíny, politiky, kulturní antropologie a do mnoha dalších oborů, mezi kterými nemohu nejmenovat geografii. V rámci tohoto oboru se kvalitě života věnuje humánní respektive sociální a popřípadě také kulturní geografie. Zvýšený globální zájem o tuto problematiku je zapříčiněn enormním nárůstem bohatství a s tím i spojeným blahobytem v nejvyspělejších státech světa v kontrastu se státy třetího světa, kde životní podmínky zdaleka neodpovídají námi přijímaným standardům 21. století.

V rámci konceptu kvality života bylo provedeno již nespočet výzkumů a vypracováno nespočet prací, které se zaměřují na různé regiony, nebo skupiny společnosti, jako jsou důchodci, nemocní lidé, atd. Já jsem se rozhodl věnovat svou pozornost značně specifické skupině společnosti, kterou tvoří profesionální sportovci. Téměř naprostá ojedinělost, nejen v rámci České republiky, takto zaměřeného výzkumu kvality života přináší na jednu stranu vzrušení z objevování zcela nového, na druhou stranu však neumožňuje srovnání výsledků této práce s jinými autory.

V předkládané práci se v samém úvodu věnuji konceptualizaci kvality života, kde se zaměřuji na terminologickou neucelenost a různorodost, která v rámci tohoto konceptu panuje. Dále se zaměřuji na historický vývoj přístupu ke studiu kvality života a přináším přehled pojetí kvality života z pohledu vybraných autorů, kteří se touto problematikou zabírají. Pozornost také věnuji propojení konceptu kvality života a geografie jakožto vědního oboru a jelikož se ve své práci zaměřuji na specifickou skupinu společnosti, kterou tvoří profesionální sportovci, uvádím také ojedinělé výzkumy kvality života, jež se zaměřují na sportovce.

Následně se zabývám světem sportu, jakožto jedním z nejvýznamnějších sociálně-kulturních fenoménů současné doby. Upozorňuji na přesah sportu do roviny politiky a také na jeho postavení v hodnotovém žebříčku lidí po celém světě. Dále rozvádím problematiku globalizace ve spojení se sportem a vliv masových médií na kulturu současného sportu. V protikladu ke stavu současného sportu přináším vhled do původních olympijských myšlenek, jejichž autorem je Pierre de Coubertin.

Na fenomén sportu navazuji ve své práci analýzou kvality života profesionálních sportovců, kdy nejprve teoreticky analyzuji nejvýznamnější faktory ovlivňující kvalitu života této specifické skupiny společnosti. V následující případové studii profesionálních basketbalistů z Pardubic a profesionálních basketbalistek z Hradce Králové se nejprve zaměřuji na charakteristiku obou měst a dalších proměnných, které stojí v cestě k pochopení problematiky kvality života členů a členek těchto dvou basketbalových týmů z východu Čech. V závěrečné kapitole *Zjištění* porovnávám výsledky svého výzkumu s výsledky jiných studií, které zkoumaly kvalitu života v Pardubicích a Hradci Králové. Na úplný závěr práce jsem pak připojil také didaktické aspekty, které se pojí ke zvolené problematice.

Hlavním cílem předkládané práce je zjištění a struktura subjektivní kvality života profesionálních sportovců. Ke splnění tohoto cíle využiji dotazníkového šetření mezi profesionálními basketbalisty z týmu BK JIP Pardubice, jež nastupují v nejvyšší české basketbalové soutěži mužů, v Kooperativa Národní basketbalové lize a profesionálními basketbalistkami z týmu Sokol Nilfisk Hradec Králové, které nastupují v nejvyšší české basketbalové soutěži žen, v Ženské basketbalové lize. Pro lepší výpovědní hodnotu svého výzkumu jsem uskutečnil také doprovodný výzkum mezi většinovým obyvatelstvem Pardubic a Hradce Králové.

Před provedením výzkumu jsem si stanovil následující tři hypotézy:

Hypotéza 1

Předpokládám, že profesionální sportovci (v mém případě profesionální basketbalisté a basketbalistky z Pardubic a Hradce Králové) budou hodnotit kvalitu svých životů oproti většinovému obyvatelstvu nadprůměrně dobře.

Hypotéza 2

Předpokládám, že subjektivně vnímanou kvalitu života bude u profesionálních sportovců více ovlivňovat klub, za který nastupují namísto města, ve kterém působí.

Hypotéza 3

Předpokládám, že v porovnání profesionálních basketbalistek z Hradce Králové a profesionálních basketbalistů z Pardubic neshledám výraznější rozdíly v subjektivně vnímané kvalitě života.

Dílčími cíli práce jsou konceptualizace kvality života, introdukce do světa sportu jakožto jednoho z nejvýznamnějších sociálně-kulturních fenoménů současnosti a analýza didaktických aspektů zvolené problematiky. Ke splnění těchto dílčích cílů jsem na rozdíl od hlavního cíle přistupoval v teoretické rovině.

Tato diplomová práce nemá a ze své podstaty ani nemůže mít za cíl stanovit úroveň kvality života profesionálních sportovců globálně. Rozmanitost a rozsah profesionální sportovní scény ať už ve světovém či regionálním měřítku, jsou natolik velké, že je nelze zahrnout do jednoho jediného výzkumu. Vždy bude zapotřebí další specifikace, aby bylo možné zjištěné výsledky porovnávat a dále s nimi pracovat. Jinak se bude vždy jednat pouze o průměrné číslo, které ve svém výsledku nebude reprezentovat nikoho a přitom zastupovat všechny.

1 Kvalita života

Pojem „kvalita života“ je v současné době běžnou součástí slovníků nejen vědeckých pracovníků, ale také politiků, nebo i laické veřejnosti. Potíž však spočívá v jeho obtížné interpretaci a těžké uchopitelnosti. Pojem si přisvojilo značné množství vědních disciplín, které k němu pochopitelně připojily nejrůznější přívlastky. Jako příklad mohu uvést psychologii, kulturní antropologii, ekonomii, politologii, etiku, teologii, sociologii, sociální ekologii, environmentalistiku, ale také i medicínu, kdy zdraví lze považovat jako jednu z nejzákladnějších komponent kvality života. Nesmím pochopitelně zapomenout ani na humánní respektive sociální geografii. Jedná se tak o pojem interdisciplinární a multidimenzionální.

Ačkoli je samotné téma kvality života interdisciplinární, při jeho výzkumu právě interdisciplinární přístup chybí. Vědní disciplíny, které jsem uvedl výše, se tématem zabírají pouze z vlastního zorného úhlu a značně izolovaně od ostatních vědních disciplín. Pod označením multidimenzionální si pak uvědomme řadu odlišných významů daného pojmu. Kvalita života nabývá například materiálního pojetí (pod čímž si můžeme představit vlastnictví a dostupnost jisté míry konzumu), pojetí psychologické (zahrnuje pocity subjektivní pohody, radosti, štěstí, moci a úspěchu, celkové spokojenosti se svým životem, či sebehodnocení a sebereflexe daného jedince), pojetí kulturně antropologické (zabývající se odlišnostmi v chápání kvality života v různých kulturních oblastech, nebo v různých prostředích a následnou stabilitou, nebo naopak labilitou tohoto chápání v čase), pojetí sociologické (zkoumá odlišnosti kvality života napříč sociálními skupinami), nebo pojetí morální (zaměřuje se na vztah kvality života ke svědomí a morálním hodnotám).

Rozvoj zkoumání kvality života pak jistě vychází z úsilí zjistit příčiny rozdílnosti kvality života v různých regionech. Asi největším impulzem k výzkumu kvality života bylo na jedné straně značné bohatství a materiální dostatek v rukou obyvatel Spojených států amerických a nejvyspělejších západoevropských států přibližně v polovině minulého století. S tímto bohatstvím byla spojena také změna životního stylu a pochopitelně také hodnotové orientace, jež vycházela z rozšiřujícího se konzumního způsobu života.

Tento trend se začal nejvíce projevovat ve druhé polovině šedesátých let devatenáctého století. Kořeny postupného nárůstu materiálního zabezpečení

a konzumního způsobu života lze nalézt v nástupu poválečné generace do produktivního věku. Tato nová generace tehdy vyrůstala ve zcela nových podmínkách. Svět byl rozdělen nejen ideologicky, politicky a vojensky, ale později také demograficky.

V současné době je téma kvality života zvýrazňováno na pozadí přechodu naší společnosti na postmoderní, respektive postindustriální. Současná západní společnost prochází, nebo na některých místech již prošla, radikálními změnami na poli struktury zaměstnanosti (přesun do třetího a čtvrtého sektoru hospodářství). Mimo to jsou také pozorovatelné tyto nové charakteristiky: připisování většího významu duševní práci a kreativitě, větší množství volného času, zrychlení životního tempa, demokratizace a pluralizace snad ve všech sférách sociálního života, nebo také zvyšující se závislost na moderních informačních a komunikačních technologiích. Značně typickým je také proces relativního potírání vzdáleností mezi lidmi, a to jak v lokálním, tak i globálním měřítku. Tento proces následně umožňuje častější a pevnější mezilidské vztahy a komunikaci, což nepochybně také ovlivňuje kvalitu života.

Téma kvality života může působit až kontroverzně a to především proto, že dodnes neexistuje a je otázkou, zda někdy bude existovat, všeobecně přijímaná definice kvality života. Kromě definice, není znám ani jednotně uznávaný koncept tohoto pojmu. Výsledkem této nejednotnosti a neucelenosti je i terminologická různorodost. Napříč literaturou je tak možné narazit na pojmy kvalita života (quality of life), sociální pohoda (social well-being), pohoda (well-being), sociální blahobyť (social welfare), individuální stav pohody (subjective well-being), životní úroveň (standard of living), lidský rozvoj (human development), zdraví (health), spokojenost (satisfaction), štěstí (happiness), bohatství (wealth) a další.

Problém s uchopitelností pojmu kvality života pak spočívá v komplexnosti lidského života samotného. Ten je tvořen nekonečným množstvím faktorů a okolností, které do něho vstupují a ovlivňují ho. Tyto faktory a okolnosti mohou být jak vnitřního, tak i vnějšího charakteru a společně s nejen mezilidskými interakcemi, které se mohou různě překrývat, tvoří pravděpodobně nerozpletné pomyslné klubko.

1.1 Historický vývoj přístupu k pojmu kvalita života

Počátky výzkumů kvality života nelze s naprostou přesností správně datovat. Avšak víme, že již řecká, nebo římská mytologie se koncepcí kvality života zaobíraly. Za první dílo, které se věnuje této problematice pak lze označit Etiku Nikomachovu,

jejímž autorem je řecký filosof Aristoteles (Křivohlavý, 2001). Pakliže ale zaměříme pozornost na samotný pojem „kvalita života“, tak lze vystopovat jeho první užívání do dvacátých let dvacátého století. Pojem byl tehdy probírán v souvislosti s ekonomickým rozvojem a případné roli státu při pomoci nižším sociálním vrstvám. V tehdejších úvahách však kvalitu života reprezentovala pouze materiální životní úroveň určité společnosti.

Již ve třicátých letech dvacátého století byl pojem kvality života zaveden také do psychologie a to zásluhou amerického psychologa Edwarda Thorndikea v rámci jeho díla *The Psychology of Wants, Interests and Attitudes*, kterou publikoval v roce 1935. Později, v padesátých letech se pojem kvalita života stal politickým cílem a sloganem v USA. V období po druhé světové válce byla také Světovou zdravotnickou organizací (dále WHO)¹ zformulována a následně také publikována definice zdraví. Zdraví bylo tehdy definováno jako „stav fyzické, duševní a sociální pohody“ (Heřmanová, 2012 s. 14). Po zamyšlení se nad touto definicí pak jistě nepřekvapí, že se tehdy rozpoutala diskuze ohledně měřitelnosti takto definovaného pojmu.

V následném desetiletí se pojem kvalita života ukotvil především v politických kruzích. Zejména v podání amerických prezidentů J. F. Kennedyho a L. B. Johnsona. V programech *The Great Society* a *The Beautiful America* šlo především o změnu image Spojených států amerických. Především pak již zmiňovaný prezident L. B. Johnson proklamoval, že zvyšování kvality života Američanů, bylo jedním z hlavních cílů tehdejší domácí politiky Spojených států amerických. V šedesátých letech se také začal poprvé více projevovat mnohem širší záběr pojmu kvalita života. Do popředí se tak pomalu začala dostávat i nemateriální stránka života. V roce 1968 se pojem dostal do prohlášení Římského klubu², který mimo jiné usiloval také o zvyšování životní úrovně lidí a to na základě více postupů, mezi které patřily například humanizace a odzbrojení světa.

V sedmdesátých letech však opět pro výzkum kvality života sílil význam materiálního bohatství nejrozvinutějších států západního světa, především pak ve

¹ Světová zdravotnická organizace je agentura Organizace spojených národů. Je koordinační autoritou v mezinárodním veřejném zdraví. Centrálu má v Ženevě ve Švýcarsku. WHO byla založena Spojenými národy 7. dubna 1948. Tento den se na celém světě slaví jako Světový den zdraví.

² Římský klub je mezinárodní nevládní organizace vědců z nejrůznějších oborů, významných představitelů z průmyslového prostředí a veřejných činitelů, jež se zabývá analýzou a prognózou významných sociálních, ekonomických, politických, ideologických, kulturních a ekologických problémů současné lidské společnosti, zejména pak takzvaných globálních problémů.

Spojených státech amerických. S narůstajícím bohatstvím a materiálním přebytkem se více a více rozšiřoval konzumní způsob života, neboli konzumerismus. Význam spotřeby byl přeceňován do takové míry, že výsledkem byla „spotřeba pro spotřebu“. Takovýto způsob života může být vztažen jak vůči jednotlivci, tak i k celé společnosti, kdy konzumní společností je označována „*společnost, kde dominuje bezduchý konzum nad duchovností*“ (Potůček, 2002, s. 43).

Německý politik Willy Brandt v sedmdesátých letech postavil na základech zlepšování kvality života pro své spoluobčany politický program německé sociální demokracie. Také první použití pojmu kvality života v návaznosti na výzkum zaměřený na sledování dopadu společenských změn na život lidí známý pod označením *Social Indicators*, je datováno do stejného období. V sedmdesátých letech byl taktéž proveden ve Spojených státech amerických první celostátně pojatý výzkum kvality života na vzorku více jak dvou tisíc respondentů, jehož cílem bylo rozpoznat subjektivní indikátory, pomocí kterých lidé hodnotí kvalitu svého života. Tyto indikátory byly následně propojeny s několika objektivními sociálními a ekologickými charakteristikami.

Výsledky zmiňovaného výzkumu mimo jiné prokázaly, že zlepšení socioekonomických podmínek a zajištění základních biologických předpokladů života jsou pro subjektivní hodnocení kvality života významné jen po určitou mez. Tou mezí je uspokojení relevantních potřeb do určité hranice, která se často označuje jako hranice chudoby. Pro subjektivní hodnocení je nevýznamnějším faktorem emoční prožívání a kognitivní hodnocení vlastního života, které však vůbec nemusí být v souladu se socioekonomickým statutem, nebo biologickým zdravím. Právě po překročení této hranice uspokojení základních potřeb je pro vlastní pocit spokojenosti stěžejní jeho emoční prožívání.

Přelomovým momentem v rámci výzkumů kvality života bylo založení vědeckého časopisu *Social Indicators Research* v roce 1974. Jeho zakladatelem byl americký politolog Alex Michalos. Ve stejném roce pak vznikl i druhý, pro tuto oblast výzkumu velmi významný časopis *The Journal of Happiness*. Oba tyto časopisy měly obrovský podpurný vliv na počet článků publikovaných o kvalitě života.

Od počátku osmdesátých let se začaly postupně rozvíjet teorie, které se již odkláněly od původního pojetí *žít lépe* a naopak se přikláněly k novějšímu *žít jinak*. Na

základě tohoto, se empirické výzkumy přestaly zaměřovat na rozbor sociálních a ekonomických podmínek života a naopak se začaly výrazně zaměřovat na rozbor životních stylů obyvatel. Z rozdílů mezi chtěným způsobem života a ve skutečnosti realizovaným způsobem života byla dedukována míra subjektivní spokojenosti a tedy i kvalita vlastního života. Mezi další vědní disciplíny, které se o kvalitu života začaly výrazněji zajímat, se zařadila v osmdesátých letech také sociální psychiatrie. Asi největší rozkvět pak zaznamenaly výzkumy spojené s kvalitou života v devadesátých letech minulého století. V tomto období se také ještě více projevila zvýšená pozornost věnovaná subjektivní kvalitě života.

Trend větší pozornosti zaměření se na subjektivní vnímání a hodnocení vlastního života ve výzkumech kvality života přetrvává i do dnešní doby. V centru zájmu jsou pak především charakteristiky, které jsou určitým způsobem schopny měřit míru životní spokojenosti a pocitu štěstí. Zmiňovaný trend popisuje ve své knize *Koncepty, teorie a měření kvality života* také Eva Heřmanová. Ta uvádí: „*Je nezpochybnitelným faktem, že v současnosti výrazně převažují výzkumy věnované subjektivní kvalitě života, které se zaměřují zpravidla na tři hlavní tematické oblasti. První z nich je celková spokojenost se životem, druhou je spokojenost s dílčími oblastmi života (např. rodina, práce, bydlení, seberealizace, sociální vazby, společenské uznání). V neposlední řadě je současný výzkum zaměřen i na třetí oblast, tj. na hledání nejvýznamnějších faktorů, které podmiňují vznik subjektivního pocitu kvalitního a smysluplného života, a na hledání souvztažností mezi těmito faktory*“ (Heřmanová, 2012, s. 17).

I přes tento zřejmý trend však stále nevymizely výzkumy, které se zaměřují na objektivní hodnocení kvality života (například Murgaš, 2009; Petrůj, 2008). Jejich a i jiné analýzy se orientují na porovnání životních podmínek v obcích, nebo na vyšších hierarchických stupních jako jsou okresy, kraje, nebo celé státy. Na tomto místě lze také zmínit mezinárodní hodnocení a měření kvality života pomocí indexu lidského rozvoje (Human Development Index).

1.2 Definice pojmu kvalita života

Jelikož existuje značné množství definic pojmu kvalita života a i jeho blízkých či dalo by se říci příbuzných pojmů, pokusím se v následující kapitole přiblížit ty nejnámější a nejvíce používané definice pojmu v chronologické posloupnosti vzniku. Cílem následujícího souhrnu není úplnost, ale přiblížení a vzhled do široké škály přístupů k pojmu kvalita života.

Snad nejstarší a značně proslavenou definicí, jež jsem již zmínil na předchozích řádcích, a kterou lze považovat za oborovou definici kvality života, byla definice zdraví v podání WHO. Definice říká, že zdraví neznamena pouze absenci nemoci, nebo nějaké poruchy, ale že se jedná o komplexní stav tělesné, sociální a duševní pohody. Výhodou této definice je fakt, že v sobě zahrnuje jak objektivní složku (fyzická a fyziologická dimenze zdraví), tak i subjektivní a sociální složku (naplnění aspirace a uspokojování lidských potřeb). Svým významem tak nemá daleko od současného chápání subjektivní kvality života, avšak zároveň trpí značnou abstraktností a relativností.

Dále tato definice nebere v úvahu moment, kdy je člověk fakticky nemocný, avšak se svojí nemocí je vnitřně vyrovnaný a zároveň je tento člověk také dobře finančně zajištěný, tudíž netrpí materiálním, či jiným nedostatkem. V tomto případě je dle definice WHO takový člověk vlastně zdravý. Naopak v opačném případě, fakticky zdravý hypochondr bude dle této definice nemocným. WHO postupně definici kvality života upravovala, až v devadesátých letech spatřila světlo světa nová definice, která k pojmu přistupovala již značně moderně a říkala, že „*kvalita života je individuální vnímání jeho, nebo její pozice v životě v kontextu kulturních a hodnotových systémů, v nichž žijí a ve vztahu k jejich cílům, očekáváním, normám a zájmům*“ (Heřmanová, 2012, s. 32).

Jana Dufková popisuje tři základní přístupy k pojetí pojmu kvalita života. Prvním z nich je makrostrukturální pojetí. Toto pojetí je ze všech tří nejméně přesné, jelikož popisuje kvalitu života jakožto jednu z podmínek společenského rozvoje. Makrostrukturální pojetí má podstatný význam v oblasti mezinárodních srovnání. Druhým pojetím je pak mezostrukturální pojetí, které se již snaží obsáhnout kvalitu života méně obecně. Bývá vztaženo k menším sociálním skupinám, nicméně na úroveň jednotlivců se nedostává. Posledním, tedy třetím pojetím dle Dufkové je pojetí mikrostrukturální. To se již zaměřuje téměř výhradně na individuální subjektivní pocity

a pracuje s následujícími pojmy: spokojenost, individuální tvorba, štěstí, uspokojování potřeb, či sebereflexe (Dufková, 1986).

Dalším z autorů, kterého na tomto místě uvedu, je britský humánní geograf Ronald John Johnston. Ten popisuje kvalitu života jako stav sociální pohody (v originále well-being) a to ať už u jednotlivce, nebo v rámci skupiny. Tento stav sociální pohody je pak rozpoznávaný a sledovaný objektivními identifikátory (Johnston, 1994).

Autoři Dragomerická a Škoda nahlízejí na kvalitu života z prostředí sociální psychiatrie a vnímají ji tak, že neleží na jednoznačně stanoveném teoretickém základě, ale na průsečíku několika současných tendencí a směrů, z čehož i plyne značná rozmanitost snah ji definovat. Stejní autoři také uvádí, že kvalita života bývá definována pomocí jiných pojmů, výčtem (vymezením stěžejních oblastí tohoto pojmu), pomocí typických znaků, jež jsou pro kvalitu života považovány za zásadní, nebo pomocí objasnění vzájemných souvislostí typických znaků (Dragomerická a Škoda, 1997).

Hartl a Hartlová zase popisují kvalitu života jako vyjádření pocitu životního štěstí. K nezákladnějším znakům kvalitního života podle nich náleží soběstačnost při obsluze sebe sama a pohyblivost. Jako jistou míru seberealizace a duševní harmonii vnímají kvalitu života z pohledu psychologického. Jinými slovy vnímají kvalitu života buď jako míru životní spokojenosti, nebo naopak nespokojenosti. Ze sociologického pohledu pak kvalitu života vnímají jako životní úroveň a pocity určité sociální skupiny (etnické minority, staří lidé, a další). Medicínskou dimenzi problematiky pak autoři vnímají jako úroveň života a omezení, se kterými žijí chronicky nemocní lidé (Hartl a Hartlová, 2010).

Nový a Surynek chápou kvalitu života jako aspekt životního způsobu, jež souvisí s nestálostí života, a který má mnoho významů. Ačkoli kvalita života do jisté míry souvisí s naplňováním materiálních potřeb, je tomu pouze okrajově. Více je kvalita života spojována s takovými možnostmi naplnění potřeb, u kterých není hmotné zajištění přítomné, nebo je téměř bezvýznamné. Kvalitu života tak podle nich lze spojovat s těmi komponenty života, které nejsou zachytitelné výhradně kvantitativními charakteristikami, jež nelze měřit. Pro měřitelné charakteristiky se pak používá pojem životní úroveň (Nový a Surynek, 2006).

František Murgaš zase definuje kvalitu života následovně: „Kvalitu života jednotlivce tvoří psychologická, somatická, religiózní, sociální a ekonomická dobra, vyúsťující do subjektivního pocitu spokojenosti nebo štěstí – konfrontovaná se zdravotními, sociopatologickými, ekonomickými a environmentálními zly, přičemž tato konfrontace probíhá v prostorově diferencovaném vnějším prostředí. Vyjádření dobra je prosperita, kterou chápeme jako souhrn všech pozitivních hodnot, nejen materiálních. Vyjádřením zla je deprivace, již chápeme jako sumu všech negativních hodnot, materiálních i nemateriálních“ (Murgaš, 2008, s. 14). K výše uvedenému však autor navíc dodává, že stejně tak, jako náš život není pouze zlý, nebo dobrý, tak i kvalita života získá potřebnou komplexnost až doplněním škály prosperita-deprivace o hodnotu, kterou nazývá humánní kapitál.

Jak je z výše uvedeného přehledu patrné, tak pojetí a přístupů k pojmu kvalita života je opravdu velmi mnoho. Každý autor k problematice přistupuje s jinou mírou obecnosti, s jiným výzkumným cílem, s jinou mírou účelnosti a dělitelnosti pojmu na jednotlivé složky. Pokud bych se měl na tomto místě vyslovit, jak chápu pojem kvalita života já osobně, řekl bych, že pojmem kvalita života rozumím subjektivní hodnocení svého života daným jedincem, přičemž by se mělo jednat o hodnocení z jistého časového nadhledu, aby nebylo příliš ovlivněno aktuálním duševním stavem, nýbrž aby mělo spíše dlouhodobější charakter. Objektivně měřitelné indikátory a pomocí nich následné výpočty různých indexů pak vnímám spíše než určitou číselnou interpretaci kvality života, jako číselné vyjádření podmínek pro kvalitní život. Každý z nás však spatřuje důležitost a význam v něčem jiném, tudíž i každý z nás bude objektivně změřené a stejné podmínky hodnotit odlišně.

1.3 Kvalita života v geografii

„Pokusíme-li se problematiku kvality života uchopit z hlediska prostorového, tj. z hlediska konkrétního území nebo z hlediska prostoru obecně, dodáme celé problematice navíc rozměry hierarchičnosti a kvalitativní heterogenity jevů, jež jsou základními vlastnostmi prostoru, s nímž pracuje sociální (humánní) geografie“ (Heřmanová, 2012, s. 65). V rámci oboru geografie se na základě několika disciplín vybízí hned několik možností pojetí kvality života. Z těchto pojetí pak pochopitelně vyplývá opět i značné množství způsobů a přístupů ke zkoumání, které jsou provázány a následně také závisí na velikosti zainteresovaných regionů.

V geografii se pak tradičně jedná o lokální úroveň, mikroregionální úroveň, regionální úroveň, národní úroveň, makroregionální úroveň, a nakonec i globální úroveň. Na každé úrovni pak můžeme pozorovat specifická omezení pro sběr dat, která tvoří podklad pro výsledky konečných analýz. Těmto omezením jsou však všechny uvedené úrovně vystaveny i v případě výzkumů věnující se jiným tématům než je kvalita života. Dalším problémem, který vyvstává do popředí je nutnost si uvědomit, kdo je vlastně nositelem dané informace. Zda se jedná o jednotlivce, rodiny, či celé územní jednotky, v jejichž rozsahu je pak údaj a jednotlivec zprůměrován. Dalším již tradičním problémem v geografii je otázka stanovení regionů (přírozený, funkční, administrativní region a další).

Následně vyvstává problém ohledně možnosti zobecnění na jednotlivých hierarchických úrovních a zároveň s tím i otázka platnosti těchto zobecněných soudů v rámci jiných hierarchických úrovních (to co platí v jedné úrovni, nemusí platit ve všech zahrnutých dílčích úrovních). Chybou se může stát nezohlednění zvýšené a stále se zvyšující mobility a postupné rozvolňování vazeb rezidentů k danému regionu či místu. Tento trend totiž smazává vliv podmínek konkrétního místa na nejen socioekonomické, ale také na sociokulturní jevy.

Lze říci, že čím se jedná o menší prostorovou jednotku, tím větší je korelace mezi kvalitou života obyvatel s dimenzí prostoru. Naopak pokud se věnujeme větším regionům o velikosti krajů či států, tak osobní dimenze kvality života uniká poněkud do pozadí. Jestliže tedy budeme chtít uchopit život holistickým³ přístupem, je zřejmé, že nejdělejší úrovní regionů k šetření kvality života jsou města, či ještě lépe městské části.

Heřmanová (2012) k této problematice uvádí, že na mikroregionální a lokální úrovni lze realizovat výzkum jak subjektivní kvality života, tak i objektivní kvality života. Dále je pak možné tyto dimenze kvality života porovnávat navzájem mezi sebou. Na mikroregionální úrovni pak lze dosáhnout v rámci výzkumu velmi kvalitních, nezkrácených a reprezentativních výsledků. Tyto výsledky nám pak mohou pomoci rozpoznat výrazné rozdíly jak na úrovni jednotlivců, tak i na úrovni sociálních vrstev

³ „Holismus (z řeckého holos, celek) je filosofický názor nebo směr, který zdůrazňuje, že všechny vlastnosti nějakého systému nelze určit nebo vysvětlit pouze zkoumáním jeho částí. Holismus tvrdí, že „celek“ je důležitější než jeho části a každá část má význam pouze vztahujeme-li její význam k ostatním částem nebo k celku. Holismus vychází z přesvědčení, že skutečnost nelze pochopit podle jejích jednotlivých částí, ale pouze jako větší celek“ (Wikipedia, 2018).

nebo skupin. Výzkum se na této prostorové úrovni obvykle provádí pomocí dotazníkového šetření, nebo za pomoci rozhovorů, které mohou být standardizované, nebo i nestandardizované.

Na mezoregionální úrovni (kraje a okresy) začínají fakticky převažovat objektivní výzkumy, nad snahami zaznamenat či popsat subjektivní prožívání samotných obyvatel. Převážná část výzkumů se tak na této prostorové úrovni snaží o podchycení kvality života u větších sociálních skupin, respektive u větších souborů jedinců. Heřmanová (2012) k mezoregionální úrovni dodává, že právě pro tuto úroveň pravděpodobně existuje nejméně propracovaná metodika výzkumu. Na této prostorové úrovni pak vznikají například výzkumy hodnotových preferencí a preferovaných životních strategií. To také souvisí s dnes již prokázanou, regionálně odlišnou skupinovou mentalitou obyvatelstva.

Makroregionální úroveň pak umožňuje téměř výhradně výzkumy zaměřující se na objektivní podmínky ovlivňující kvalitu života. Pozorovat pak můžeme například společenský pokrok, hospodářský či sociální rozvoj, nebo ekologické a přírodní podmínky na daném území. Toto pojetí pak využívá především všeobecně dobře dostupné statistické údaje, které lze dobře porovnávat. Nicméně rizikem takového pojetí pak mohou být zkreslující, či všeobecně málo vypovídající výsledky. Na této prostorové úrovni jsou často využívány nejrůznější indexy, které měří kvalitu života, avšak jejich vlastní vypovídající schopnost je většinou rozporuplná. Důvodem tomu je používaná metodika (standardizace, průměrování), díky které se ztrácí část obsažené informace.

1.4 Výzkumy kvality života sportovců

Jak jsem uvedl na předchozích stránkách své práce, sport je bezpochyby jedním z největších fenoménů současné společnosti. I vzhledem k tomu, vstupuje tento fenomén do výzkumu kvality života. Avšak většina výzkumů se zaměřuje pouze na sport jakožto možnost výplně volného času, nikoli jako dimenzi, ve které je možné se jejím provozováním uživit, tedy stát se profesionálním sportovcem. V takových případech sport nenabývá svých extrémních podob a je tak blíže původním ideálům Pierra de Coubertina. V rekreační podobě působí sport převážně pozitivně a to v mnoha úrovních. Ovlivňuje kladně jak fyzickou, neboli tělesnou stránku, tak i psychiku a sociální oblast života každého sportujícího člověka.

V této souvislosti mohu uvést Kroftovou (2012), která se ve své diplomové práci věnuje psychologické stránce kvality života se zaměřením na amatérské sportovce, kteří museli nedobrovolně v návaznosti na zdravotní omezení sportování zanechat. Z jejího výzkumu vyplývá, že nejkvalitněji vnímají využití svého volného času aktivní sportovci. Naopak bývalí sportovci, kteří museli ze zdravotních důvodů sportu nedobrovolně zanechat, hodnotí využití svého volného času nejméně kvalitně. V rámci téhož výzkumu však autorka mezi aktivními sportovci a lidmi, kteří byli nuceni nedobrovolně ukončit své sportovní aktivity, neshledala žádné výraznější rozdíly v subjektivně vnímané životní spokojenosti.

Dalším koho mohu na tomto místě uvést je brazilská autorka Anna Dos Santos, která se věnuje kvalitě života sportovců ve více pracích. V rámci své práce *Quality of Life in Professional, Semiprofessional, and Amateur Athletes: An Exploratory Analysis in Brazil* (Dos Santos, 2013) zapojila do výzkumu také profesionální sportovce. Šetření probíhalo v Brazílii za pomoci Ferrans-Powersova indexu. Vzorek tvořilo celkem 219 sportovců ze šesti sportů. Přičemž z toho bylo 127 mužů a 92 žen. Všichni respondenti byli registrovanými sportovci účastníci se oficiálních soutěží a to na profesionální, poloprofesionální i amatérské úrovni. Autorka následně posuzuje rozdíly jak mezi pohlavími, tak právě mezi jednotlivými úrovněmi. Nejvýraznější rozdíly pak zaznamenala mezi profesionálními a amatérskými sportovci v rámci socioekonomické a psychologicko-spirituální dimenze. Kde profesionální sportovci dosahovali vyšších absolutních hodnot. Mezi pohlavími zaznamenala největší rozdíly v dimenzi rodinné, kdy muži dosahovali vyšších absolutních hodnot než ženy. Tato zjištění tedy naznačují, že profesionální sportovci jsou ve srovnání s amatérskými spokojenější ze socioekonomického a psychologického (duchovního) hlediska. Výsledky dále naznačují, že rodinné záležitosti jsou pro muže uspokojivější, nebo méně důležité než pro ženy. K této práci je však jistě potřeba dodat, že pro lepší vypovídající hodnotu by bylo zapotřebí více prací se zaměřením na stejnou problematiku a se stejnou popřípadě velmi podobnou metodikou výzkumu.

Stejná autorka v jiné své práci *The perception of condition and quality of life of athletes* (Dos Santos, 2015) stanovuje index kvality života brazilských veslařů a dále porovnává vztah tohoto indexu s ukazateli životních podmínek těchto sportovců. Pro svůj výzkum opět využila indexu, jehož autory jsou Ferrans a Powers. Respondenty představovalo celkem 43 veslařů z brazilského Sao Paula. Pro popis kvality života

využila autorka tyto dimenze: rodinnou, psychologickou a spirituální, sociální a ekonomickou a jako čtvrtou zdravotní. Výsledkem její analýzy je, že nejvyšších absolutních hodnot indexu kvality života dosahovali její respondenti v rámci domény rodiny a naopak nejnižších hodnot v rámci domény zdraví. Výsledky tohoto výzkumu dle slov samotné autorky mohou sloužit pro lepší organizaci a plánování tréninkových plánů a soutěží nejen zmiňovaných veslařů v Sao Paulu.

V rámci své rešerše jsem více prací, které se věnují problematice kvality života profesionálních sportovců, nenašel. Každé nové zjištění v rámci tohoto tématu tedy je a pravděpodobně i delší dobu ještě bude ochuzeno o možnost porovnání s jinými pracemi a výzkumy.

2 Fenomén profesionálního sportu v současné společnosti

Slovo sport je anglosaského původu a vzniklo ze starého výrazu *disport*, jež představoval legraci a odpoutání se od povinností k zábavě. V současnosti je slovem sport označována fyzická aktivita, jež se odvíjí od pravidel. Tato pravidla nemusejí být psaná, nýbrž stačí, aby je znali všichni hráči. Důležité je, aby výsledky byly měřitelné a daly se tak porovnávat se soupeři.

Dnes je sport bezesporu jedním z největších fenoménů současné společnosti. Rozrostl se natolik, že ho již nevnímáme pouze jako fyzickou aktivitu s prvky hry, ale vnímáme také jeho celospolečenský přesah a globální rozšíření. Především pak v západní Evropě a ve Spojených státech amerických můžeme být svědky toho, jak sport všemi svými dimenzemi ovlivňuje stále více lidí. Nejedná se však pouze o mladé aktivně sportující jedince, nýbrž o masy lidí, které konzumují především mediální obraz sportu. Říká se, že světem hýbou peníze, a sportem skrze všechny jeho části a dimenze protéká čím dál více peněz a v současné době nenasvědčuje nic tomu, že bychom měli být v blízké budoucnosti svědky nějakého radikálního odklonu od tohoto trendu.

Sport je bezesporu jedním z nejdiskutovanějších jevů společnosti ve třetím tisíciletí. Význam sportu je umocňován jeho neoddiskutovatelným přesahem do roviny kulturní, ekonomické i sociální. Ve sportu spatřujeme obdivované hodnoty, jako jsou radost z pohybu, výkonu, nebo také zdraví či krásy. Stejně tak jsou součástí sportu i několik problémů, kterým musíme jako společnost čelit. Jsou jimi například přílišná komercializace sportu, drogová či dopingová scéna, korupce, násilí na stadionech, nebo stále také rasismus.

Sport reflektuje současné změny hodnotového světa, zájmů a především pak volnočasových činností lidstva. Dnes nabývá sport takového významu, kterého nedosahoval v celé jeho známé historii. Prostřednictvím nejen televizního zpravodajství jsme o sportu informováni s takovou pravidelností, že se dostává v preferenci, či důležitosti na úroveň nejdůležitějších politických událostí nebo předpovědi počasí. Zvýšenou pozorností, kterou sportu společnost věnuje, však bohužel přichází o svůj původní význam a stává se tak čím dál více předmětem divácké pozornosti než náplní volnočasových aktivit.

„Sociologie sportu stojí před úkolem popsat a vysvětlit sociálně a kulturně podmíněné postavení sportu ve společnosti: získat přehled o bohatém spektru vztahů sportu a společnosti, klást si kritické otázky týkající se jeho soudobého fungování v sociálním životě, zaměřit se na společenské a kulturní kontexty sportu“ (Sekot, 2006).

2.1 Sport jako politický nástroj

Sport na nejvyšší úrovni může v rámci sociálně-politického kontextu plnit různé role. V nedávné době socialismu se východní blok snažil pomocí sportu prokázat svou převahu nad kapitalistickým západem. Pro tehdejší sportovní reprezentanty tak sport představoval jedinečnou možnost vycestovat do zahraničí. Dalším příkladem z minulosti, kdy se sport stal prostředkem politického, či ideologického boje byly olympijské hry v roce 1936, které se konaly v Berlíně. Tehdejší německý kancléř Adolf Hitler chtěl tyto hry pojmout jako propagaci Německa jakožto mírumilovné země a cítil také příležitost k propagaci nacionalistické myšlenky. Přestože nejdříve nechtěl Adolf Hitler povolit na těchto olympijských hrách startovat židovským a černošským sportovcům, po mezinárodním nátlaku nakonec jejich start povolil. Dominance černošského atleta Jesseho Owense nad bělošskými soupeři však znamenala pro pořadatele těžkou ránu. Owens si navíc svou přátelskostí a vystupováním získal náklonnost i běžných obyvatel Německa. Na obrázku 1 lze vidět Jesseho Owense, jak salutuje na stupních vítězů na olympijských hrách v Berlíně v roce 1936.

Obrázek 1: Jesse Owens na olympijských hrách v Berlíně v roce 1936, zdroj: (The Associated Press, 2013)

Dalším příkladem, kdy byl sport a jeho mediální a globální dopad zneužit ve prospěch politických bojů, jsou olympijské hry, které se konaly v roce 1972 opět v Německu, tentokrát ale v bavorském Mnichově. Událost, ke které tehdy došlo, je označována jako Mnichovský masakr (někdy také Olympijský masakr). Jednalo se o únos s následnou vraždou jedenácti izraelských sportovců. Za událost nesla zodpovědnost palestinská skupina Černé září. Akce měla tři cíle: prezentace palestinského národa celému světu, zajištění propuštění přibližně dvou set palestinských bojovníků z izraelského vězení a především pak využití nezvykle velké koncentrace hromadných sdělovacích prostředků na jednom místě k prezentaci palestinského boje a to v dobrém i zlém. Na obrázku 2 je zachycen člen palestinské teroristické skupiny Černé září při atentátu na izraelské sportovce v olympijské vesnici v Mnichově v roce 1972.

Obrázek 2: Člen teroristické skupiny Černé září na olympijských hrách v Mnichově v roce 1972, zdroj: (Davies, 2012)

Již zmiňovaný politický boj mezi „západem“ a „východem“ vyvrcholil na půdě sportu v rámci olympijských her v roce 1980 a 1984. V roce 1980 se hry konaly v Moskvě a na základě invaze Sovětského svazu do Afghánistánu se je rozhodlo bojkotovat celkem 62 „západních“ zemí. Odplatou pak byl zase bojkot Sovětského svazu a čtrnácti jeho spojeneckých zemí (včetně Československa) olympijských her v roce 1984, jež se konaly v americkém Los Angeles. Oficiálním důvodem bojkotu

olympiády v Los Angeles bylo údajně nedostatečné zajištění bezpečnosti pro sportovce, avšak politický význam tohoto rozhodnutí nešlo zapřít.

2.2 Sociálně-kulturní rozměr sportu

V dnešní postmoderní společnosti je sport stále častěji spojován s komerčním sponzorským logem na dresech sportovců, se sportovními stadiony a arénami a mediálním zpravodajstvím. Televizní společnosti dnes vydávají obrovské sumy peněz za vysílací práva, sportovci jsou prodáváni z klubu do klubu za milionové až miliardové částky, města a regiony pak zase vyplácejí obrovské finanční prostředky za práva uspořádat celosvětově významné sportovní události a sportovní kluby jsou významnou součástí burzovního trhu. Sport se tak stává čím dál významnější součástí našich životů. Ať už na úrovni stále sílící profesionalizace a komercializace, tak i jako každodenní aktivní náplň našeho volného času.

Sport se ve svém vývojovém procesu formoval i v souznění s vývojem vztahů mezi pohlavími, tedy postavením mužů a žen ve společnosti. Především pak v anglosaském světě⁴ je tato problematika častým tématem, přičemž se především diskutuje úloha maskulinity ve sportu. Vzhledem k dominantním kulturním idejím se tento fakt odráží do běžného slovníku při hodnocení pohybových aktivit. Správně kopnutý míč kvitujeme u dítěte označením „hraje to jak chlap“ a v případě opačném pak použijeme označení „hraje to jak holka“. Lidé tak na základě historicky zakotveného hodnotového a ideového soudu o pohybové dovednosti přisuzují výkonově náročné sporty zpravidla mužům. Pro „opravdové“ ženy jsou pak tyto sporty považovány za nevhodné.

Sport je propojen s důležitými oblastmi života společnosti. Mnohdy se tak stává, že i samotná rodina upravuje svůj časový rytmus tréninkovému a hracímu plánu svých členů. Z jiného úhlu pohledu pak sledování sportovních přenosů v televizi může rodinný život narušit a v extrémním případě až rozvrátit. Anebo společné sportování rodinných příslušníků může mít významnou socializační dimenzi, jelikož posiluje vzájemné vztahy.

Sport také hraje nezastupitelnou roli v rámci vzdělávání a výchovy. Stal se neodlučitelnou součástí školního života milionů studentů po celém světě a to nejen

⁴ Pojmem anglosaský svět se používá pro označení států, jejichž obyvatelstvo původně pocházelo z Velké Británie.

v rámci výuky samotné tělesné výchovy, ale také ve sportovních halách a na stadionech v rámci středoškolských a vysokoškolských soutěží, závodů a přeborů, které jsou velmi populární především ve Spojených státech amerických. Samotní aktéři těchto školních soutěží se pak těší nebývale velké popularitě. Především klání v americké NCAA ať už v basketbale, americkém fotbale, nebo ledním hokeji jsou natolik mediálně sledované události, že mnohdy překonávají popularitu i profesionálních obdob těchto sportů na kolbištích NBA, NFL, nebo NHL.

V tabulce 1 je pak možné vidět žebříček deseti nejvyšších návštěv soutěžních zápasů v historii amerického univerzitního basketbalu. Popularita závěrečného turnaje, kterého se účastní čtyři nejlepší družstva, dosahuje takové výše, že se již stalo normou, že jej musí hostit aréna s kapacitou více jak 70 000 diváků. Takto vysoké návštěvy dokazují, že univerzitní sport je ve Spojených státech amerických velmi populární a přitahuje obecenstvo nejen z řad studentů zúčastněných škol, ale také jejich absolventy, kteří projevují vůči své alma mater⁵ značný patriotismus.

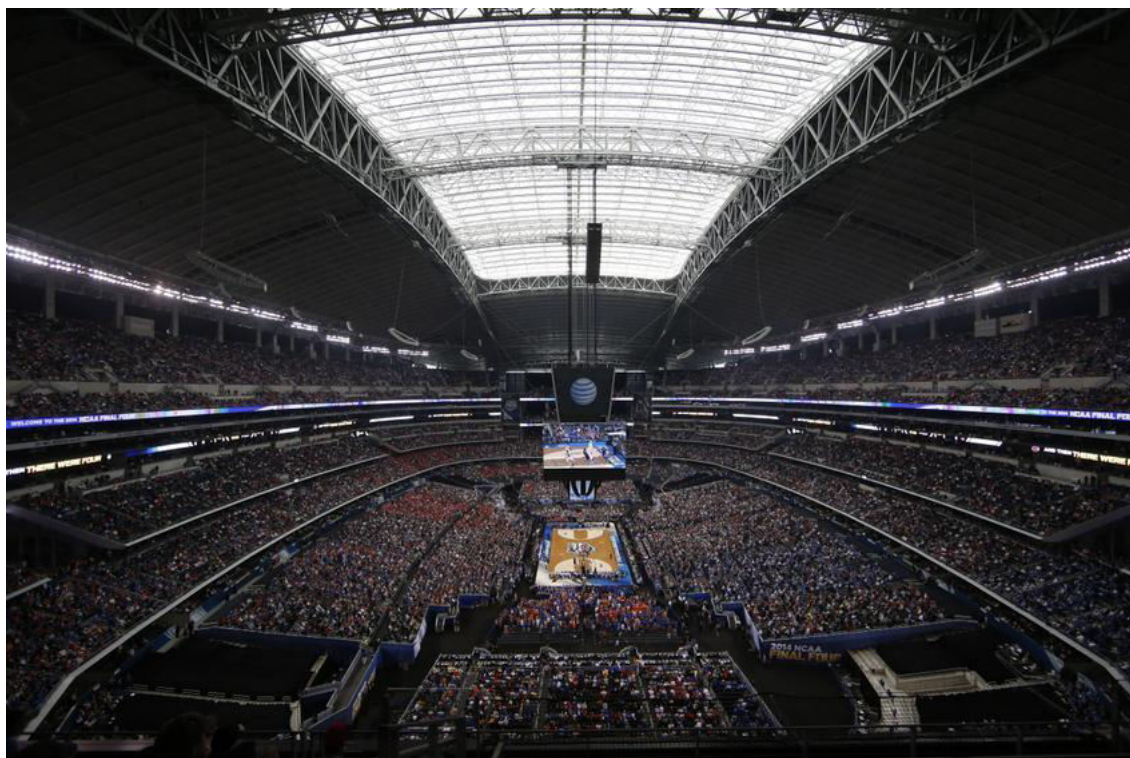
Tabulka 1: 10 největších návštěv na basketbalovém zápase NCAA

Počet diváků	Týmy	Rok	Stadion
79 444	Uconn vs. Florida	2014	AT&T Stadium, Arlington, TX
79 238	Uconn vs. Kentucky	2014	AT&T Stadium, Arlington, TX
78 129	Kentucky vs. Michigan St.	2003	Ford Field, Detroit
77 612	Gonzaga vs. South Carolina	2017	University of Phoenix Stadium, Glendale, AZ
76 168	North Carolina vs. Gonzaga	2017	University of Phoenix Stadium, Glendale, AZ
75 505	Villanova vs. Oklahoma	2016	NRG Stadium, Houston
75 421	Butler vs. VCU	2011	Reliant Stadium, Houston
75 350	Michigan vs. Syracuse	2013	Georgia Dome, Atlanta
74 340	Villanova vs. North Carolina	2016	NRG Stadium, Houston
74 326	Louisville vs. Michigan	2013	Georgia Dome, Atlanta

Zdroj: vlastní zpracování podle (NCAA, 2018)

Na obrázku 3 je zachycený moment ze závěrečného turnaje basketbalové NCAA v roce 2014, jež se odehrál v AT&T Stadium v texaském Arlingtonu a v průběhu kterého byla také zaznamenána historicky nejvyšší návštěva, 79 444 diváků v zápase mezi univerzitou Connecticut (zkráceně Uconn) a univerzitou Florida. Zajímavostí jistě je, že v případě zmiňovaného zápasu se jednalo o semifinále, přičemž ve finálovém zápase mezi univerzitou Connecticut a univerzitou Kentucky byl počet diváků nižší.

⁵ Alma mater je metaforické označení pro vysokou školu, na které získal student své vzdělání.

Obrázek 3: Final Four NCAA v Arlingtonu v roce 2014, zdroj: (Crosby, 2014)

2.3 Sport a masová média

Dnešní společnost je doslova zahlcena všemožnými informacemi, a proto se můžeme setkat s jejími charakteristikami jako informační, nebo komunikující. Za nejvýznamnější informační a komunikační prostředek můžeme bezpochyby označit tzv. masová média. Pojmem masová média chápeme prostředek, či prostředky pomocí kterých dochází k přenosu informací směřujících k velkému počtu příjemců. Lidé v postavení příjemce mezi sebou navzájem vykazují velmi malé, či dokonce žádné sociální vazby a tvoří tak masu. V současnosti patří mezi nejvýznamnější masová média televize a internet. Postupně upadá význam rozhlasu a tisku, jež zase měly významnější úlohu v minulosti. Současný význam masových médií dobře vystihuje následující výrok: „Ignorovat dnes masová média je jako ignorovat význam církve ve středověku či přehlížet úlohu umění v období renesance“ (Sekot, 2006, s. 199).

Předpokládá se, že nejen masová média mají socializační účinky, avšak jen těžko lze takovýto předpoklad podložit empirickými důkazy. Sledování televizních přenosů významných sportovních událostí jako jsou olympijské hry, nebo mistrovství světa ve fotbale bezesporu vstupují do formování hodnotového světa a do prezentace života společnosti. Je však nejasné a těžko prokazatelné, jaký je například následně vliv na

dětská očekávání a aspiraci v rámci aktivního sportování. Vzniká tedy otázka, zda se zvýší individualizovaná touha po aktivním sportovním tréninku, nebo zda se pouze zvětší časový prostor věnovaný pasivnímu sledování televize.

Provázanost světa sportu a médií však není doménou pouze několik posledních let. Krátký pohled do historie této problematiky tomu dá jistě za pravdu. Již na přelomu první a druhé poloviny osmnáctého století představovalo zpravodajství z kriketových zápasů významnou součást londýnských novinových zpráv. Počátek komercializace sportu pak souvisí s počátkem jeho medializace v sedmdesátých letech devatenáctého století. Ve Velké Británii, jež je považována za kolébkou moderního sportu se v tomto období začíná ve sportovním tisku objevovat poprvé sportovní reklama. Přibližně od poloviny minulého století se dostává do popředí zájmu také rozhlas, který tisku značně konkuruje. Významným milníkem se staly olympijské hry v Berlíně v roce 1936. V průběhu těchto her totiž došlo k prvnímu televiznímu sportovnímu přenosu v historii. Nicméně z technických důvodů (kvalita a dosah přímých přenosů) se kontakty sportu a televize začaly významněji rozvíjet až v padesátých letech dvacátého století.

Vývoj technologií a provázanost sportu s médii se rozvinuly do takové míry, že dnes můžeme sledovat speciální televizní kanály určené výhradně sportu. V České republice je to například ČT Sport, ve světě pak více známý Eurosport, nebo ESPN. Mistrovství světa ve fotbale, nebo olympijské hry pak bývají televizními společnostmi přenášeny do více než dvou set zemí světa. V žebříčku dvaceti nejsledovanějších programů v televizní historii pak nalezneme sedmnáct sportovních přenosů (Sekot, 2006, s. 204).

Například letní olympijské hry v Riu de Janeiro v roce 2016 přenášela Česká televize na svých dvou televizních kanálech, kromě tradičního ČT Sport také na ČT2. Zároveň však Česká televize disponovala možností přenosu až deseti různých sportovních disciplín v jednom čase na speciálním olympijském webovém portálu www.ceskatelevize.cz/rio2016. Česká televize nakonec odvysílala z olympijských her více než 700 hodin přenosů (ČTK, 2016). Vedle České televize, mohli čeští sportovní fanoušci sledovat tyto olympijské hry také na dvou kanálech soukromé televize Nova.

Sportovní obsah v médiích označuje sociologie sportu jako mediální sport, jehož globální povaha je předpokladem pro obchodní dohody obrovských rozměrů. Mediální sport je velmi rychle rostoucí komerční průmysl, tudíž televizní společnosti ve

Spojených státech amerických jsou ochotny zaplatit za přenosová práva z letních olympijských her více než 800 milionů dolarů (Sekot, 2006, s. 204). Televizní průmysl tímto způsobem přímo financuje sporty jako fotbal ve Velké Británii, nebo tzv. velkou čtyřku (basketbal, baseball, americký fotbal a lední hokej) ve Spojených státech amerických a Kanadě. K této formě financování následně přistupuje ještě velmi spletitá síť reklamní a obchodní provázanosti vrcholového sportu a mediálních institucí.

V tabulce 2 lze vidět trend zvyšování cen přenosových práv v anglické nejvyšší fotbalové lize Premier League. S výjimkou období v letech 2004–2007 ceny přenosových práv v této velmi populární fotbalové lize stále rostly. V období let 2013 až 2019 se ceny vyšplhaly až do závratné výše 6,53 milionů anglických liber za jedno jediné utkání. S použitím aktuálního kurzu anglické libry vůči české koruně je výsledkem bezmála 200 milionů korun českých za jedno utkání. Ačkoli zdroj dat neuvádí přesné hodnoty aktuální smlouvy mezi Premier League a společností TBC, je pravděpodobné že se bude jednat o částky ještě vyšší.

Tabulka 2: Ceny přenosových práv v anglické Premier League

Období	Počet let	Televizní společnost	Zápasů na jeden rok	Počet zápasů ve smlouvě	Cena celé smlouvy (miliony £)	Cena za 1 zápas (miliony £)
1992-97	5	Sky	60	300	191	0,64
1997-2001	4	Sky	60	240	670	2,79
2001-04	3	Sky	110	330	1 200	3,64
2004-07	3	Sky	138	414	1 024	2,47
2007-10	3	Sky/Setanta	138	414	1 706	4,12
2010-13	3	Sky/ESPN	138	414	1 773	4,28
2013-16	3	Sky/BT	154	462	3 018	6,53
2016-19	3	TBC	168	504	?	?

Zdroj: vlastní zpracování podle (Harris, 2015)

Sport však na druhou stranu vytváří na masová média veliký tlak s ohledem na časovou dimenzi televizní produkce. Jako příklad opět použiju olympijské hry, které bývají programově rozloženy do sedmnácti dnů tak, aby vyplnily tři víkendy. Víkendy totiž umožňují divákům sledovat sportovní přenosy téměř nepřetržitě bez nutnosti brát si v zaměstnání dovolenou. Televizní společnosti se pak mohou pochlubit vyšší mírou sledovanosti a tím pádem i zvýšit hodnotu nabídky svého reklamního vysílacího času. Televizní společnosti se také snaží ovlivňovat procesy výběru místa konání významných sportovních událostí.

Souhrnně lze tvrdit, že vrcholový sport je v čím dál těsnější ekonomické a organizační provázanosti s masovými médii. Tímto způsobem se některá sportovní odvětví posouvají do oblasti velkého byznysu, založeného na myšlence co nejvyšších zisků. Prezentace mediálního sportu tak probíhá v takové formě, aby k sobě připoutal pozornost co možná největšího počtu diváků, kteří se posléze stávají potencionálními spotřebiteli produktů, jež jsou náplní reklamy. Sport tak odráží převažující spotřební kulturu a současně umožňuje její další šíření. Mediální jeviště sportu vyobrazuje společnost, jejíž je neodlučitelnou součástí.

2.4 Sport a globalizace

Dříve, než zaměřím pozornost na vzájemné vztahy mezi sportem a globalizací, bude jistě vhodné se koncentrovat na samotnou globalizaci a definovat si význam tohoto pojmu. Například Mezinárodní měnový fond (IMF) popisuje globalizaci jako historický proces, který je výsledkem lidské inovace a technologického pokroku. Odkazuje na rostoucí integraci ekonomik po celém světě a to zejména prostřednictvím obchodních a finančních toků. Termín také někdy může odkazovat na pohyb osob a znalostí přes mezinárodní hranice (IMF, 2000). Takovéto pojetí však nereflektuje politické, kulturní a environmentální rozměry globalizace. Komplexnější definici uvádí Dlouhá a kol., kteří píší: „*Globalizace je spontánní, neřízený proces stále intenzivnější integrace zemí světa v jediném ekonomickém systému*“ (Dlouhá a kol, 2005).

Změny, které globalizace přináší, ovlivňují také sport. Tyto změny působí napříč všemi úrovněmi sportu a zasahují jak světovou, regionální tak svým způsobem i místní úroveň. Pozorovat tento jev můžeme v situacích, kdy například prvky východních kultur, jež jsou sportovní povahy (asijské tradiční sporty, bojová umění,...) mají své obdivovatele a vyznavače ve Spojených státech amerických, nebo ve střední Evropě. Opačným směrem můžeme zase sledovat, jak se velmi rychle zvyšuje popularita fotbalu v Japonsku, či v Jižní Koreji, nebo jak roste obliba ledního hokeje v Austrálii.

Dle Sekota (2006) lze v souvztažnosti globalizace a sportu vystopovat jeden princip analogie: sport je takový, jaká je společnost, popřípadě globální sport je takový, jaký svět. Globalizace působící v současném světě se projevuje zdůrazňováním tržní ekonomiky, jejíž vlivy následně zasahují všechny sféry společenského života, tudíž i sportu. Důsledky tohoto vlivu se obvykle popisují jako komercializace sportu.

Globalizaci také lze chápat jako jakousi odstředivou sílu působící od lokální až po globální úroveň. Na půdě sportu pak lze tuto pomyslnou odstředivou sílu vnímat například v situaci, kdy místní menší tým ztratí po odchodu svého nejlepšího hráče do cizího bohatšího klubu konkurenceschopnost. Při tomto procesu bychom si však měli uvědomit, jakým způsobem je v dnešní globalizaci prostoupené době uctívána výkonnost. Výkon je dnes modlou a jednou ze základních potřeb společnosti.

Za zmínku na tomto místě jistě stojí i konflikty mezi globálně uznávanými hodnotami ve sportu s lokálně kulturními zvyklostmi. Tato problematika mě zavede na půdu tzv. gender studies⁶. Pod neustálou feministickou kritikou odsuzující převažující maskulinitu ve sportu si nelze nevšimnout postupující globální změny v chápání sexuality ve sportu. I přes tuto změnu však některé vynikající atletky musejí čelit značně specifickým problémům. Jako příklad využiji případy dvou atletek, Hassiby Boulmerky⁷ z Alžírsko a Ghady Shouaa⁸. Obě tyto ženy byly vynikající sportovkyně, olympijské či světové šampionky. Nicméně ve svých domovinách musely čelit převažujícím patriarchálním strukturám v islámsky zakotveném prostředí. Sociální a náboženský tlak, jež vycházel ze strany islámských fundamentalistů, a který měl své ukotvení v tradičním islámském systému hodnot, jež určuje ženám pouze podřízené chování, vyústil až do ohrožení života těchto dvou atletek.

V kontrastu k těmto dvěma výše zmíněným případům pak zmíním naopak v domácím prostředí vyzdvihované tehdejší vrcholové sportovkyně v bývalé NDR (Německá demokratická republika). Ty, v roli jakési výkladní skříně socialismu, nejspíše svým sociálním statutem dokonce převyšovaly své západní soupeřky a to z ideologických důvodů.

Úspěšné vrcholové sportovkyně se však potýkají globálně s dalším značným problémem. Některé sportovkyně se stávají z estetických důvodů přitažlivé pro sportovní mediální reklamu. Jiné sportovkyně, které se věnují převážně silovým sportům, pak na této půdě byznysu nemají téměř žádnou šanci. Ačkoli se mohou dostat na úvodní stránku čistě sportovního plátku, na obálku prestižních módních ženských časopisů se pravděpodobně nikdy nedostanou. Mediální sportovní komplex totiž

⁶ Gender studies (genderová studia) je mezioborová vědní a studijní disciplína zkoumající kulturně vzniklé rozdíly mezi muži a ženami, tzv. gender (Wikipedia, 2019).

⁷ Hassiba Boulmerky vyhrála v běhu na 1 500 m zlato na olympijských hrách v roce 1992 v Barceloně. Na stejné trati také získala 2 zlaté a 1 bronzovou medaili na mistrovství světa.

⁸ Ghada Shouaa vyhrála v sedmiboji olympijské hry v roce 1996 v Atlantě. V sedmiboji také získala zlato na mistrovství světa a zlato na mistrovství Asie.

v případě žen na rozdíl od mužů přitahuje pouze esteticky vybrané, převážně eroticky dráždivé typy.

Ve spojitosti sportu a globalizace pak nelze opomenout jednu z temnějších stránek tohoto celosvětového fenoménu. Sport na globální úrovni se totiž nespolehá na místní pracovní sílu vzhledem k sídlu nadnárodního podniku a to z ekonomických důvodů. Výsledkem takového přístupu pak je využívání levné pracovní síly žen a dětí v ekonomicky nerozvinutých státech především v jihovýchodní Asii k výrobě a distribuci produktů a výrobků, které si běžně kupujeme třeba i zde ve střední Evropě. Globálně proslavené značky jako Adidas, Nike či Reebok se rády prezentují, jak nejen svými výrobky podporují a sponzorují ty nejlepší sportovce z celého světa. Málokdo si ale uvědomuje fakt, že veškeré toto bohatství a sláva elitního sportu, jež můžeme vidět nejen na televizních obrazovkách je mnohdy vykoupeno smutnými osudy dětí a žen ze států třetího světa.

2.5 Olympismus

Olympismus lze považovat za životní filosofii, která v sobě spojuje vyváženou a všeobecně zaměřenou fyzickou zdatnost s vůlí a péčí o duchovní rozvoj osobnosti v jeden celek. Olympismus se vždy snažil o vytvoření životního způsobu založeného na radosti z vynaloženého úsilí, výchovné hodnoty z dobrého příkladu a respektu základních etických pravidel a principů. Cílem olympismu je zapojit sport do výchovy a rozvoje lidstva se směřováním k mírové společnosti, jež hájí zachování lidské důstojnosti. Dle myšlenky olympismu je sport lidským právem. Přičemž každý člověk by měl mít možnost bez jakékoli diskriminace, jej provozovat. To vše v rámci fair play, solidarity a přátelství.

V závislosti na tom, že sport je uskutečňován v rámci společnosti, sportovní organizace, které jsou součástí olympijského hnutí, se vyznačují politickou neutralitou. Tyto sportovní organizace pak mají autonomní práva a povinnosti. Nejsou nijak svazovány a ovlivňovány při vytváření, nebo kontrole pravidel daného sportu. Dále si mohou svobodně zvolit jakou strukturu a jakým způsobem budou fungovat jejich vlastní organizace. Příslušnost k olympijskému hnutí závisí na uznání mezinárodním olympijským výborem a pochopitelně vyžaduje i dodržování Olympijské charty.

Pojem olympismus v sobě zahrnuje jak olympijskou filozofii a olympijskou myšlenku, tak i olympijské hnutí jako celek, včetně jeho struktury. Olympijské hnutí

můžeme chápat jako organizovanou všeobecně pojatou činnost vyznačující se svou trvalostí, a jež je uskutečňována všemi jednotlivci a uskupeními, které vyznávají hodnoty olympismu.

Autorem olympijské myšlenky je Pierre de Coubertin⁹. Původním Coubertinovým záměrem bylo, aby veřejnost i jednotlivci změnilí svůj postoj k tělesným cvičením a ke sportu. Snil o tom, jak zvýší jejich společenskou prestiž a učiní z nich nezbytnou součást života každého jednotlivce. K tomuto cíli mu měla pomoci myšlenka na znovuožnovení olympijských her. Poprvé Coubertin prezentoval svou myšlenku na obnovení olympijských her 25. listopadu roku 1892 v rámci zasedání Unie francouzských společností atletických sportů v pařížské Sorbonně¹⁰. Jeho nápad se však s pozitivním ohlasem neseťkal. Nicméně Coubertin se svého snu nevzdal a brzy po svém prvním nezdaru uspořádal v Paříži mezinárodní kongres, na kterém delegáti sportovních klubů a svazů z dvanácti zemí světa odhlasovali obnovení olympijských her.

Ještě na stejném kongresu bylo odsouhlaseno složení nově vzniklého řídicího orgánu Mezinárodního olympijského výboru (MOV), přičemž Pierre de Coubertin se stal jeho prvním generálním tajemníkem. Rozhodnutím MOV se první novodobé olympijské hry konaly v řeckých Aténách a to v roce 1896. Dále bylo odsouhlaseno, že každé další olympijské hry se budou konat po čtyřech letech. K pořádání olympijských her se posléze připojily i olympijské symboly. Nejvyššími olympijskými symboly jsou olympijský symbol (5 vzájemně propletených kruhů), vlajka, heslo a hymna. Nižší olympijské symboly byly přijímány postupně později. Kupříkladu tradice zapalování olympijského ohně byla započata až v roce 1936.

Původní sportovní ideály, jejichž formulace byly dílem Pierra de Coubertina, směřovaly k tomu, aby umožňovaly rozšíření komunikace mezi národy a jejich nejvyššími představiteli. Dále tyto ideály měly sloužit k posilování společných zájmů národů, vytváření kulturní, ekonomické a politické spolupráce mezi nimi. A v neposlední řadě měly také pomáhat překonávat rozdíly mezi bohatými a chudými národy. V minulém století se v tomto směru dosáhlo bezesporu nezpochybnitelných

⁹ Pierre de Coubertin žil v letech 1863 až 1937. Původním jménem Pierre de Frédy byl francouzský pedagog a historik.

¹⁰ Sorbonna je označení pro komplex historických budov nacházející se v pařížské latinské čtvrti. Tento komplex je součástí Pařížské univerzity a jeho jméno je odvozeno od zakladatele teologické koleje Roberta de Sorbon.

výsledků. Ačkoli se mezinárodní sport neprojevil v oficiální diplomacii, dosáhl alespoň částečných úspěchů v rovině veřejné praktické diplomacie. Politické špičky tak zatím sport při řešení složitých domácích, nebo zahraničních problémů nevyužívají, nicméně nezřídka využívají možnosti setkání a následného společného řešení při různých významných sportovních událostech. Často také býváme svědky toho, jak menší, politicky či ekonomicky méně významné země, se snaží zvýšit si svou mezinárodní prestiž právě díky dobrým výsledkům svých sportovních reprezentantů. Důkazem tomu mohou být vytrvalostní běžci z Keni, Etiopie či Maroka, nebo hráči baseballu a basketbalu z karibské oblasti.

Značně specifickou kapitolu vztahu mezi společností a sportem tvoří debaty a diskuze ohledně dnešního stavu olympijských ideálů. Toto téma je také provázáno s problematikou komercializace vrcholového sportu. Mnoho teoretiků tak dnes kriticky poukazuje na fakt, že forma, jakou jsou dnes olympijské hry pořádány, ve své podstatě zpochybňuje původní olympijské ideály. Sekot (2006) pro tento jev používá pojem „olympijský Disneyland“. Obecně se pak v této souvislosti nejčastěji zmiňuje komercializace, korupce, lačnost po penězích, nebo používání zakázaných povzbuzujících prostředků. Z olympijských her se tak především v posledních dvou dekadách stává více než svátek sportu obrovské mediální dílo, jež je určeno pro vytvoření maximálně možné úrovně sentimentu a k dosažení co nejvyššího ekonomického zhodnocení.

Význam sportu a především pak olympijského sportu se prohlubuje a to v globálním měřítku. Tento jev se neprojevuje pouze zvýšenou popularitou světových a mezinárodních soutěží, ale také přiznaným významem sportu na půdě výchovy a všestranného rozvoje osobnosti. A ať už je na význam dnešních olympijských her nahlíženo jakkoli, ve svých kořenech jsou stále nositeli původních myšlenek fair play, přátelství, spolupráce a tolerance.

3 Analýza kvality života profesionálních sportovců

V této kapitole se zaměřím na specifické faktory, které ovlivňují kvalitu života profesionálních sportovců. Cílem tak nebude přesné vyčíslení kvality života určité skupiny profesionálních sportovců, ale snaha o podchycení specifických faktorů, které do této problematiky vstupují a ovlivňují ji. Dále se budu věnovat případové studii kvality života profesionálních basketbalistů a basketbalistek z Pardubic a Hradce Králové. Vzhledem k tomu že právě tato skupina profesionálních sportovců a sportovkyň bude podrobena výzkumu subjektivní kvality života, pokusím se zde vytvořit jakési teoretické zázemí, aby na výsledky mého výzkumu mohlo být nahlíženo z širší perspektivy.

3.1 Faktory ovlivňující kvalitu života profesionálních sportovců

Problematiku spojenou se stanovením definice pojmu kvality života jsem již rozebral v kapitole 1.2, na tomto místě bych chtěl upozornit na problematiku spojenou s označením profesionální sportovec. Pod označením profesionální sportovec si můžeme představit člověka, který si svojí sportovní činností vydělává na živobytí.

Problém nastává v momentě, kdy bychom chtěli vyjádřit kvalitu života profesionálních sportovců souhrnně. Ačkoli profesionální sportovci tvoří velmi úzkou a specifickou část společnosti, vzhledem k obrovskému množství sportovních disciplín a nespočtu úrovní, které jsou v rámci těchto disciplín plně profesionální, nezbyvá než i v takto úzké skupině ještě více konkretizovat svůj cíl pozornosti. Například kvalitu života profesionálního fotbalisty nastupujícího v české druhé nejvyšší fotbalové soutěži budou zcela jistě ovlivňovat jiné faktory, než u hráče amerického fotbalu nastupujícího v prestižní americké NFL. Ačkoli oba tyto sportovce můžeme označit za profesionální z toho pohledu, že sportovní činnost je zdrojem jejich příjmů, samotné životy budou patrně natolik rozdílné, že jejich adekvátní porovnání je prakticky nemožné.

Jistě budou mít tito dva profesionální sportovci také spoustu společného, nicméně mým cílem je upozornit na rozmanitost, která v rámci profesionálního sportu panuje. Když se vysloví profesionální sportovec, tak si nejspíše většina z nás ihned představí sportovní ikonu formátu Jaromíra Jágra, či jemu podobných. Takovéto hvězdy sportovního nebe však tvoří opravdový vrchol pyramidy a zdaleka nereprezentují situaci

na základně této pomyslné pyramidy. V následujících podkapitolách se budu věnovat jednotlivým faktorům, které ovlivňují kvalitu života profesionálních sportovců. V návaznosti na výše zmíněnou problematiku je však nutné si uvědomit, že každého profesionálního sportovce tyto faktory zasahují jinou měrou a tudíž mají i různý vliv na kvalitu jejich životů.

3.1.1 Finanční zabezpečení

Finanční ohodnocení profesionálních sportovců je všeobecně považováno za velmi nadprůměrné. Nelze říci, že by každý profesionální sportovec měl v rámci státu, kde působí nadprůměrný plat. Nicméně žebříčky nejlépe placených sportovců, které každý rok přináší časopis Forbes, jsou jasným důkazem toho, jak velký byznys současný vrcholový sport je. V tabulce 3 je možné vidět deset nejlépe vydělávajících sportovců na světě v roce 2018. Do příjmů sportovců jsou zahrnuty jak samotné platy za sportovní činnost či prize money¹¹ v případě tenistů nebo zápasníků, tak i příjmy sportovců od sponzorů a za reklamy. Dále je potřeba připomenout, že od uvedených příjmů nejsou odečteny daně, poplatky za agenty, a další výdaje spojené s činností profesionálních sportovců. Přepočítal jsem mezi americkými dolary a českými korunami jsem provedl dle kurzu České národní banky ze dne 13. 3. 2019.

Oproti všem ostatním se svými příjmy vymyká americký boxer Floyd Mayweather, který téměř celý svůj příjem uvedený v tabulce 3 inkasoval za pouhý jeden jediný zápas a to proti Conoru McGregorovi, kterému v uvedené tabulce náleží čtvrtá příčka. Celý žebříček magazínu Forbes obsahuje celkem 100 jmen, a pokud bychom se zaměřili na zastoupení jednotlivých sportů, tak nejvíce zástupců zde má basketbal. Přičemž všichni uvedení basketbalisté nastupují v zámořské NBA, nejprestižnější basketbalové lize světa. Dohromady si 100 nejlépe vydělávajících sportovců světa přišlo v roce 2018 na 3,8 miliardy dolarů (Divinová, 2018).

¹¹ Prize money je označení pro předem určenou finanční odměnu pro vítěze například tenisového turnaje, boxerského zápasu, nebo jiných sportovních událostí.

Tabulka 3: Nejlépe placení sportovci světa v roce 2018

Pořadí	Jméno	Sport	Příjmy (mil. \$)	Příjmy (mil. Kč)
1.	Floyd Mayweather	Box	285	6 472
2.	Lionel Messi	Fotbal	111	2 521
3.	Cristiano Ronaldo	Fotbal	108	2 453
4.	Conor McGregor	MMA	99	2 248
5.	Neymar	Fotbal	90	2 044
6.	LeBron James	Basketbal	85,5	1 942
7.	Roger Federer	Tenis	77,2	1 753
8.	Stephen Curry	Basketbal	76,9	1 746
9.	Matt Ryan	Americký fotbal	67,3	1 528
10.	Matthew Stafford	Americký fotbal	59,5	1 351

Zdroj: vlastní zpracování podle (Forbes, 2018)

Pokud zaměříme pozornost na nejlépe vydělávající sportovce z České republiky, tak při pohledu na tabulku 4 zjistíme, že ačkoli se na prvním místě umístil fotbalový brankář Petr Čech, mezi nejlepší desítkou převažují hokejisté, kteří nastupují v kanadsko-americké NHL. Mezi deset nejlepších se také dostala jedna žena a to tenistka Karolína Plíšková. Ačkoli si nejlépe placení sportovci České republiky vydělají desítky až stovky milionů ročně, oproti světové špičce přeci jen zaostávají.

Tabulka 4: Nejlépe placení sportovci ČR v roce 2018

Pořadí	Jméno	Sport	Příjmy (mil. \$)	Příjmy (mil. Kč)
1.	Petr Čech	Fotbal	10,7	242
2.	Jakub Voráček	Lední hokej	9,8	222
3.	David Pastrňák	Lední hokej	7,7	176
4.	David Krejčí	Lední hokej	7,3	165
5.	Ondřej Palát	Lední hokej	5,4	123
6.	Jan Veselý	Basketbal	5,3	120
7.	Martin Hanzal	Lední hokej	5,1	116
8.	Tomáš Plekanec	Lední hokej	4,8	110
9.	Karolína Plíšková	Tenis	4,2	96
10.	Petr Mrázek	Lední hokej	4,0	91

Zdroj: vlastní zpracování podle (Mareš, 2018)

V rámci odměňování vrcholových sportovců je potřeba si také uvědomit, že kromě vysokých platů a jsou sportovci odměňováni též nepeněžním plněním smluv. Mezi tato plnění spadá například oblečení, týmové stravování, služební automobil, byt placený klubem, možnosti využití nejrůznějších služeb (fyzioterapeut, masér, lékaři,

sportovní psycholog, učitel, nutriční poradce...) a mnoho dalšího. V porovnání s platy uvedenými v tabulkách 3 a 4 jsou takovéto výdaje zanedbatelné, nicméně v porovnání s průměrnými platy se jedná o značně vysoké částky. Škála a kvalitativní úroveň této nepeněžní podpory sportovců pak velmi závisí na finanční situaci klubu, za který daní sportovci nastupují. U individuálních sportovců je tvorba takového zázemí v režii samotných sportovců.

Obrovské sumy, které si profesionální sportovci vydělají, mohou samotné sportovce negativně ovlivnit. Existuje mnoho příkladů, kdy mladí sportovci neunesli tíhu své slávy z tak obrovského množství peněz, které si vydělali, a začali kupříkladu užívat drogy a peníze nekontrolovaně utrácet. Není proto raritou když svého času miliony vydělávající sportovec je donucen kvůli dluhům vyhlásit osobní bankrot. Kupříkladu vedení zámožské NBA na tento problém reagovalo a v současné době provádí u každého nově přichozícího hráče do této soutěže osvětu finanční gramotnosti a pomáhá mladým hráčům s investováním jejich milionů.

3.1.2 Fyzická a psychická zátěž

Profesionální sport je specifickou oblastí, v rámci které jsou jeho účastníci podrobeni obrovské fyzické i psychické zátěži. Fyzická zátěž bývá napříč všemi profesionálními úrovněmi obdobná, nicméně může se lišit na základě sportovní disciplíny, kdy výkony v některých sportech (například atletika, plavání, běh na lyžích, ...) jsou podmíněny především právě fyzickou připraveností a technickou vyspělostí sportovců. V případě sportovních her (fotbal, basketbal, lední hokej, ...), pak vzrůstá vliv i taktické připravenosti či týmové souhry. Psychická zátěž bývá ovlivněna popularitou daného sportu v rámci dané úrovně a daného místa a především množstvím peněz, které jsou vynaloženy na jeho fungování. Je pochopitelné, že sponzoři a společnost budou mít menší očekávání a vytvářet menší tlak například na volejbalistu v české nejvyšší volejbalové soutěži jako na tenistu působícího v první desítce žebříčku ATP, jež objíždí grandslamové turnaje¹².

Fyzická zátěž u některých sportů překračuje zdravou mez. V rámci vrcholového sportu jistě neplatí rčení „sportem ke zdraví“. Dnešní vrcholoví sportovci především v disciplínách nejvíce ovlivněných fyzickou připraveností jako již zmiňovaná atletika,

¹² Pojmem grandslamové turnaje se označuje nejvyšší kategorie mužského a ženského profesionálního tenisového okruhu. Mezi grandslamové turnaje patří Australian Open, French Open, Wimbledon a US Open.

plavání, cyklistika, nebo běh na lyžích, jsou nuceni zacházet se svým tělem jako by to byl mechanický nástroj neomezených možností. Avšak lidské tělo má možnosti omezené, a pokud chtějí sportovci stále překonávat světové rekordy, musejí se uchýlovat ke stále více kontroverzním tréninkovým a regeneračním metodám. Ať už se jedná o povolené metody, nebo o nepovolené metody dopingu, vždy je jejich tělo nadměrně zatěžováno a sportovec si tak nese zdravotní následky do konce svého života.

Z pohledu zkoumání kvality života, tak je velmi zajímavé, že vrcholoví sportovci mohou být oproti stejně staré většinové populaci více nemocní. Jejich zdravotní komplikace se nejčastěji týkají pohybového aparátu, avšak vzhledem k velmi rozšířenému užívání dopingu, jsou často postiženy také vnitřní orgány, které jsou užíváním zakázaných látek nadměrně zatěžovány.

V mnoha vyspělých zemích po celém světě jsou dnes k provozování profesionálního sportu podmínky vhodnější, než kdy předtím. Poznatky a moderní metody kondiční, technické, ale i taktické přípravy se velmi rychle šíří v globálním měřítku. Na nejvyšší sportovní úrovni se tento jev následně projevuje výkonnostní vyrovnaností absolutní špičky. Málo který závod dnes má předem jasného vítěze. Vědomí vyrovnanosti startovního pole tak na závodníky vytváří velkou psychickou zátěž plynoucí z nejistoty očekávání. Nakonec se tedy prosadí ten závodník, který je momentálně v lepším psychologickém stavu a je schopen nejlépe realizovat svou výkonnostní kapacitu.

Kromě psychologické zátěže plynoucí přímo ze samotného soutěžení je na sportovce vytvářena také značná psychologická zátěž směrem od společnosti. Sociální sítě na jednu stranu umožňují největším sportovním hvězdám téměř neustále komunikovat se svými věrnými fanoušky, na druhou stranu však mohou být zdrojem nekonečné kritiky a osobně cílených pomluv a útoků. Na tento problém upozornil také David French (2019), ve svém článku pro National Review. S odkazem na slova hlavního komisaře NBA Adama Silvera uvádí, že hvězdy NBA jsou i přesto, že vydělávají miliony dolarů ročně, nešťastní. Důvodem k tomuto poklesu pocitu štěstí mezi hráči NBA je dle Frenche právě zvýšený příval kritiky, která je jmenovitě adresovaná samotným hráčům a která se k nim dostává především skrze sociální sítě. Ve spojení s tímto French uvádí, že oproti minulosti, kdy stačilo hráčům jednoduše vypnout televizi, či odhodit denní tisk, je současná kritika mnohem intenzivnější a

osobnější. Může se tak stát, že takovéto neustále narušování psychiky může podlomit sebevědomí i těch největších profesionálů.

Extrémní případy podlomení psychiky navenek suverénně a bezstarostně působících profesionálních sportovců můžeme čas od času zahlédnout v denním tisku. V roce 2017 otřásla fotbalovým světem zpráva, že český fotbalový reprezentant František Rajtoral spáchal sebevraždu a to v pouhých 31 letech. Byl nalezen oběšený v jeho bytě v tureckém městě Gaziantep, kde tehdy působil. Necelý měsíc od tohoto případu zasáhla fotbalový svět další smutná zpráva. Tentokrát spáchal sebevraždu David Bystroň, další mladý český fotbalista. Tato dvě jména ale nejsou zdaleka výjimkami. Mohl bych jmenovat dráhovou cyklistku Kelly Catlinovou (březen 2019), hokejistu Ricka Rypiena (2011), fotbalového brankáře Roberta Enkeho (2008), hokejistu Pavla Kábrta (2003), a mnoho dalších.

Nelze říci, že by za výše zmíněné sebevraždy mohl vždy pouze psychický tlak spojený s vykonáváním profesionálního sportu, avšak lze říci, že psychická zátěž, které jsou profesionální sportovci podrobeni, je mnohdy vyšší než si jejich okolí uvědomuje.

3.1.3 Krátká kariéra

Vzhledem k fyzické náročnosti vrcholového sportu je pochopitelné, že profesionální sportovci odcházejí do pomyslného důchodu mnohem dříve, než je tomu u běžných povolání. Pokud pominu individuální důvody (zranění, rodičovství, lepší pracovní příležitost, ...) vstupuje do této problematiky nejvíce samotná sportovní disciplína, které se dotýčný věnuje. Již z podstaty jednotlivých sportů je pochopitelné, že některé umožňují prožít relativně dlouhou kariéru, naopak jiné vyžadují takové výkony, kterých je z fyziologického hlediska možné dosahovat pouze v nízkém věku.

Průměrný věk odchodu do „sportovního“ důchodu profesionálních sportovců na světové úrovni je 33 let. Přičemž průměrný věk odchodu do „sportovního“ důchodu u hráčů americké NFL je přibližně 28 let, u bojovníků wrestlingu¹³ je tato hranice přibližně 24 let a elitní gymnastky odcházejí již v pouhých devatenácti letech (Biasiotto, 2010). Na druhou stranu také existují sportovní disciplíny, které svou povahou umožňují svým aktérům velmi dlouhou kariéru. Kupříkladu automobilové

¹³ Wrestling je sport oblíbený především ve Spojených státech amerických, Kanadě, Japonsku a Mexiku. Jedná se o soutěžní profesionální sport, kde proti sobě bojují jeden, nebo i více zápasníků, přičemž průběh a výsledek zápasu je předem dohodnutý.

závody, nebo golf jsou sporty, ve kterých můžeme běžně vidat profesionály starší čtyřicet let.

Z pohledu zkoumání kvality života profesionálních sportovců začne faktor krátké sportovní kariéry nabývat na významu především v momentě, kdy bývalí profesionální sportovci začnou hledat nové uplatnění pro zbytek svých životů. Během svého dočasného života se totiž často věnovali výhradně své sportovní disciplíně a v jiných sférách života své kompetence příliš nerozvíjeli. Není také výjimkou, že se sportovci vzdají vzdělávání ve prospěch času věnovaného sportovní přípravě.

Pokud má daný sportovec štěstí, vyhnou se mu fatální zranění, překoná všechny překážky, zvolí pro sebe vhodný sport a dostane se na světovou úroveň, jež mu zajistí dostatek finančních prostředků i pro zbytek jeho života, pak volba následující životní dráhy má charakter jakési časové výplně. Pokud se však sportovec během své kariéry pro zbytek svého života finančně nezabezpečí, nabírá jeho volba následující životní dráhy také na existenčním charakteru. Přičemž pro sportovce často znamená významný pokles v životní úrovni vzhledem k nadstandardním finančním příjmům, které již nedokážou vygenerovat.

V případech, kdy profesionální sportovec o svém ukončení uvažuje dopředu, se může na tuto změnu připravit a ta pro něj nemusí být natolik šokující. Avšak součástí profesionálního sportu jsou také zranění, která již neumožňují následné setrvání na nejvyšší (profesionální) úrovni. V takovýchto momentech již sportovci nemají dostatek času se na další kariéru připravit.

Ačkoli ve Spojených státech amerických projde většina profesionálních sportovců nejprve systémem NCAA, tedy vystudují vysokou školu, změna životního stylu po skončení profesionální kariéry, znamená pro mnohé sportovce značné potíže. Tato změna s sebou nese i fakt, že se musejí ze dne na den postarat o vše sami a již jim nepomůže klub, který do té doby vše zařídil. Výsledkem je, že 78 % hráčů americké NFL se do dvou let po skončení své profesionální kariéry dostane do konkurzu, rozvede se, nebo je nezaměstnaných (Hadavi, 2011).

3.2 Případová studie kvality života profesionálních basketbalistů a basketbalistek z Pardubic a Hradce Králové

Pro výzkum kvality života profesionálních sportovců jsem zvolil týmy profesionálních basketbalistů v Pardubicích a basketbalistek v Hradci Králové. Pro lepší pochopení problematiky přináším nejprve teoretický vhled, na který navážu samotným výzkumem. Postupně se věnuji historickému vývoji basketbalu i se zaměřením na Českou republiku a následně charakteristice měst Pardubic a Hradce Králové.

3.2.1 Historický vývoj basketbalu

Basketbal, který je také česky nazýván košíková, má svůj původ na americkém kontinentu. Tím, kdo je označován za zakladatele tohoto sportu je Dr. James Naismith, který byl svého času učitelem tělesné výchovy na univerzitě ve Springfieldu ve Spojených státech amerických v Massachusetts. Kdo trefil jako úplně první koš, není známo, avšak je jisté, že se tomu stalo jednoho prosincového dne roku 1891. James Naismith tehdy jistě netušil, že položil základy něčeho, jež se později rozvine do jednoho z nepopulárnějších sportů na světě. Basketbal totiž nejprve považoval za čistě účelový prostředek, který sloužil pro vypořádání se s netrpělivými studenty, které již nudilo cvičení gymnastiky a prostných v zimním období. Jeho původním cílem bylo vytvořit halovou hru, která by umožnila jeho studentům zasoutěžit si. Výsledkem jeho snažení bylo povýšení jemného umění hbitosti, obratnosti a týmové spolupráce nad hrubou silu.

James Naismith přibil dva koše, které původně sloužily ke sběru broskví, do výšky deseti stop na zábradlí. Následně určil dva sběrače, kteří byli připravení na žebřících vybírat míče, které se podařilo vhodit do koše. Zbytek svých žáků rozdělil do dvou devítičlenných družstev. Pravidla nové hry shrnul do třinácti bodů, jež oproti současnému pojetí hry diktovaly hru pomalou, těžkopádnou a téměř statickou. Po skromném představení basketbalu byla naismithova pravidla otištěna do školních novin a 12. prosince roku 1892 se odehrálo první organizované utkání mezi dvěma pobočkami springfieldské YMCA, kterému přihlížela přibližně stovka diváků a jež skončilo remízou 2:2.

Popularita basketbalu začala strmě narůstat. V roce 1893 již byla v americkém státě Connecticut zorganizována první liga o pěti družstvech, jejíž zápasy během pouhé jedné zimy shlédlo více jak 10 000 diváků. Téměř ze dne na den tak basketbal zapustil kořeny nejprve na středních a vysokých školách a posléze i v celé společnosti Spojených států amerických. Postupem času se formovalo čím dál více amatérských týmů, které mezi sebou soutěžily především v regionálním měřítku. Vysoký zájem diváků umožnil již v roce 1898 vznik první basketbalové profesionální ligy v oblasti okolo Filadelfie.

Již v roce 1904 byl basketbal zařazen jako ukázkový sport formou turnaje pěti družstev do programu olympijských her v Saint Luis ve Spojených státech amerických. Dalším velkým milníkem ve vývoji bylo založení mezinárodní amatérské federace basketbalu – FIBA (z francouzského: Fédération Internationale de Basket-ball). Stalo se tomu tak v Ženevě v roce 1932. Jedním z osmi zakládajících členských států bylo tehdy i Československo. Jako řádný sport se basketbal na olympijských hrách představil poprvé v roce 1936 v Berlíně. Nicméně ženský basketbal byl do programu olympijských her zařazen až v roce 1976 v Montrealu. Od olympijských her v Barceloně v roce 1992 se turnaje zúčastní i profesionálové z nejslavnější ligy na světě, zámořské NBA. První mistrovství Evropy v basketbale mužů se odehrálo v roce 1935 a od roku 1950 se hraje mistrovství světa. V případě žen se mistrovství Evropy pořádá od roku 1938 a mistrovství světa pak od roku 1953.

3.2.2 Rozvoj basketbalu v českých zemích

Basketbal byl v Česku poprvé představen v roce 1897 ve Vysokém Mýtě učitelem tělocviku na místním gymnáziu Jaroslavem Karáskem. Nicméně skutečný rozvoj nastal až po první světové válce. První utkání, které zorganizoval prof. Pipal, se tak odehrálo v žižkovské sokolovně v Praze v roce 1919. V roce 1921 vstoupil basketbal společně s volejbalem do organizačního svazu a vznikl tak společný Český volejbalový a basketbalový svaz. Prof. J. A. Smotlacha se stal jeho prvním předsedou. Přibližně v polovině dvacátých let se začal basketbal rozšiřovat ze svých hlavních měst Prahy a Bratislavy do dalších menších sídel v celém Československu. V Čechách a na Moravě se uchytil především v Hradci Králové, Pardubicích, Kolíně, Kladně, Rozdělově, Brně, nebo také ve Znojmě. Na Slovensku to pak byla Bánská Bystrica, Lučenec, nebo Žilina. Samostatný Československý basketbalový svaz byl založen v roce 1946, jehož prvním

předsedou se stal F. M. Marek. Ve stejném roce jsme vyhráli prozatím jediný titul mistrů Evropy mužů v Ženevě.

Na činnost tehdejšího Československého basketbalového svazu dnes navazuje Česká basketbalová federace (dále jen ČBF), která vznikla v roce 1992. Jakožto vrcholná organizace českého basketbalu organizuje a řídí basketbalové soutěže a českou basketbalovou reprezentaci mužů, žen i juniorské reprezentační výběry. Nejvyšší českou mužskou basketbalovou soutěží je KNBL (Kooperativa Národní basketbalová liga) a nejvyšší českou ženskou basketbalovou soutěží je ŽBL (Ženská basketbalová liga).

3.2.3 Charakteristika města Pardubice

První dochovanou zmínku o Pardubicích lze datovat do roku 1295, avšak status města byl Pardubicím pravděpodobně udělen až v rozmezí let 1332 – 1340. Významný rozkvět města nastal v období industrializace. Jistě největší zásluhu na tom mělo připojení města na železniční síť. První vlak do Pardubic přijel 20. srpna 1845. V druhé polovině devatenáctého století pak ve městě vznikaly první významnější průmyslové podniky jako například cukrovar, lihovar, Fantova rafinérie minerálních olejů (dnešní Paramo), nebo firma na výrobu mlýnských strojů Josefa Prokopa. Fenomén sportu zaznamenal v Pardubicích vlnu popularizace a vzestupu v meziválečném období. Velký význam jistě měla i celostátní výstava tělesné výchovy a sportu, která se v Pardubicích konala v roce 1931.

Pardubice jsou krajským městem Pardubického kraje, který se rozprostírá ve východních Čechách, avšak jeho menší části zasahují i na historické území Moravy. Pardubice jsou statutárním městem a primátorem města je v současné době Ing. Martin Charvát. K prvnímu lednu 2018 žilo v Pardubicích 90 335 obyvatel (ČSÚ, 2018), což činí z Pardubic desáté nejlidnatější město v České republice. Město zabírá plochu 82,65 km² a je rozčleněno na 8 městských částí, 27 částí obce a 89 základních sídelních jednotek. Pardubice se rozprostírají na soutoku Labe a Chrudimky v nadmořské výšce přibližně 220 metrů.

3.2.4 Charakteristika města Hradec Králové

V místech, kde se nachází dnešní Hradec Králové je díky archeologickým nálezům prokázáno několikanásobné osídlení, které sahá přes římské období až do doby pravěku. Bylo tomu dáno především proto, že se zde nacházel brod přes řeku Labe.

Ve všech obdobích provázel místní osídlení charakter obchodního střediska. Ve třináctém století, za vlády Přemysla Otakara I. se Hradec Králové stal svobodným královským městem. Tento akt měl velký význam pro další rozvoj města. Ve čtrnáctém století vzrostla prestiž města natolik, že se Hradec Králové stal druhým nejvýznamnějším městem v Čechách hned po Praze. V průběhu následujících let se střídaly etapy jak vzestupu a rozvoje města, tak i etapy úpadku a ztráty prestiže. Jednu z nejbouřlivějších etap rozvoje zažíval Hradec Králové v meziválečném období. Stalo se tak především díky architektu Josefu Gočárovi. Toto období rozvoje města je také někdy označováno jako „Gočárův Hradec“. Výsledky práce Josefa Gočára dodnes utvářejí hlavní ráz města.

Hradec Králové je krajským městem Královéhradeckého kraje, který se nachází ve východních až severovýchodních Čechách. Hradec Králové je statutárním městem, přičemž post primátora v současnosti zastává prof. PharmDr. Alexandr Hrabálek, CSc. K prvnímu lednu 2018 žilo v Hradci Králové 92 917 obyvatel (ČSÚ, 2018), což z něj činí deváté nejlidnatější město v České republice. Rozloha města je 105,69 km², přičemž je rozčleněno na 21 částí obce a 86 základních sídelních jednotek. Hradec Králové leží na soutoku Labe a Orlice v nadmořské výšce přibližně 235 metrů.

4 Výzkum

V praktické části své práce jsem zaměřil pozornost na výzkum subjektivní kvality života profesionálních basketbalistů a basketbalistek v Pardubicích a Hradci Králové. V případě basketbalistů se jednalo o hráče týmu BK JIP Pardubice, jež nastupují v nejvyšší české basketbalové soutěži mužů, Kooperativa Národní basketbalové lize. V případě basketbalistek se jednalo o hráčky týmu Sokol Nilfisk Hradec Králové, jež nastupují v nejvyšší české basketbalové soutěži žen, Ženské basketbalové lize. Oba kluby jsou tradičními účastníky těchto soutěží a pravidelně se umísťují na medailových pozicích. V sezóně 2017/2018 se hráči BK JIP Pardubice umístili na třetím místě v Kooperativa NBL a na druhém místě v Českém poháru. V téže sezóně se basketbalistky Sokol Nilfisk Hradec Králové umístily na čtvrtém místě v Ženské basketbalové lize a na druhém místě v Českém poháru.

Zkoumaný soubor tvořilo celkem 27 osob, přičemž se jednalo především o české občany s výjimkou tří Američanů, jedné Bělorusky a jedné Chorvatky. Podmínkou pro stanovení statutu profesionálního basketbalisty/ky bylo umístění na soupisce jednoho z týmů společně s platnou hráčskou smlouvou. Aby byly zjištěné výsledky porovnatelné, provedl jsem v Pardubicích a Hradci Králové také doprovodný výzkum, který je zaměřený na většinovou populaci.

4.1 Cíle výzkumu

Výzkum byl proveden především proto, že problematika subjektivní kvality života profesionálních sportovců nebyla dosud dostatečně prozkoumána a popsána v české ani zahraniční literatuře. Hlavním cílem výzkumu bylo zjištění subjektivní kvality života profesionálních basketbalistů a basketbalistek v Pardubicích a Hradci Králové. Na základě zjištěných informací pak dále porovnání mezi muži a ženami a zároveň tak i mezi Pardubicemi a Hradcem Králové. Cílem doprovodného výzkumu bylo zjištění subjektivní kvality života obyvatel Pardubic a Hradce Králové, přičemž motivací bylo vytvoření podkladu pro možnost porovnání s výsledky hlavního výzkumu, který se věnuje profesionálním sportovcům.

4.2 Použité metody

Výzkum jsem provedl za pomoci standardizovaného dotazníku v případě většinové populace. V případě profesionálních sportovců jsem dotazník upravil, z důvodu specifických faktorů, které se v jejich životech vyskytují. Kupříkladu otázky týkající se bydlení pozbývají v případě profesionálních basketbalistů/ek smysl, jelikož jim ho zajišťují kluby. V případě profesionálních sportovců probíhal výzkum pomocí tištěných dotazníků a u většinové populace pak za pomoci elektronických dotazníků. Pro vytvoření elektronických dotazníků jsem použil internetové stránky survio.com a k jejich následnému rozšíření pak sociální síť facebook.com.

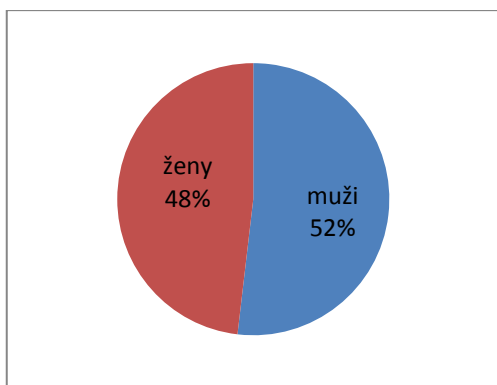
Celkem se podařilo získat odpovědi od 27 profesionálních sportovců, přičemž 14 z nich byli muži a 13 bylo žen. V rámci většinové populace se podařilo získat celkem 70 odpovědí, přičemž 35 odpovědí z Hradce Králové a 35 odpovědí z Pardubic. Výzkum probíhal v průběhu měsíců listopadu a prosince v roce 2018. Všechny dotazníky byly anonymní a dobrovolné. V případě profesionálních basketbalistek v Hradci Králové se podařilo získat odpovědi od všech hráček týmu, avšak v případě Pardubic se nepodařilo získat odpověď od jednoho hráče týmu.

4.3 Kvantifikace výsledků

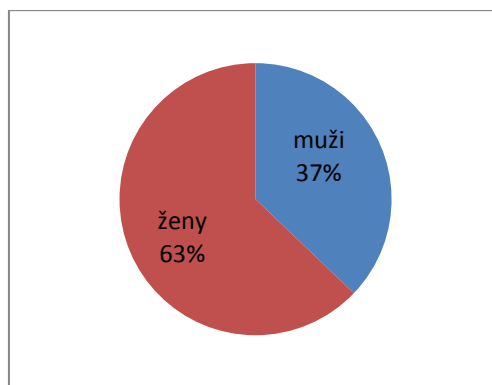
V této části své práce se budu věnovat vyčíslení výsledků, které se mi podařilo v rámci výzkumu získat. Postupně se budu věnovat všem otázkám, které byly součástí dotazníku, a popíšu zjištěné výsledky. Pro lepší znázornění a prezentaci využiji možnosti grafického znázornění.

Otázka č. 1

První otázka dotazníku se respondentů ptala na pohlaví. V případě profesionálních sportovců bylo více mužů. Konkrétně 14 mužů a 13 žen. Naopak v případě většinové populace se výzkumu zúčastnilo výrazně více žen, než mužů. Konkrétně to bylo 44 žen oproti 26 mužům. Na přiložených grafech 1 a 2 lze vidět procentuální zastoupení pohlaví v rámci výzkumných souborů.

Graf 1: Pohlaví – profesionální sportovci, zdroj: vlastní zpracování

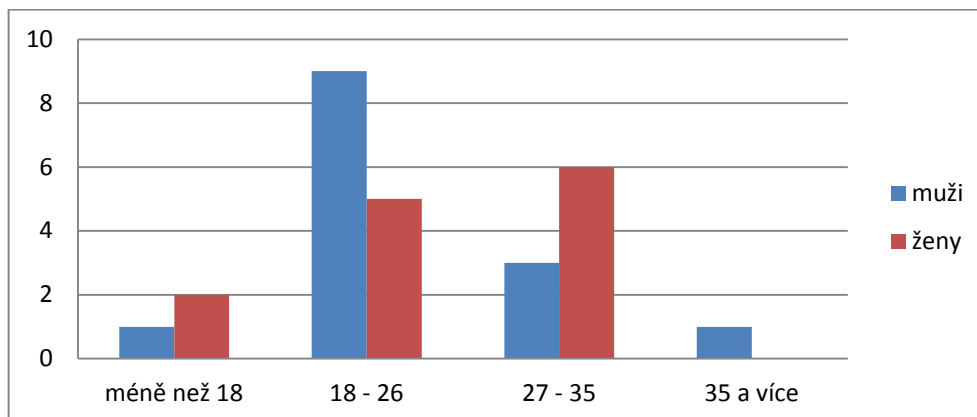
Graf 2: Pohlaví – většinové obyvatelstvo, zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 2

Druhá otázka se zaměřovala na věk respondentů. Vzhledem k tomu, že hlavním předmětem zkoumání jsou profesionální sportovci, byly věkové kategorie vytvořeny s ohledem na pomyslné etapy, které se v jejich sportovních kariérách vyskytují. Spodní věková hranice byla stanovena na 15 let a horní hranice nebyla stanovena. První kategorie byla stanovena na 18 a méně let. V této kategorii se objevují studenti ještě středních škol, přičemž v profesionálním sportu jsou úplní nováčci a postupně si navykají na nový specifický způsob života. Druhou kategorií bylo věkové rozpětí 18 až 26 let. V této věkové kategorii se prolínají jak jedinci, kteří se rozhodli zanechat studia a veškerý svůj čas tak věnovat sportu, tak zároveň i studenti, kteří studují vysokou školu a musí tak bojovat s časovou náročností propojení studia a vrcholového sportu. Třetí kategorie byla vymezena věkem 27 až 35 let. V tomto věkovém období basketbalisté a basketbalistky obvykle dosahují nejlepších výkonů a zároveň v tomto období zakládají rodiny. Čtvrtá věková kategorie byla stanovena spodní hranicí 35 let. V této věkové kategorii již dochází k ukončení kariéry profesionálního sportovce v návaznosti na zhoršující se výkonnost.

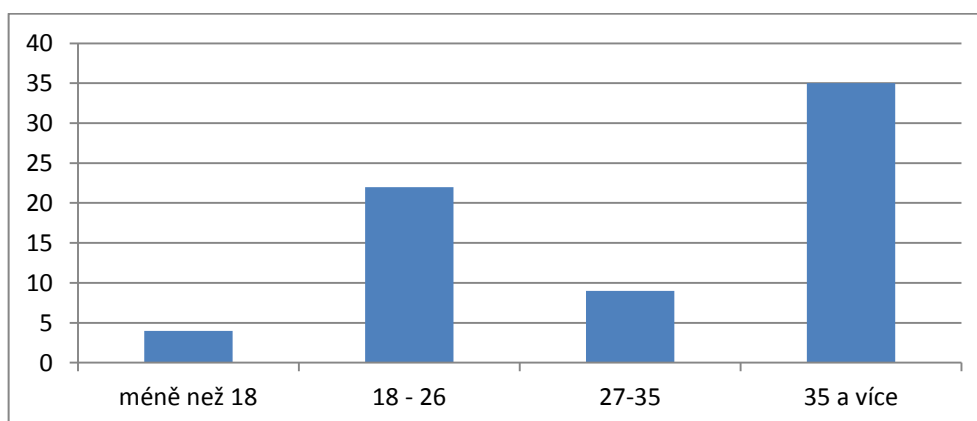
Z grafu 3 lze vyčíst četnost zastoupení v jednotlivých věkových kategoriích u profesionálních basketbalistů a basketbalistek. Odpovědi jsou rozčleněny podle pohlaví. Zjištění, že nejvíce respondentů spadá do druhé a třetí věkové kategorie není překvapivé z toho důvodu, že právě tyto věkové kategorie jsou z pohledu výkonnosti pro vrcholový sport nejideálnější. Ze zjištěných výsledků lze říci, že basketbalisté týmu Pardubic jsou oproti basketbalistkám z Hradce Králové více zastoupeni ve druhé věkové kategorii a naopak méně zastoupeni ve třetí věkové kategorii. V první věkové kategorii

je zastoupení minimální, přičemž ženy zde mají o jednoho zástupce víc než muži. V poslední čtvrté kategorii je pouze jeden muž a žádná žena.

Graf 3: Věkové složení – profesionální sportovci, zdroj: vlastní zpracování

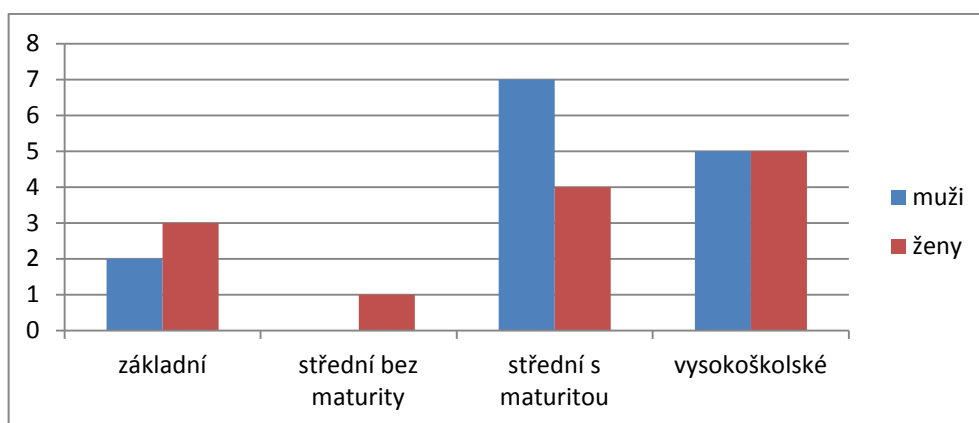
V rámci většinové populace byla největší četnost odpovědí zaznamenána ve čtvrté věkové kategorii, tedy 35 let a více. Jedná se tedy o kontrast v porovnání s profesionálními basketbalisty a basketbalistkami. Nicméně jelikož tato kategorie nabízí největší věkový rozptyl, je pochopitelné, že v rámci většinové populace bylo právě zde zaznamenáno nejvíce odpovědí. Druhá největší četnost byla zaznamenána ve věkové kategorii 18 až 26 let, následována věkovou kategorií 27 až 35 let a nejméně odpovědí bylo zaznamenáno ve věkové kategorii 18 let a méně. Pro lepší znázornění věkového rozložení respondentů z řad většinové populace jistě dobře poslouží graf 4.

Graf 4: Věkové složení – většinové obyvatelstvo, zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 3

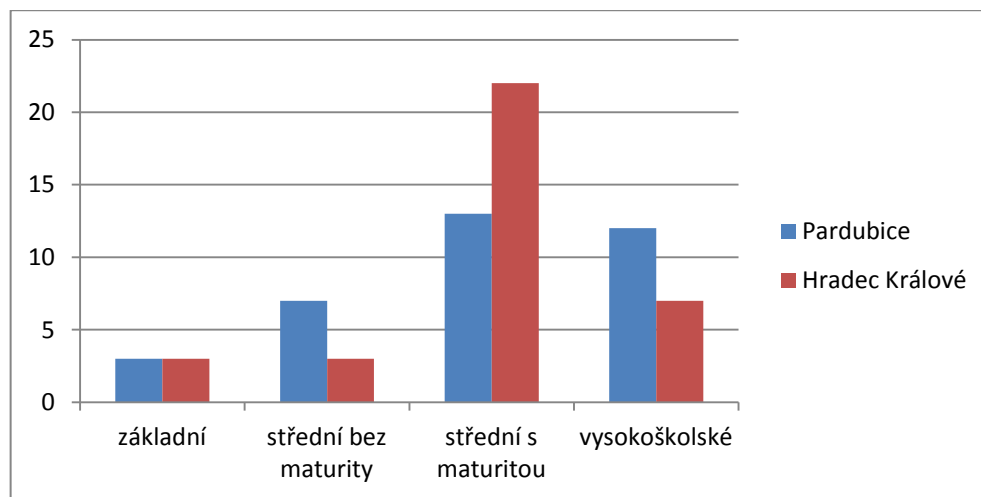
V této otázce jsem se zaměřil na nejvyšší dosažené vzdělání respondentů. Ti měli opět na výběr ze čtyř možností. První možností bylo *základní vzdělání*, druhou *střední vzdělání bez maturity*, třetí *střední vzdělání s maturitou* a poslední čtvrtou možností bylo *vysokoškolské vzdělání*. Z grafu 5 jsou patrné jisté rozdíly mezi muži a ženami v případě profesionálních sportovců. Zatímco u mužů byla zjištěna nejvyšší četnost v případě středního vzdělání s maturitou, u žen tomu tak bylo v případě vzdělání vysokoškolského, ačkoli vysokoškolsky vzdělaných mužů je stejně jako žen. Celkově lze říci, že ve výzkumném souboru profesionálních sportovců dosahují muži vyššího vzdělání, než ženy. Je však potřeba dodat, že tato statistika nezohledňuje, zda respondenti aktuálně studují či nikoli. Vzhledem k věkovému složení respondentů tak lze předpokládat, že uvedené dokončené vzdělání není nejvyšším, kterého respondenti ve svém životě dosáhnou. Dále jistě stojí za zmínku, že v případě mužů, výrazně zvyšují četnost odpovědí u možnosti vysokoškolského vzdělání američtí hráči, kteří všichni prošli americkým programem NCAA, jež umožňuje propojení vrcholového sportu a studia na vysoké škole. Celkem se výzkumu zúčastnili 3 američtí hráči a jeden český hráč, jež prošli zmiňovaným programem NCAA, avšak v případě žen se žádné americké či jiné hráčky se zkušeností z NCAA výzkumu nezúčastnily. Nejmenší četnost odpovědí u obou pohlaví byla zaznamenána v případě středního vzdělání bez maturity. Lze tedy říci, že minimální počet profesionálních basketbalistů a basketbalistek volí studium učňovských oborů.

Graf 5: Vzdělanostní struktura – profesionální sportovci, zdroj: vlastní zpracování

V porovnání s většinovou populací lze vypočítat největší rozdíly na úrovni vysokoškolského vzdělání, kdy u profesionálních hráček basketbalu v Hradci Králové byla tato možnost zaškrtnuta v 38% případech a u většinové populace Hradce Králové

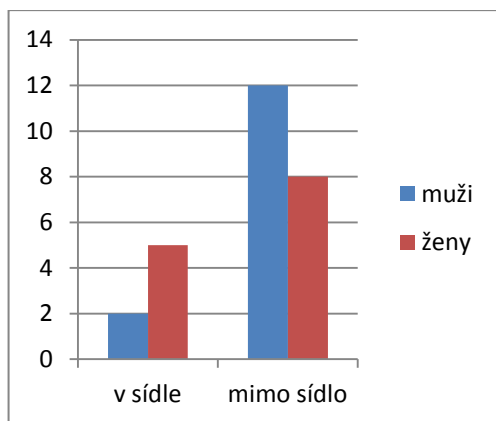
byla tato možnost zaškrtnuta pouze ve 20% případů avšak napříč pohlavími. Dále je možné vyzorovat vyšší zastoupení středoškolského vzdělání bez maturity u obyvatel Pardubic než je tomu v případě Pardubických profesionálních basketbalistů. Četnosti odpovědí většinového obyvatelstva Pardubic a Hradce Králové jsou znázorněny na grafu 6.

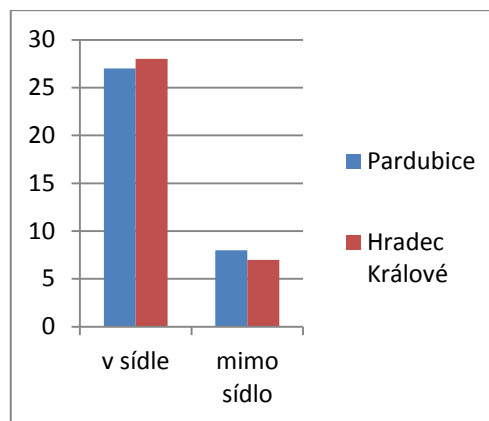
Graf 6: Vzdělanostní struktura – většinové obyvatelstvo, zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 4

V této otázce jsem směřoval pozornost na místo trvalého bydliště. V případě profesionálních sportovců je tato problematika značně specifická z důvodu relativně častého střídání angažmá. Pro mnohé profesionální sportovce tak může být nepraktické pokaždé, když změní své působiště, měnit i své trvalé bydliště. Trvalé bydliště v místě působení tak většinou mají sportovci, kteří zde vyrostli, nebo ti kteří zde plánují zůstat i po skončení své sportovní kariéry. U těchto jedinců pak lze očekávat silnější nejen sociální vazby na dané sídlo. V grafu 7 jsou uvedeny četnosti odpovědí profesionálních basketbalistů a basketbalistek. V souhlasu s tvrzením výše, lze z grafu 7 vyzorovat, že více profesionálních sportovců má trvalé bydliště mimo své působiště, než v místě působení. Avšak v případě hráček Hradce Králové je vyšší procento těch, které mají trvalé bydliště v Hradci Králové než v případě mužů v Pardubicích. Konkrétně pouhých 14% hráčů Pardubic má trvalé bydliště v Pardubicích a 38% hráček Hradce Králové má trvalé bydliště v Hradci Králové.

Graf 7: Trvalé bydliště – profesionální sportovci, zdroj: vlastní zpracování

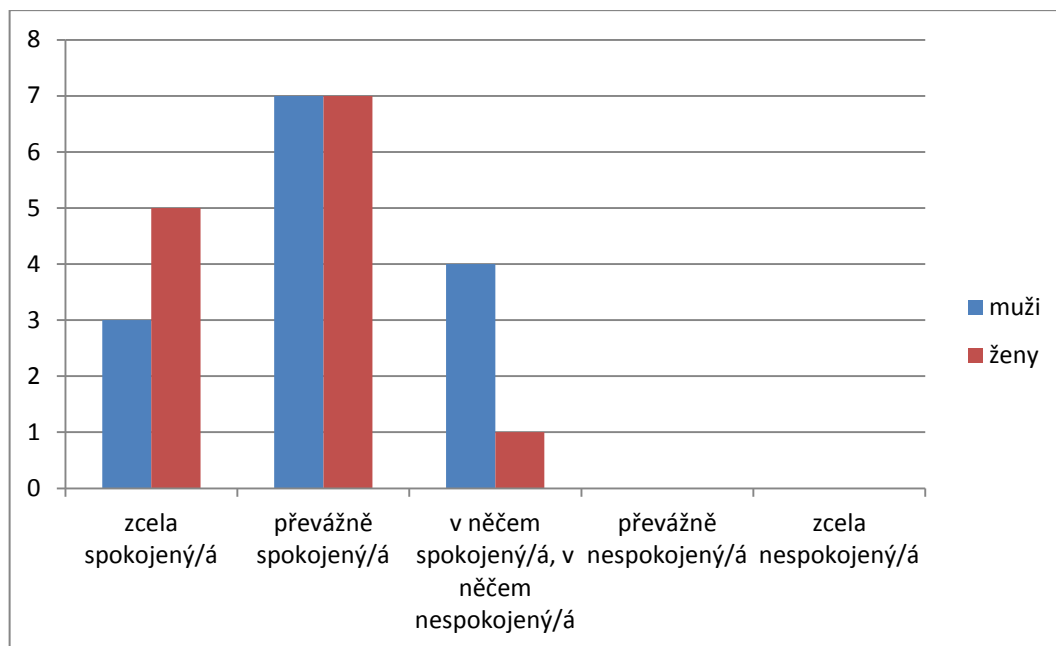

Graf 8: Trvalé bydliště – většinové obyvatelstvo, zdroj: vlastní zpracování

V grafu 8 je znázorněna četnost jednotlivých odpovědí většinového obyvatelstva v Pardubicích a Hradci Králové. V porovnání s profesionálními basketbalisty a basketbalistkami nepřekvapí převažující možnost trvalého bydliště v sídle. Přesněji řečeno, ze souboru dotázaných v Pardubicích má v sídle trvalé bydliště 27 respondentů a 8 respondentů má trvalé bydliště mimo sídlo. V případě Hradce Králové má trvalé bydliště v sídle 28 dotázaných a mimo sídlo 7 respondentů.

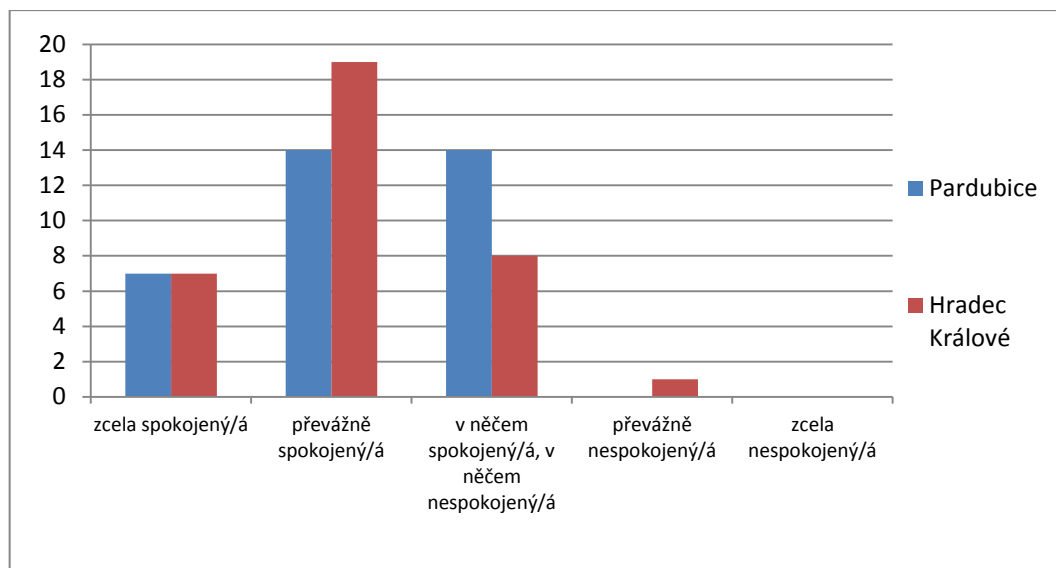
Otázka č. 5

Pátou otázkou jsem se ptal respondentů na jejich spokojenost s životem v daném sídle. Respondenti měli na výběr z pěti možností, přičemž první možnost byla *zcela spokojený/á*, druhá *převážně spokojený/á*, třetí *v něčem spokojený/á*, v *něčem nespokojený/á*, čtvrtá *převážně nespokojený* a poslední pátá možnost byla *zcela nespokojený/á*. Graf 5 znázorňuje četnost odpovědí profesionálních basketbalistů a basketbalistek v Pardubicích a Hradci Králové. Lze z něho vyčíst převažující spokojenost se životem v sídle jak v případě pardubických mužů, tak v případě královéhradeckých žen. Nicméně vyšší spokojenost je patrná v případě hráček Hradce Králové oproti hráčům Pardubic. Za zmínku také stojí, že mezi odpověďmi jsem nezaznamenal ani jednu poslední dvě možnosti tedy *převážně nespokojený/á* a *zcela nespokojený/á*.

Graf 9: Spokojenost s životem v sídle – profesionální sportovci, zdroj: vlastní zpracování

V grafu 10 jsou zaneseny odpovědi většinové populace. Lze v něm vidět, že i v tomto případě značně převažuje spokojenost s životem v sídle nad nespokojeností a to jak v rámci Pardubic, tak i Hradce Králové. Dále je také možné sledovat vyšší spokojenost obyvatel Hradce Králové oproti obyvatelům Pardubic, obdobně jako u profesionálních basketbalistů a basketbalistek. V případě hráčů Pardubic zvolilo první možnost odpovědi 21% respondentů, což je téměř totožné s většinovou populací Pardubic, která zvolila první možnost odpovědi ve 20% případů. Hráčky Hradce Králové však první možnost volily ve 38% případů, přičemž většinová populace Hradce Králové jen v 20%. V případě druhé možnosti odpovědi byl procentuální podíl u basketbalistek a většinové populace v Hradci Králové téměř totožný a v Pardubicích tvořil procentuální podíl u basketbalistů 50%, zatímco u většinové populace 40%. U třetí možnosti odpovědi procentuální poměry vyrovnaly rozdíly z předchozích dvou možností, jelikož odpověď *převážně nespokojený/á* zvolil pouze jeden respondent z řad většinové populace Hradce Králové a odpověď *zcela nespokojený/á* nebyla zaznamenána ani jednou.

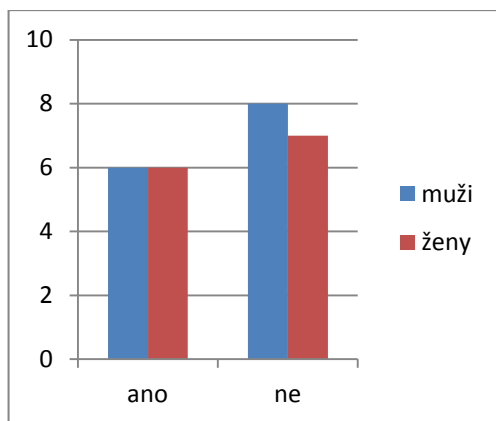

Graf 10: Spokojenost s životem v sídle – většinové obyvatelstvo, zdroj: vlastní zpracování

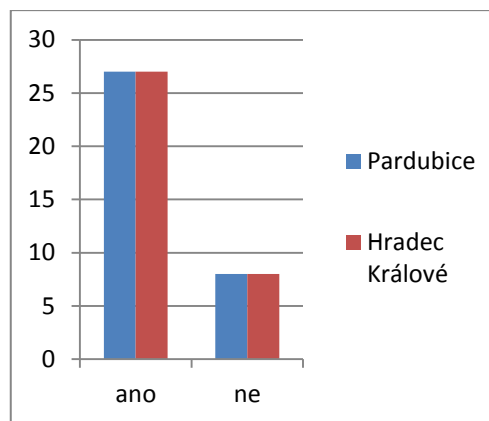
Otázka č. 6

Otázka 6 byla zaměřena na dlouhodobý vztah, přičemž dlouhodobý vztah byl definován jako vztah trvající déle než jeden rok. Na tuto otázku následně navazují i další otázky, které tuto problematiku dále rozvíjejí. Nicméně na tomto místě jsem zjišťoval prostou existenci dlouhodobého vztahu. Graf 11 ukazuje, že mezi hráči Pardubic a hráčkami Hradce Králové nejsou v tomto ohledu žádné rozdíly. Dlouhodobý vztah trvající déle než jeden rok má stejný počet hráčů Pardubic jako hráček Hradce Králové. V případě absence dlouhodobého vztahu je vyšší četnost u hráčů Pardubic zapříčiněna pouze větším počtem mužských respondentů v rámci výzkumného souboru. Celkově lze říci, že mezi profesionálními basketbalisty a basketbalistkami v Pardubicích a Hradci Králové mírně převažují jedinci, kteří nejsou v dlouhodobém vztahu nad jedinci, kteří v dlouhodobém vztahu žijí.

Graf 12 ukazuje, že ani v případě většinové populace jsem ve svém výzkumu neshledal žádné rozdíly mezi Pardubicemi a Hradcem Králové. Oproti profesionálním basketbalistům a basketbalistkám se však výrazně změnil poměr mezi jedinci, kteří žijí v dlouhodobém vztahu oproti jedincům, kteří v dlouhodobém vztahu nežijí. V případě většinové populace převažovala odpověď *ano* nad odpovědí *ne* v poměru 26:7. Ze zjištěných výsledků tak lze usuzovat, že profesionální basketbalisté a basketbalistky v Pardubicích a Hradci Králové nejsou ve vztazích tolik stálí, jako je tomu u většinové populace v těchto sídlech.

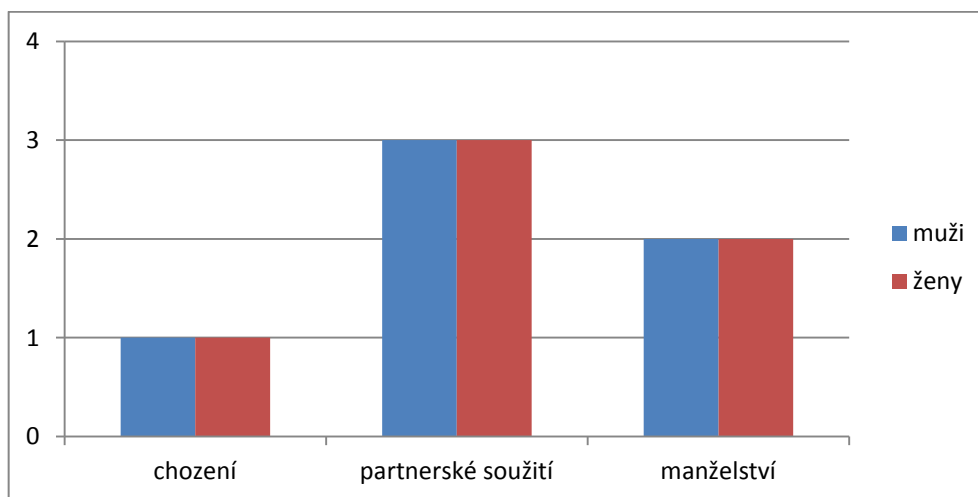
Graf 11: Dlouhodobý vztah – profesionální sportovci, zdroj: vlastní zpracování

Graf 12: Dlouhodobý vztah – většinové obyvatelstvo, zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 7

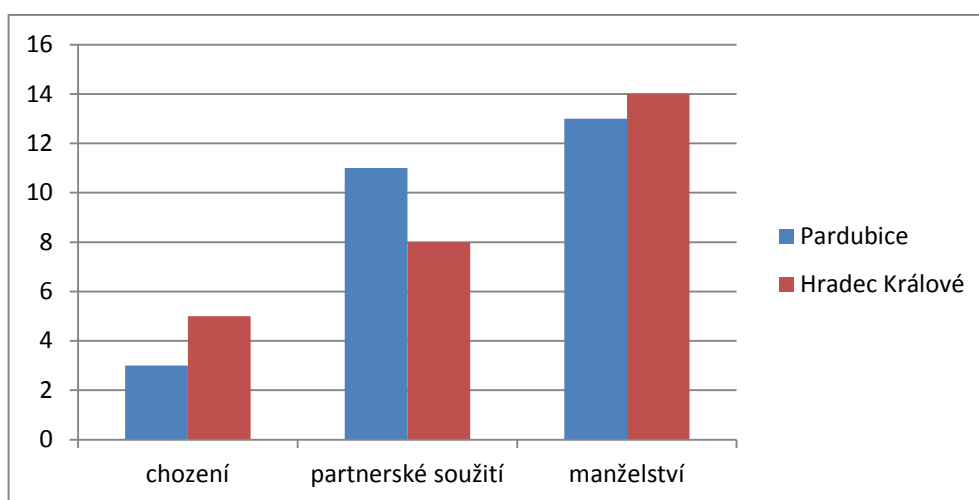
Otázkou 7 jsem se dotazoval respondentů, kteří odpověděli v předchozí otázce *ano*, o jaký druh vztahu se jedná. Na výběr měli z těchto tří možností: *chození*, *partnerské soužití* a *manželství*. V grafu 13 lze vidět četnosti odpovědí pardubických a královéhradeckých basketbalistů a basketbalistek. Je možné pozorovat naprosto shodné výsledky v porovnání mužů a žen, přičemž v polovině případů respondenti zaškrtnuli možnost *partnerské soužití*, ve 33% případů možnost *manželství* a ve zbylých případech možnost *chození*.

Graf 13: Druh dlouhodobého vztahu – profesionální sportovci, zdroj: vlastní zpracování

U většinové populace lze s pomocí grafu 14 pozorovat, že největší četnost odpovědí byla zaznamenána u možnosti *manželství*, avšak nejnižší četnost odpovědí byla zaznamenána stejně jako u profesionálních basketbalistů a basketbalistek

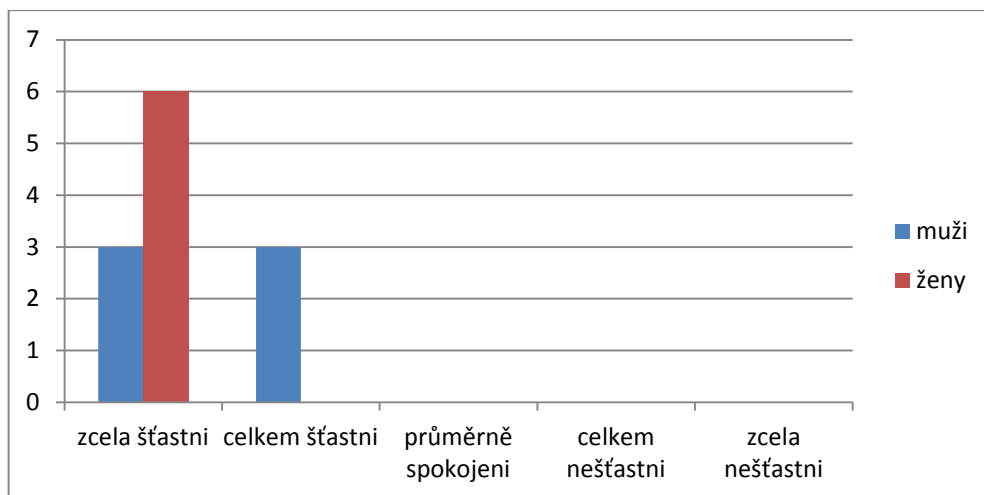
u možnosti *chození*. Rozdíly zaznamenané v porovnání většinové populace a profesionálních basketbalistů a basketbalistek v Pardubicích a Hradci Králové lze vysvětlit rozdílným věkovým složením zkoumaných souborů. U většinové populace převládala věková skupina nad 35 let, tudíž lze očekávat, že právě v této věkové kategorii bude četnost manželství oproti jiným druhům vztahu nejvyšší. Naopak u profesionálních basketbalistů a basketbalistek bylo největší zastoupení ve věkových kategoriích 18-26 let a 27-35 let. Především pak ve věkové kategorii 18-26 let nelze očekávat příliš velký výskyt ženatých, či v případě žen vdaných respondentů.

Graf 14: Druh dlouhodobého vztahu – většinové obyvatelstvo, zdroj: vlastní zpracování

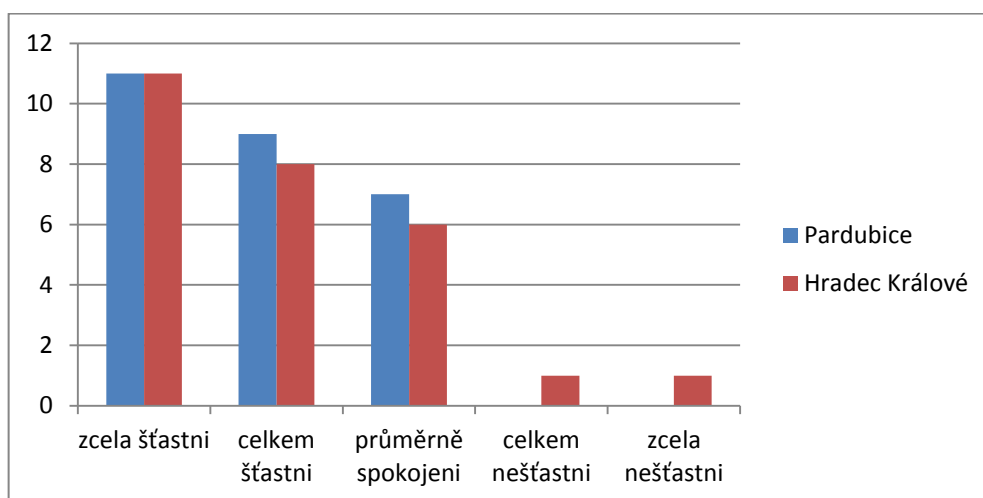
Otázka 8

Otázka 8 dále rozváděla problematiku vztahů, přičemž respondentů, kteří žijí v dlouhodobém vztahu trvajícím déle než jeden rok, se ptala na jejich spokojenost v tomto vztahu. Respondenti měli na výběr z pěti následujících možností: *zcela šťastni*, *celkem šťastni*, *průměrně spokojeni*, *celkem nešťastni* a *zcela nešťastni*. V grafu 15 jsou zaneseny četnosti odpovědí profesionálních basketbalistů a basketbalistek v Pardubicích a Hradci Králové. Z výsledků je patrné, že hráčky Hradce Králové jsou ve svých vztazích spokojenější než hráči Pardubic, nicméně i v případě pardubických basketbalistů lze mluvit o vysoké míře spokojenosti ve vztazích. Za zmínku jistě stojí, že v případě královéhradeckých hráček jsem zaznamenal ve 100% odpovědí možnost *zcela šťastni*, tudíž lze mluvit o dosažení maximální možné hranice spokojenosti v dlouhodobých vztazích. V případě pardubických hráčů jsem mezi odpověďmi zaznamenal pouze první dvě možnosti, tedy *zcela šťastni* a *celkem šťastni* a to poměru 3:3.

Graf 15: Spokojenost v dlouhodobém vztahu – profesionální sportovci, zdroj: vlastní zpracování

V grafu 16 jsou zaneseny výsledky odpovědí většinového obyvatelstva v Pardubicích a Hradci Králové. Z grafu lze vyčíst, že obyvatelé Pardubic jsou ve svých vztazích mírně spokojenější než obyvatelé Hradce Králové. Toto zjištění je tedy v protikladu v porovnání s profesionálními hráči a hráčkami basketbalu v těchto městech. V rámci většinové populace jsem již mezi odpověďmi zaznamenal také možnosti *průměrně spokojeni*, *celkem nešťastni* a *zcela nešťastni*. Přičemž poslední dvě jmenované pouze v případě Hradce Králové a v minimální četnosti jedné odpovědi. Celkově tak lze říci, že profesionální basketbalisté a basketbalistky v Pardubicích a Hradci Králové jsou ve svých vztazích spokojenější než většinoví obyvatelé těchto měst.

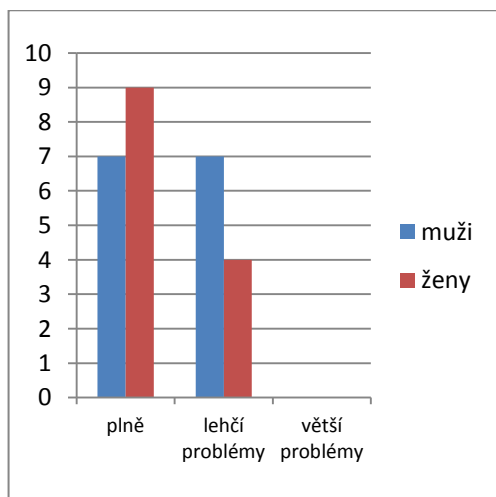

Graf 16: Spokojenost v dlouhodobém vztahu – většinové obyvatelstvo, zdroj: vlastní zpracování

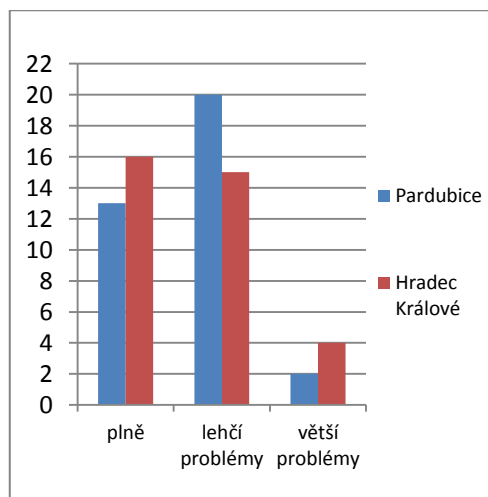
Otázka 9

V deváté otázce jsem zaměřil pozornost na subjektivní pocit zdraví respondentů. Ti následně mohli odpovědět, že se cítí plně zdraví, nebo že cítí lehčí problémy, popřípadě že vnímají větší problémy. Graf 17 znázorňuje odpovědi profesionálních basketbalistů a basketbalistek v Pardubicích a Hradci Králové. Lze pozorovat, že královéhradecké hráčky pocítují lepší zdraví než hráči Pardubic. Kdy 9 hráček odpovědělo, že se cítí plně zdravé a oproti tomu jen 7 hráčů zvolilo stejnou odpověď. Naopak možnost lehčích zdravotních problémů zvolilo opět 7 hráčů oproti pouhým 4 hráčkám. U možnosti větších zdravotních problémů jsem nezaznamenal ani jednu odpověď a to jak v případě mužů, tak i v případě žen.

V případě většinové populace lze v grafu 18 vidět, že možnost *lehčí problémy*, převládala u odpovědí v Pardubicích, avšak v Hradci Králové stejně jako v případě profesionálních basketbalistek, převládal pocit plného zdraví. U většinové populace jsem již zaznamenal několik odpovědí, kde respondenti vnímali v oblasti zdraví větší problémy. Tento jev lze vysvětlit mimo jiné opět věkovou strukturou zkoumaných souborů, kdy soubor většinové populace byl starší než soubor profesionálních sportovců. Z výsledků lze říci, že basketbalisté a basketbalistky se cítí zdravěji oproti běžné populaci.

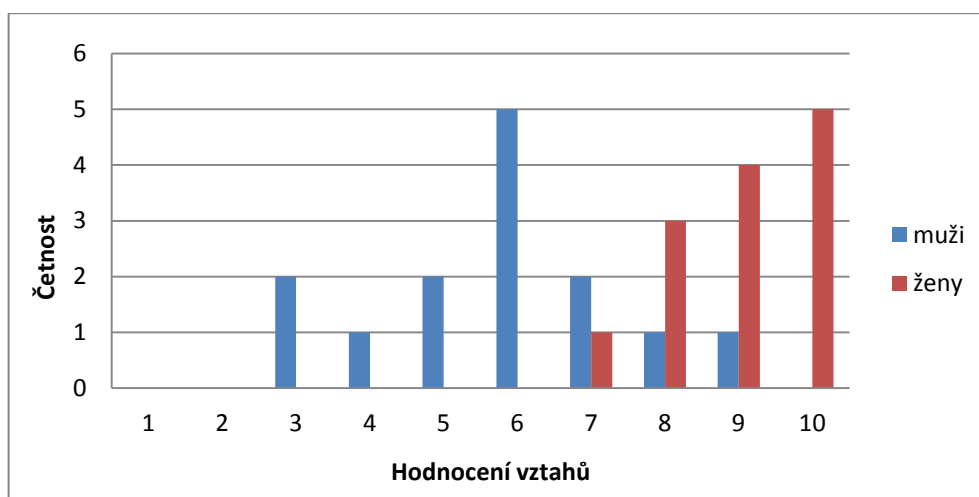
Graf 17: Pociť zdraví – profesionální sportovci, zdroj: vlastní zpracování

Graf 18: Pociť zdraví - většinové obyvatelstvo, zdroj: vlastní zpracování

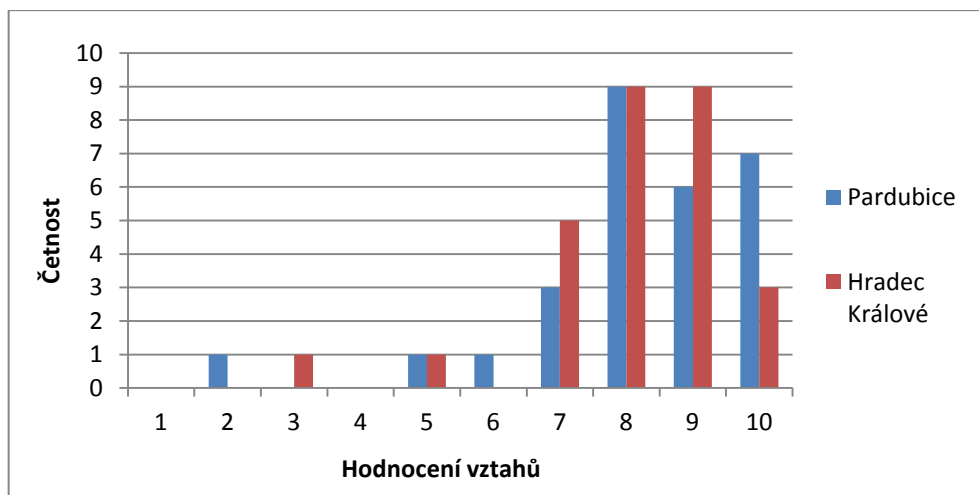
Otázka č. 10

Otázka 10 se vztahovala ke vztahům se spoluhráči/kami v týmu, respektive ke spolupracovníkům, nebo spolužákům u většinové populace. Respondenti hodnotili tyto vztahy na škále od 1 do 10, kdy 1 znamenalo nejhorší možné vztahy, a 10 znamenalo nejlepší možné vztahy. Graf 19 znázorňuje odpovědi profesionálních basketbalistů a basketbalistek z Pardubic a Hradce Králové. Již na první pohled je patrný značný rozdíl mezi muži a ženami. Zatímco hráčky Hradce Králové hodnotí vztahy mezi sebou velmi pozitivně, hráči Pardubic jsou v tomto hodnocení o poznání negativnější. Zatímco průměrné hodnocení vztahů v případě žen činilo 9, u mužů bylo průměrné hodnocení pouhých 5,8. Lze tedy říci, že basketbalistky Hradce Králové tvoří lepší kolektiv než basketbalisté Pardubic. Nicméně je potřeba dodat, že s ohledem na specifickou povahu tohoto povolání, kdy dochází k častým přestupům hráčů či hráček může být tento jev dočasný a v následujících sezónách se může výrazně měnit.

Graf 19: Vztahy se spoluhráči/kami – profesionální sportovci, zdroj: vlastní zpracování

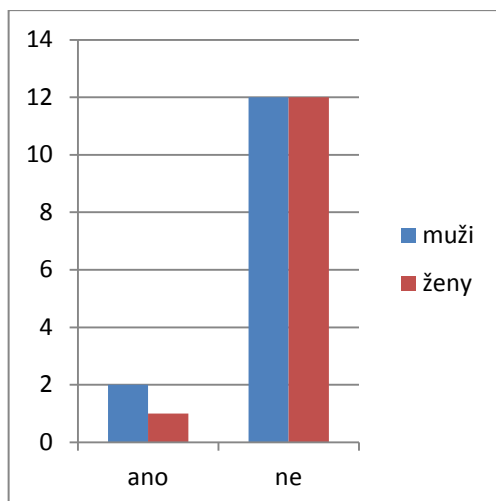
Graf 20 zobrazuje četnost odpovědí většinové populace. V tomto případě tedy respondenti hodnotili vztahy s kolegy na pracovišti, nebo se spolužáky ve škole. V Pardubicích bylo průměrné hodnocení 6,6, tedy vyšší než v případě profesionálních basketbalistů v tomto městě. V Hradci Králové činilo průměrné hodnocení 6,5, tedy jen lehce méně oproti Pardubicím, avšak výrazně méně oproti hradeckým basketbalistkám. Celkově lze říci, že v rámci většinové populace dosahují města Pardubice a Hradec Králové obdobných výsledků, avšak hradecké basketbalistky hodnotí vztahy mezi sebou oproti běžné populaci nadprůměrně dobře pardubičtí basketbalisté naopak nadprůměrně negativně.

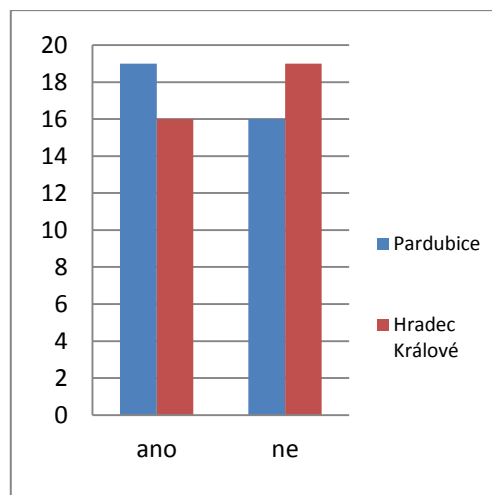
Graf 20: Vztahy s pracovními kolegy/spolužáky – většinové obyvatelstvo, zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 11

V rámci této otázky jsem se ptal respondentů, zda mají děti. Na tuto otázku následně navazují další, které tuto problematiku více rozvíjí. Graf 21 zobrazuje výsledky zjištěné mezi profesionálními hráči a hráčkami basketbalu v Pardubicích a Hradci Králové. Ihned na první pohled je zřejmé, že zcela jednoznačně, ve výzkumném souboru převažují jedinci, kteří jsou bezdětní. V případě pardubických basketbalistů jsem zaznamenal pouze dvě odpovědi *ano* a v případě hradeckých hráček dokonce pouze jednu takovouto odpověď. V případě většinové populace jsem již tak zásadní rozdíly nezaznamenal. V Pardubicích sice převažovali respondenti, kteří mají děti nad těmi bezdětnými avšak pouze nepatrně v poměru 19:16. V Hradci Králové je možné sledovat poměr přesně opačný, tedy že 19:16 převažovali respondenti bezdětní nad těmi, kteří děti mají. Celkově lze říci, že oproti běžné populaci mají profesionální basketbalisté a basketbalistky v Pardubicích a Hradci Králové děti v menším procentu případů. Vhodné však je, opět připomenou věkovou strukturu výzkumných souborů, kdy profesionální sportovci spadají především do nižších věkových kategorií stanovených pro tento výzkum. Rozdíly oproti běžné populaci tak nejsou nečekané, nýbrž jsou předvídatelné.

Graf 21: Rodičovství – profesionální sportovci, zdroj: vlastní zpracování

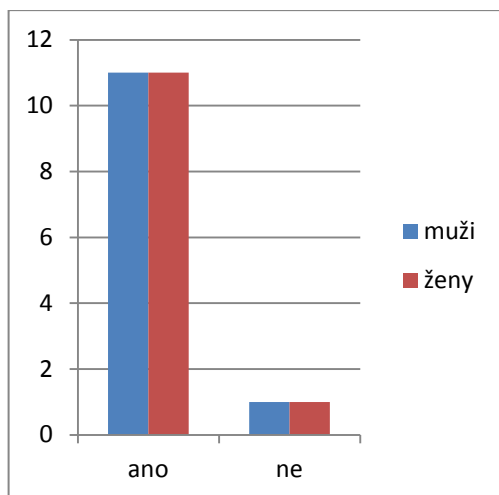

Graf 22: Rodičovství – většinové obyvatelstvo, zdroj: vlastní zpracování

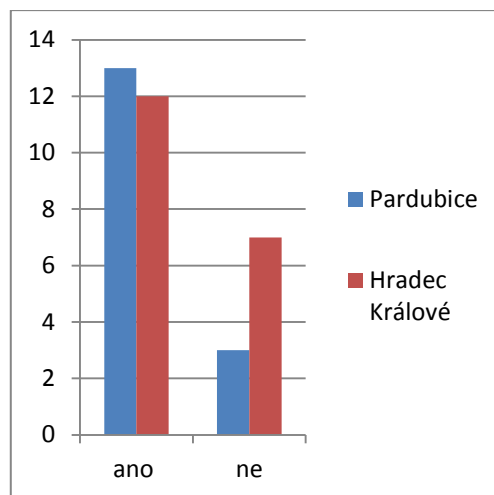
Otázka č. 12

Na tuto otázku odpovídali pouze ti respondenti, kteří v předchozí otázce zaškrtnuli možnost *ne*, tedy že nemají děti. Dvanáctá otázka tak směřovalo k plánům do budoucnosti a ptala se respondentů, zda plánují mít děti. Graf 23 znázorňuje četnosti odpovědí profesionálních basketbalistů a basketbalistek v Pardubicích a Hradci Králové. Z výsledků je zřejmé, že téměř absolutní většina jak mužů, tak i žen, mají v plánu mít děti. Jak v případě pardubických hráčů, tak i v případě královéhradeckých hráček, neplánuje mít děti vždy pouze jeden jednatlivec.

V případě většinové populace, jejíž odpovědi jsou zaneseny v grafu 24, je možno pozorovat stejný jev, tedy že většina respondentů plánuje mít děti. Avšak v tomto případě již není zjevná taková převaha oproti těm, kteří děti neplánují. Především pak v případě Hradce Králové, kdy možnost *ano* byla oproti možnosti *ne* četnější pouze v poměru 12:7. Na základě tohoto zjištění tedy lze říci, že v Hradci Králové je oproti Pardubicím vyšší počet těch, kteří neplánují mít děti. Významně vyšší zastoupení respondentů z Hradce Králové oproti Pardubicím, kteří neplánují mít děti, může vyplývat z omezeného rozsahu výzkumného souboru, či z neporozumění otázce, popřípadě nějaké jiné náhodné chyby. Pokud by tomu tak nebylo a mnou zkoumaný vzorek respondentů by věrně reprezentoval obyvatelstvo Hradce Králové, znamenalo by to pro toto město vážný demografický problém, který by muselo vedení města v následujících letech řešit.

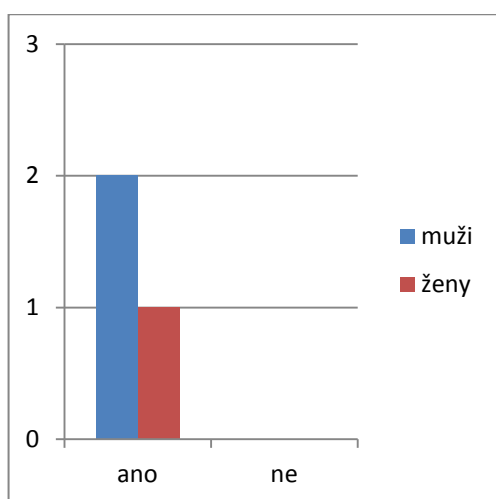
Graf 23: Rodičovství v budoucnu – profesionální sportovci, zdroj: vlastní zpracování

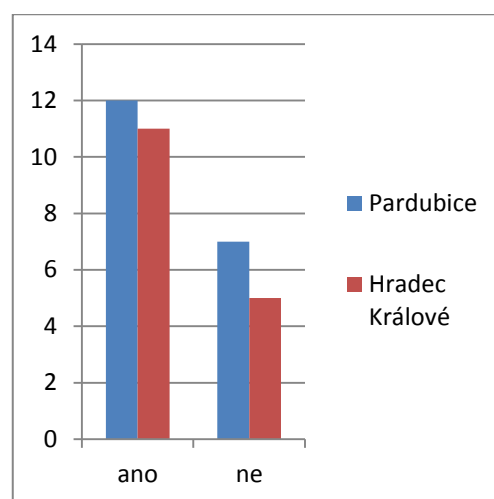
Graf 24: Rodičovství v budoucnu – většinové obyvatelstvo, zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 13

Otázka 13 směřovala k těm respondentům, kteří již dítě, nebo děti mají. Jejím smyslem bylo zjistit, zda respondenti žijí s otcem popřípadě s matkou svého dítěte, nebo dětí. Graf 25 zobrazuje zjištěné výsledky u profesionálních basketbalistů a basketbalistek z Pardubic a Hradce Králové. Ačkoli soubor respondentů, kteří již děti mají, nebyl moc obsáhlý, všichni odpověděli, že s otcem či matkou svých dětí žijí. Rozdíl mezi muži a ženami tak spočívá pouze ve větším množství respondentů.

Graf 25: Soužití s otcem/matkou dítěte – profesionální sportovci, zdroj: vlastní zpracování

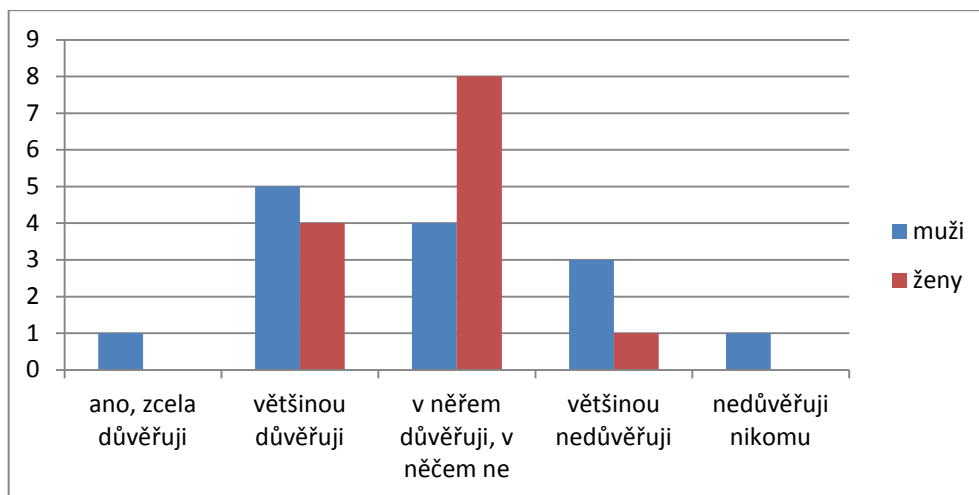
Graf 26: Soužití s otcem/matkou dítěte – většinové obyvatelstvo, zdroj: vlastní zpracování

Graf 26 zobrazuje výsledky získané v rámci většinové populace v Pardubicích a Hradci Králové. V tomto případě sice stále převažovali jedinci, kteří s otcem či matkou svých dětí žijí, avšak zaznamenal jsem již také jedince, kteří s otcem či matkou svých dětí nežijí. V Pardubicích tomu tak bylo v poměru 12:7 a v Hradci Králové 11:5. Vzhledem k malému souboru respondentů v podání profesionálních basketbalistů a basketbalistek nelze dobře porovnávat jejich výsledky s většinovou populací Pardubic a Hradce Králové. Lze však říci, že v komparaci obou měst jsem nedospěl k výraznějším rozdílům.

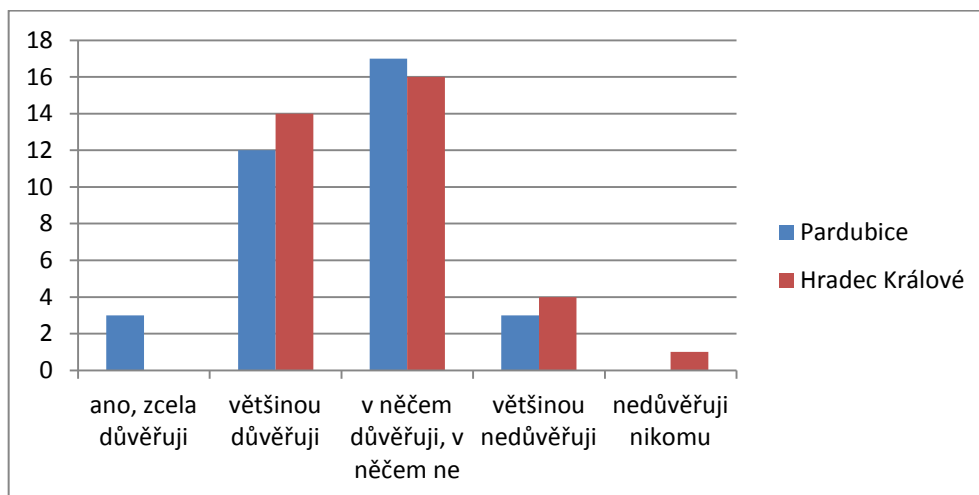
Otázka č. 14

Otázkou 14 jsem se respondentů dotazoval, do jaké míry důvěřují lidem. Na výběr měli z těchto pěti možností odpovědí: *ano, zcela důvěřuji; většinou důvěřuji; v něčem důvěřuji, v něčem ne; většinou nedůvěřuji; nedůvěřuji nikomu*. Odpovědi profesionálních basketbalistů a basketbalistek v Pardubicích a Hradci Králové jsou zaneseny do grafu 27. Lze z něho vyčíst, že odpovědi hráčů Pardubic jsou rozloženy mezi všechny možnosti, zatímco odpovědi hráček Hradce Králové nenabývaly krajních hodnot a byly tak rozloženy pouze mezi prostřední tři možnosti. V souboru mužů se tak vyskytují jak jedinci, kteří ostatním lidem zcela důvěřují, tak i jedinci, kteří naopak nedůvěřují ostatním lidem vůbec. Odpovědi hráčů Pardubic byly vůči jednotlivým možnostem odpovědí zaznamenány v poměrech 1:5:4:3:1. V případě hráček Hradce Králové jsem zaznamenal poměry 0:4:8:1:0. Na základě zjištěných výsledků tak nelze označit ani basketbalisty a ani basketbalistky za více, nebo méně důvěřivé v porovnání mezi sebou.

Graf 28 zobrazuje četnost odpovědí většinové populace v Pardubicích a Hradci Králové. Lze pozorovat, že jak v případě Pardubic, tak i v případě Hradce Králové, byla s nejvyšší četností zaznamenána možnost *v něčem důvěřuji, v něčem ne*. Druhou nejvyšší četnost odpovědí jsem zaznamenal u možnosti *většinou důvěřuji*. V porovnání mezi sebou lze říci, že obyvatelé Pardubic jsou mírně důvěřivější než obyvatelé Hradce Králové. Při komparaci s profesionálními basketbalisty a basketbalistkami lze říci, že většinové obyvatelstvo Pardubic důvěřuje lidem více než místní profesionální basketbalisté. V případě Hradce Králové lze sledovat srovnatelnou úroveň důvěřivosti jak většinového obyvatelstva, tak i profesionálních basketbalistek.

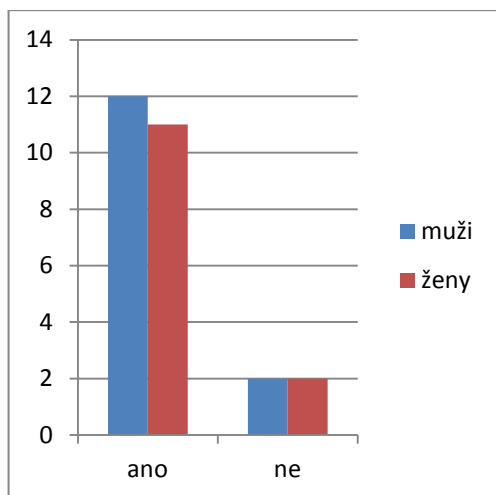
Graf 27: Důvěra v ostatní lidi – profesionální sportovci, zdroj: vlastní zpracování

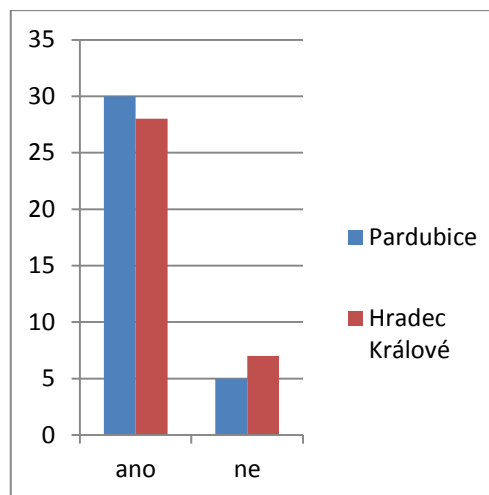
Graf 28: Důvěra v ostatní lidi – většinové obyvatelstvo, zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 15

Otázka 15 se zaměřovala na to, zda respondenti mají dobré přátele, kterým se mohou v případě potřeby se vším svěřit. Možnosti odpovědi byly prosté, kdy na výběr měli respondenti buď *ano*, nebo *ne*. Dále jsem tuto problematiku v rámci svého dotazníku nerozváděl. Při pohledu na graf 29, který zobrazuje výsledky získané od profesionálních basketbalistů a basketbalistek z Pardubic a Hradce Králové lze pozorovat, že mezi muži a ženami nebyly zaznamenány žádné rozdíly. Vyšší četnost v případě mužů u možnosti *ano*, je způsobena větším počtem mužů zastoupených ve výzkumném souboru.

Graf 29: Dobří přátelé – profesionální sportovci, zdroj: vlastní zpracování

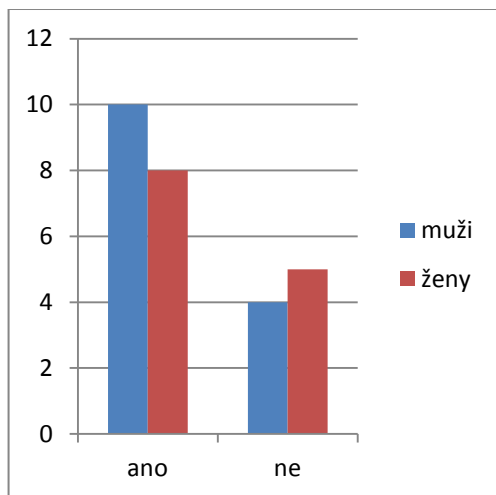
Graf 30: Dobří přátelé – většinové obyvatelstvo, zdroj: vlastní zpracování

Výsledky odpovědí většinové populace jsou zaznamenány v grafu 30. Lze konstatovat, že většinové obyvatelstvo Pardubic má ve větší míře dobré přátele, kterým se může se vším svěřit oproti většinovému obyvatelstvu Hradce Králové. V porovnání s profesionálními basketbalisty a basketbalistkami nelze sledovat výraznější rozdíly a to jak v případě Pardubic, tak i v případě Hradce Králové.

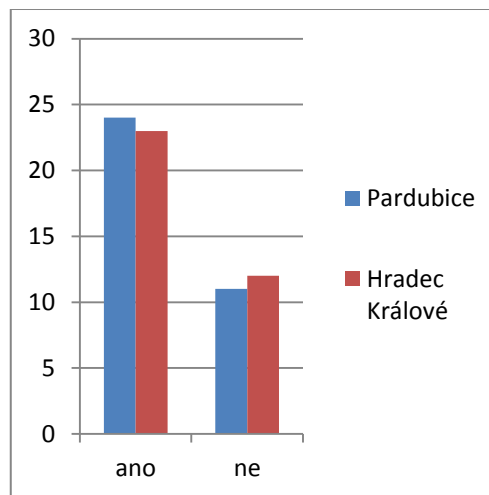
Otázka č. 16

Otázka 16 byla materiálně zaměřená a ptala se respondentů na to, zda vlastní automobil. V grafu 31 jsou zaznamenány odpovědi profesionálních basketbalistů a basketbalistek z Pardubic a Hradce Králové. Je zde možné pozorovat, že s přihlédnutím na větší zastoupení mužů ve výzkumném souboru, vlastní auto vyšší procento mužů než žen. Přesněji řečeno, automobil vlastní 71,4% mužů a 61,5% žen. Při srovnání s většinovým obyvatelstvem Pardubic a Hradce Králové, jejichž výsledky jsou zaznamenány v grafu 32 lze říci, že pardubičtí basketbalisté vlastní ve větší míře automobil oproti většinovému obyvatelstvu Pardubic, kde automobil vlastní 68,6% respondentů. V případě hradeckých basketbalistek je tomu však naopak, jelikož u většinového obyvatelstva Hradce Králové jsem zaznamenal vlastnictví automobilu u 65,7% respondentů. Zjištěné rozdíly však nelze vysvětlit na základě genderové problematiky, tedy v souvislosti s tradičně zažitou představou, že muži řídí častěji než ženy a s tím spojeným předpokladem, že budou vlastnit ve větší míře automobily. Ve svém výzkumu u většinové populace jsem totiž zjistil následující výsledky: 73% pardubických žen vlastní automobil, 58% pardubických mužů vlastní automobil,

52% hradeckých žen vlastní automobil, 85% hradeckých mužů vlastní automobil. Jinými slovy řečeno, zažitý předpoklad, že muži mají větší vztah k řízení a tudíž budou ve větší míře vlastnit automobily, byl potvrzen v Hradci Králové, ale nikoli v Pardubicích.

Graf 31: Vlastnictví automobilu – profesionální sportovci, zdroj: vlastní zpracování

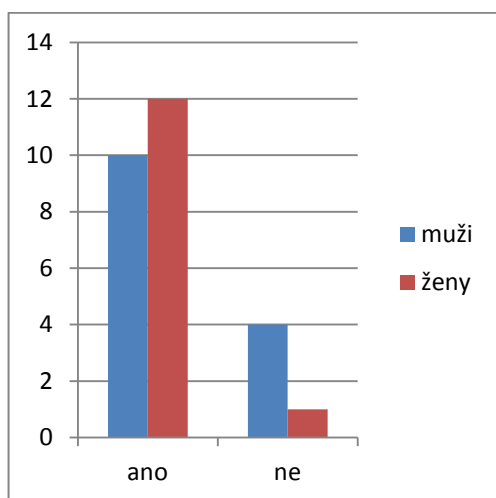
Graf 32: Vlastnictví automobilu – většinové obyvatelstvo, zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 17

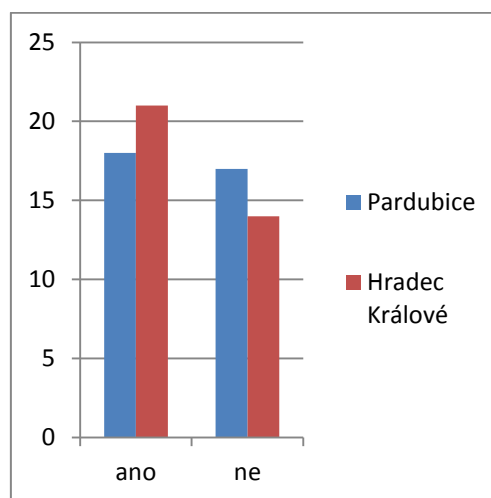
V této otázce jsem se respondentů tázal, kde jezdí alespoň jednou za rok na zahraniční dovolenou. Graf 33 zobrazuje četnosti odpovědí profesionálních basketbalistů a basketbalistek v Pardubicích a Hradci Králové. Lze v něm vyzorovat, že hráčky Hradce Králové jezdí alespoň jednou za rok na zahraniční dovolenou ve větší míře než je tomu v případě hráčů Pardubic. Přesněji řečeno, z celkového počtu třinácti hráček pouze jedna nejezdí alespoň jednou za rok na zahraniční dovolenou. V případě pardubických hráčů jezdí alespoň jednou za rok na zahraniční dovolenou deset hráčů a čtyři hráči nejezdí.

Odpovědi většinové populace jsou zaznamenány v grafu 34. Lze zde pozorovat, vyrovnanější poměr mezi respondenty, kteří alespoň jednou za rok na zahraniční dovolenou jezdí a mezi těmi, kteří nejezdí. V případě Pardubic je tento poměr 18:17, tedy respondenti, kteří jezdí alespoň jednou ročně na zahraniční dovolenou, převažují v nejmenší možné míře. V případě Hradce Králové jsem zaznamenal poměr 21:14. Lze tedy říci, že u většinového obyvatelstva Hradce Králové jsem zaznamenal vyšší procento respondentů, kteří jezdí alespoň jednou ročně na zahraniční dovolenou než

u většinového obyvatelstva Pardubic. Dále jsem zaznamenal, že profesionální basketbalisté a basketbalistky v Pardubicích a v Hradci Králové jezdí na zahraniční dovolenou alespoň jednou za rok ve větší míře, než většinové obyvatelstvo těchto měst.

Graf 33: Zahraniční dovolená alespoň 1 za rok – profesionální sportovci, zdroj: vlastní zpracování

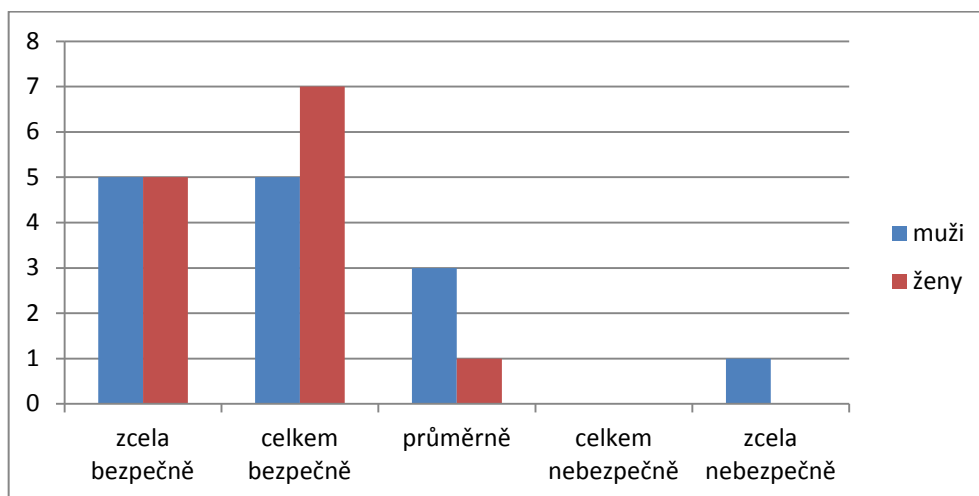
Graf 34: Zahraniční dovolená alespoň 1 za rok – většinové obyvatelstvo, zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 18

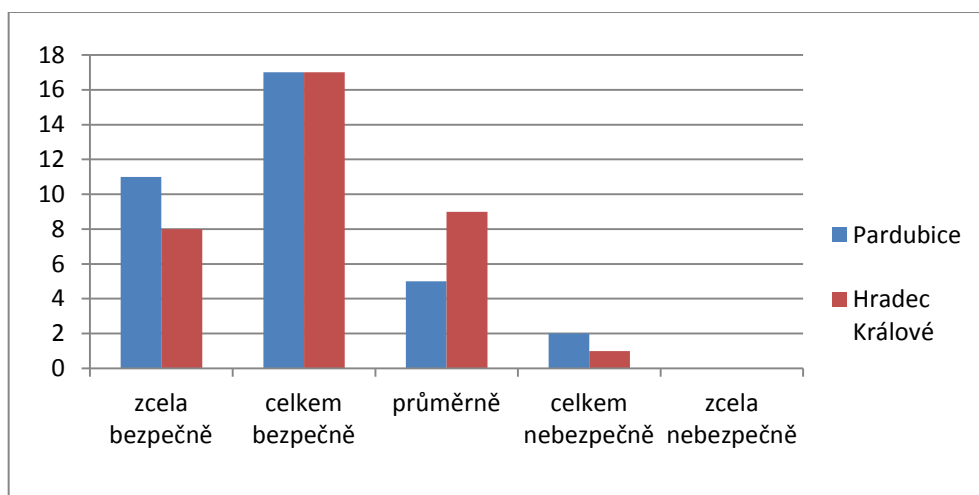
Osmnáctou otázkou jsem cílil na pocit bezpečí respondentů. Ti mohli pro svou odpověď vybírat z těchto pěti možností: *zcela bezpečně; celkem bezpečně; průměrně; celkem nebezpečně; zcela nebezpečně*. Graf 35 zobrazuje výsledky zaznamenané u profesionálních basketbalistů a basketbalistek v Pardubicích a Hradci Králové. Ačkoli zcela bezpečně se cítí stejný počet mužů i žen, celkem bezpečně se již cítí o mnoho více žen než mužů. Rozdíl zde vzniklý se kompenzuje u možnosti průměrného pocitu bezpečí. Možnost odpovědi *celkem nebezpečně* jsem nezaznamenal ani jednou a to jak v případě hradeckých hráček, tak ani v případě pardubických hráčů. Jeden respondent z řad pardubických hráčů odpověděl, že se cítí zcela nebezpečně. Celkově lze tedy konstatovat, že hradecké profesionální basketbalistky se cítí bezpečněji než pardubičtí profesionální basketbalisté.

Odpovědi zaznamenané u většinového obyvatelstva Pardubic a Hradce Králové jsou zaneseny do grafu 36. Je zde možné pozorovat, že obyvatelé Pardubic se cítí bezpečněji oproti obyvatelům Hradce Králové. V rámci tohoto výzkumného souboru jsem nezaznamenal jedinou odpověď s možností, *cítím se zcela nebezpečně*. V porovnání profesionálních basketbalistů s většinovým obyvatelstvem Pardubic, nelze

řici, že bych zjistil výraznější rozdíly, nicméně lze říci, že profesionální basketbalistky se cítí bezpečněji oproti většinovému obyvatelstvu Hradce Králové.

Graf 35: Pocit bezpečí – profesionální sportovci, zdroj: vlastní zpracování

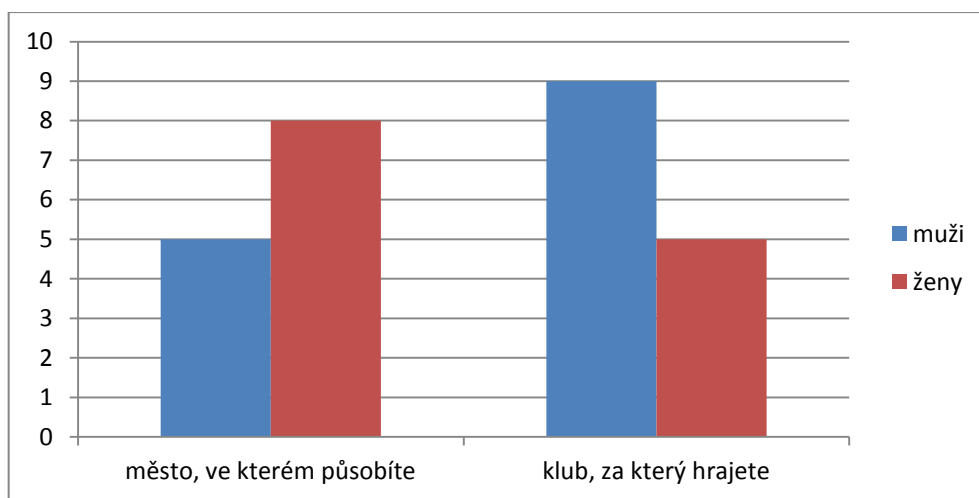

Graf 36: Pocit bezpečí – většinové obyvatelstvo, zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 19

Otázka devatenáct byla specificky cílena pouze na profesionální basketbalisty a basketbalistky v Pardubicích a Hradci Králové. Většinovému obyvatelstvu těchto měst jsem tuto otázku nepokládal. Otázka se zaměřovala na to, zda kvalitu života profesionálních sportovců (v mém případě basketbalistů a basketbalistek) ovlivňuje více město, ve kterém žijí, nebo klub, za který nastupují. Výsledky zaznamenaných odpovědí jsou zaneseny v grafu 37. Již při prvním pohledu můžeme sledovat výrazné rozdíly mezi muži a ženami. Zatímco v případě pardubických hráčů převažuje v poměru 9:5 klub, oproti městu, v případě hradeckých hráček převažuje v poměru 8:5 město, ve

kterém bydlí, oproti klubu, za který nastupují. Zjištěné rozdíly lze vysvětlit na základě dvou možností. Tou první je, že pardubický basketbalový klub zajišťuje svým hráčům kvalitnější a širší zázemí a služby oproti královéhradeckému basketbalovému klubu a tudíž zasahuje životy svých hráčů v širších souvislostech, tedy nejen z profesního hlediska. Druhou možností je odlišné subjektivní vnímání kvality života basketbalistů a basketbalistek. V případě žen tak mohou mít vliv na subjektivně vnímanou kvalitu života jiné faktory než u mužů a tyto faktory nemůže klub, za který nastupují, ovlivnit. Může se například jednat o kvalitu životního prostředí, dostupnost specifických služeb, nebo o jiné faktory.

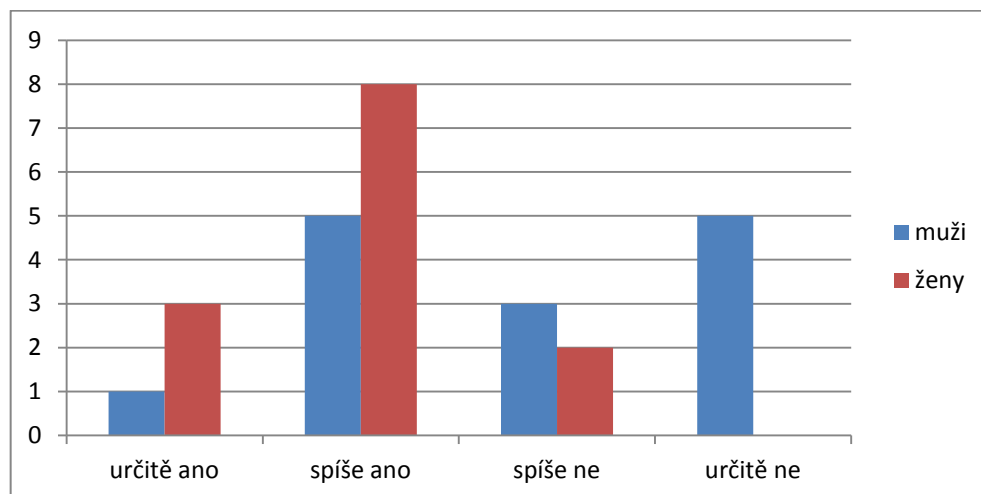

Graf 37: Míra vlivu města a klubu na kvalitu života profesionálních sportovců, zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 20

Touto otázkou jsem směřoval do budoucnosti, neboli k plánům profesionálních basketbalistů a basketbalistek. Mým cílem bylo zjistit, do jaké míry si basketbalisté v Pardubicích a basketbalistky v Hradci Králové dokážou představit své setrvání v těchto městech i po skončení svých sportovních kariér. Tato otázka byla opět specificky směřována pouze k profesionálním sportovcům tedy basketbalistům a basketbalistkám, tudíž nelze jejich odpovědi porovnat s většinovou populací. Ohledně představy setrvání v sídle i po skončení sportovní kariéry měli respondenti na výběr z těchto možností: *určitě ano*; *spíše ano*; *spíše ne*; *určitě ne*. Četnosti odpovědí jsou zaznamenány v grafu 38. Již na základě výsledků z otázky 4, kdy více žen než mužů mělo trvalé bydliště v sídle svého působení, a otázky 5, kdy jsem zaznamenal vyšší spokojenost s životem v sídle právě u žen, nepřekvapí ani výsledky odpovědí na tuto

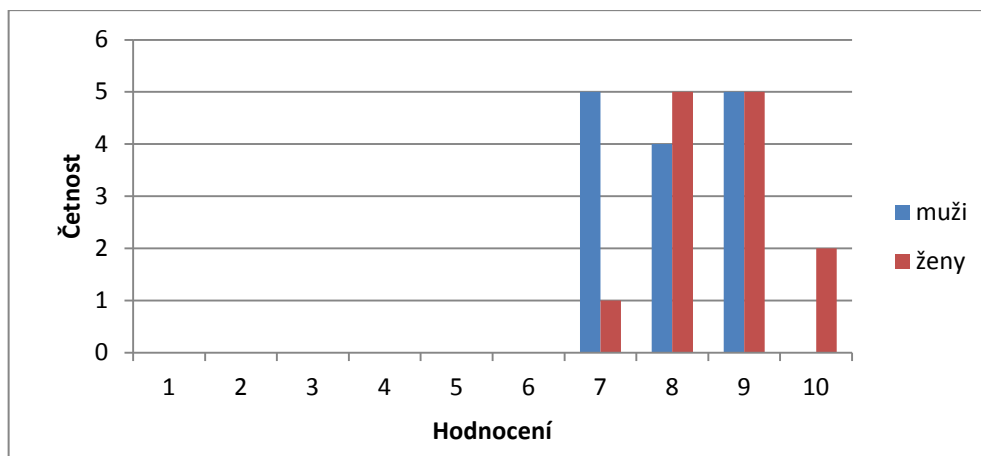
otázku. Při pohledu na graf 38 je totiž ihned patné, že královéhradecké basketbalistky si dokážou představit své setrvání v Hradci Králové ve větší míře než pardubičtí basketbalisté v Pardubicích. Zajímavé jistě také je, že v případě odpovědí královéhradeckých hráček jsem nezaznamenal ani jednu možnost *určitě ne*, avšak v případě pardubických hráčů se jednalo o nejčtenější odpověď společně s možností *spíše ano*. Přesné poměry jednotlivých možností činily u královéhradeckých hráček 3:8:2:0 a u pardubických hráčů 1:5:3:5.

Graf 38: Představa setrvání v sídle i po skončení sportovní kariéry profesionálních sportovců, zdroj: vlastní zpracování

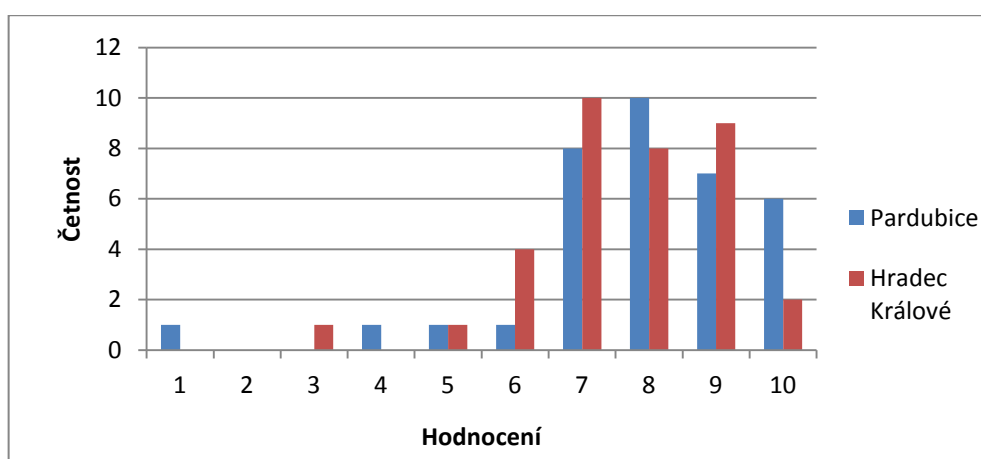
Otázka č. 21

Otázka 21 byla poslední otázkou v celém dotazníku. Respondenti měli za úkol zhodnotit kvalitu svého života na škále od jedné do deseti, kdy deset znamená nejvyšší možnou kvalitu života a jedna naopak nejnižší možnou kvalitu života. V grafu 39 jsou zaznamenány odpovědi profesionálních basketbalistů z Pardubic a profesionálních basketbalistek z Hradce Králové. U hráčů Pardubic jsem zaznamenal průměrnou hodnotu jejich hodnocení 8. U hráček Hradce Králové jsem zaznamenal průměrnou hodnotu jejich hodnocení 8,62. Lze tedy říci, že královéhradecké basketbalistky v porovnání s pardubickými basketbalisty hodnotí kvalitu svých životů vyššími známkami. Dále je jistě vhodné zmínit, že jak v případě mužů, tak i v případě žen, jsem zaznamenal pouze hodnocení sedm a vyšší. V případě mužů jsem také nezaznamenal žádnou odpověď s nejvyšším hodnocením, tedy deset. Naopak u žen jsem nejvyšší hodnocení zjistil ve dvou případech.

Graf 39: Subjektivní hodnocení kvality života – profesionální sportovci, zdroj: vlastní zpracování

V grafu 40 je možné pozorovat hodnocení kvality vlastní životů u většinového obyvatelstva Pardubic a Hradce Králové. V případě obyvatel Pardubic jsem zaznamenal průměrné hodnocení 7,86 a v případě obyvatel Hradce Králové pak 7,63. Oproti profesionálním basketbalistům a basketbalistkám je možné vidět, že odpovědi, které jsem zaznamenal, jsou rozprostřeny na celé škále hodnocení s výjimkou hodnocení 2. Při porovnání většinového obyvatelstva Pardubic s profesionálními basketbalisty, kteří v tomto městě působí lze říci, že basketbalisté v průměru hodnotí kvalitu svých životů vyššími známkami, avšak rozdíl není příliš veliký. Srovnání většinového obyvatelstva Hradce Králové s profesionálními basketbalistkami z tohoto města již přináší výraznější rozdíly a opět platí, že profesionální basketbalistky hodnotí kvalitu svých životů vyššími známkami.

Graf 40: Subjektivní hodnocení kvality života – většinové obyvatelstvo, zdroj: vlastní zpracování

5 Zjištění

Na tomto místě bych se chtěl věnovat celkovému shrnutí mnou provedeného výzkumu. Pozornost budu věnovat hypotézám, které jsem stanovil a popíši, zda byly tyto hypotézy prokázány, nebo nikoli. Dále se zaměřím na porovnání mnou zjištěných výsledků s výsledky studií jiných autorů.

V první hypotéze jsem vyslovil předpoklad, že profesionální sportovci (v mém případě basketbalisti a basketbalistky z Pardubic a Hradce Králové) budou hodnotit kvalitu svých životů nadprůměrně oproti většinovému obyvatelstvu Pardubic a Hradce Králové. Pro prověření této hypotézy se musím vrátit k poslední otázce svého výzkumu. V té jsem zjistil, že profesionální basketbalisté z Pardubic hodnotí kvalitu svých životů v průměru známkou 8 a profesionální basketbalistky z Hradce Králové známkou 8,62. Oproti tomu většinoví obyvatelé Pardubic hodnotili kvalitu svých životů v průměru známkou 7,86 a většinoví obyvatelé Hradce Králové 7,63. Lze tedy říci, že profesionální sportovci (pardubičtí basketbalisté a královéhradecké basketbalistky) hodnotí kvalitu svých životů oproti většinové populaci nadprůměrně. Tím tedy mohu potvrdit platnost hypotézy č. 1. Přičemž královéhradecké profesionální basketbalistky, vnímají své životy oproti většinovému obyvatelstvu Hradce Králové kvalitněji s větším odstupem než je tomu v případě profesionálních basketbalistů v Pardubicích a většinového obyvatelstva Pardubic.

V rámci druhé hypotézy jsem vyslovil předpoklad, že kvalitu života profesionálních sportovců bude více ovlivňovat klub, za který nastupují než město, ve kterém působí. Pro ověření této hypotézy se musím vrátit k otázce č. 19. Zde jsem zjistil, že u Pardubických basketbalistů převažuje v poměru 9:5 klub oproti městu, u královéhradeckých basketbalistek naopak převažuje v poměru 8:5 město, ve kterém působí. Lze tedy konstatovat, že v případě pardubických basketbalistů je hypotéza č. 2 platná, avšak v případě královéhradeckých basketbalistek je tato hypotéza neplatná. Pokud bych soubor profesionálních sportovců nedělil na muže a ženy a pracoval s nimi jako s jedním celkem, platnost hypotézy č. 2 by byla potvrzena avšak v nejnižším možném poměru 14:13. V této souvislosti je jistě dobré připomenout, že na základě mého výzkumu jsem dospěl k závěru, že profesionální basketbalistky z Hradce Králové mají k tomuto městu silnější vztah oproti profesionálním basketbalistům v Pardubicích.

Ve třetí hypotéze jsem vyslovil předpoklad, že nezaznamenám výraznější rozdíly v subjektivním vnímání kvality života mezi pardubickými profesionálními basketbalisty a královéhradeckými profesionálními basketbalistkami. Ve svém výzkumu jsem zaznamenal, že královéhradecké hráčky hodnotí kvalitu svých životů vyššími známkami než pardubičtí hráči, avšak průměrný rozdíl činil 0,62 v rámci desetibodové stupnice. Zdůraznil bych tedy, že jistý rozdíl jsem zaznamenal, ale jako výrazný bych jej neoznačil. Lze tedy říci, že jsem nezaznamenal výraznější rozdíly ve vnímání kvality vlastních životů mezi profesionálními hráči basketbalu v Pardubicích a profesionálními hráčkami basketbalu v Hradci Králové, tudíž mohu potvrdit platnost hypotézy č. 3.

Výpovědní hodnotu výsledků zjištěných v průzkumu mezi profesionálními sportovci jsem podpořil doprovodným výzkumem mezi většinovým obyvatelstvem v Pardubicích a Hradci Králové. Nicméně bylo by vhodné výsledky svých průzkumů porovnat i s pracemi jiných autorů. Pro porovnání jsem zvolil analýzu kvality života ve všech 206 ORP v České republice, za jejímž vznikem stojí společnost Obce v datech, s.r.o. Společnost Obce v datech s.r.o. vznikla jako účelový stat-up pro realizaci vývoje indexu kvality života. Tým autorů se skládá z řad expertů ekonomie, statistiky, demografie a dalších oborů. Výsledkem jejich práce je u každé ORP stanovení celkového indexu kvality života a dalších dílčích indexů ve třech hlavních kategoriích: zdraví a životní prostředí; materiální zabezpečení (práce a bydlení) a vzdělání; služby a vztahy (například existence místních spolků).

Další práci, kterou použiji pro srovnání s výsledky mého výzkumu, vypracovali datoví novináři ze serveru iRozhlas společně se sociologem Danielem Prokopem, agenturou Median a Aspen Institutem. Ti sestavili interaktivní model kvality života, ve kterém se zaměřují až na úroveň měst. Do svého modelu úmyslně nezařadili hlavní město Prahu, jelikož dle jejich slov se v některých ukazatelích velmi vzdaluje zbytku České republiky. Bez Prahy jsou pak v jejich modelu zřetelnější jednotlivé charakteristiky obcí.

V rámci analýzy kvality života společnosti Obce v datech s.r.o. mohly jednotlivé ORP získat v indexu kvality života od nuly do deseti bodů. Na prvním místě v České republice s indexem kvality života deset bodů, se umístily středočeské Říčany. Na druhém konci žebříčku se s indexem kvality života nula bodů, umístilo město Orlová v Moravskoslezském kraji. Pardubice se v rámci této analýzy umístily na 33. místě s indexem kvality života 6,3 bodů. Hradec Králové se pak umístil na 24. místě

s indexem kvality života 6,6 bodů. Hradec Králové oproti Pardubicím dosáhl také vyššího dílčího indexu v oblasti *Zdraví a životní prostředí* (6,3 oproti 5,5) a *Materiální zabezpečení a vzdělání* (5,3 oproti 5,1). Pardubice naopak dosáhly na vyšší index v oblasti *Vztahy a služby* (5,9 oproti 5,7). Dle výsledků této analýzy tak lze konstatovat, že v Hradci Králové byla zjištěna vyšší kvalita života než v Pardubicích. Toto zjištění koresponduje s výsledky mého hlavního výzkumu, tedy výzkumu mezi profesionálními sportovci, kde profesionální basketbalistky z Hradce Králové hodnotily kvalitu svých životů vyššími známkami než profesionální basketbalisté z Pardubic. Naopak v případě doprovodného výzkumu mezi většinovým obyvatelstvem v Pardubicích a Hradci Králové jsem dospěl ke zjištění, že obyvatelé Pardubic hodnotí kvalitu svých životů vyššími známkami, než obyvatelé Hradce Králové. V tomto ohledu se tak má zjištění lišit od zjištění v analýze kvality života od společnosti Obce v datech s.r.o..

V případě studie skupiny autorů okolo datových novinářů serveru iRozhlas vyvstává při snaze o porovnání problém s interaktivitou jejich modelu, jelikož je možné stanovit různou váhu 14 indikátorům, které následný index kvality života ovlivňují. Při nastavení stejné váhy všem indikátorům, dosahují Pardubice na index kvality života 70 ze 100 možných a Hradec Králové dosahuje na koeficient kvality života 80 ze 100 možných. Tato studie tak stejně jako předchozí zmíněná shledává vyšší kvalitu života v Hradci Králové oproti Pardubicím. Opět tak mohu potvrdit shodu s mým hlavním výzkumem mezi profesionálními sportovci, nikoli však shodu s mým doprovodným výzkumem mezi většinovým obyvatelstvem Pardubic a Hradce Králové.

Závěrem této diskuze bych tedy rád shrnul svá zjištění. V porovnání s jinými studii, které se věnují kvalitě života a zahrnují města Pardubice a Hradec Králové jsem dospěl ke shodě v případě výzkumu u profesionálních sportovců v tom ohledu, že v Hradci Králové lze registrovat vyšší úroveň kvality života než v Pardubicích. Naopak výsledky mého výzkumu u běžného obyvatelstva v těchto dvou krajských městech jsou v rozporu s jinými studii. Bez povšimnutí by však také neměl zůstat fakt, že ačkoli většinové obyvatelstvo Pardubic hodnotí kvalitu svých životů vyššími známkami než většinové obyvatelstvo Hradce Králové, spokojenost s životem v sídle je naopak vyšší v případě Hradce Králové a nižší v Pardubicích.

Pokud se zaměřím na strukturu kvality života profesionálních sportovců (v mém případě profesionálních basketbalistů z Pardubic a basketbalistek z Hradce Králové) dospěl jsem ke zjištění, že na základě hodnocení vztahů mezi spoluhráči/kami v týmu

lze říci, že královéhradecké basketbalistky tvoří lepší kolektiv než pardubičtí basketbalisté. Dále jsem zjistil, že královéhradecké háčky jsou oproti pardubickým hráčům více spokojeny ve svých vztazích, přičemž jsem neshledal výraznější rozdíly v četnosti rodičovství v porovnání těchto dvou týmů. Co se týče materiálního zabezpečení, z výzkumu vyplynulo, že jen nepatrně více basketbalistů vlastní automobil v porovnání s basketbalistkami. Naopak v případě zahraniční dovolené absolvované alespoň jednou za rok, jsem zjistil vyšší četnost v případě královéhradeckých basketbalistek. Na základě mého výzkumu tak nelze jednoznačně říci, zda z pohledu materiálního zabezpečení nabývá život vyšších kvalit v případě pardubických basketbalistů, nebo v případě královéhradeckých basketbalistek. Poněkud překvapivým zjištěním pak může být vyšší pocit bezpečí v případě královéhradeckých basketbalistek oproti pardubickým basketbalistům. Vztah vůči městu jsem již diskutoval výše, nicméně bych opět podotkl, že z výsledků mého výzkumu lze vyvozovat silnější vazby královéhradeckých basketbalistek k městu Hradec Králové než v případě pardubických basketbalistů a města Pardubice.

Neshody mezi mým výzkumem a dvěma uvedenými studii lze vysvětlit odlišným přístupem ke zkoumání kvality života. Zatímco já jsem zjišťoval subjektivní kvalitu života, v obou zmíněných studiích autoři zjišťovali kvalitu života na základě objektivních ukazatelů, ze kterých stanovovali své indexy kvality života.

Ačkoli z výsledků studie organizace Obce v datech s.r.o. je patrné, že města Pardubice i Hradec Králové si jsou, co se týče výsledků měření kvality života, značně blízká, v mém výzkumu mezi profesionálními basketbalisty a basketbalistkami jsem přeci jenom zaznamenal jisté rozdíly. V tento moment se tak otevírá prostor pro prohloubení mého výzkumu a o pokus o zjištění kvality života profesionálních sportovců i v jiných městech České republiky, kde je v rámci právě třeba studie organizace Obce v datech s.r.o. indikovaná výrazně nižší, nebo naopak výrazně vyšší kvalita života. Další proměnnou, která by si jistě zasloužila svou pozornost, jsou rozdíly kvality života profesionálních sportovců napříč různými sporty, a to jak týmovými, tak i individuálními.

6 Didaktické aspekty

Studium kvality života profesionálních sportovců může nabývat i didaktického rozměru. Pro implikaci této problematiky do vzdělávání je však potřeba si nejprve ujasnit, co by hodiny, které by zohledňovaly kvalitu života profesionálních sportovců, měly obsahovat. Pokud by byl sledován geografický rozměr, tedy provázanost s prostorem, lze danou problematiku zařadit do tématu migrace, jelikož profesionální sportovci často mění svá působiště a stávají se tak ekonomickými migranty.

Téma migrace, potažmo téma kvality života profesionálních sportovců je v Rámcovém vzdělávacím programu základního vzdělávání (dále jen RVP ZV) zasazeno do vzdělávací oblasti *Člověk a příroda* a vzdělávacího oboru *Zeměpis (Geografie)*. Obsah vzdělávacího oboru *Zeměpis (Geografie)* je posléze rozčleněn do tematických celků, přičemž téma migrace zasahuje do těchto dvou tematických celků: *společenské a hospodářské prostředí* a *životní prostředí*.

Migrace je v současné době jedním z hlavních celospolečenských problémů společně třeba s globalizací, nebo také glocalizací¹⁴. Je proto nezbytné jí věnovat ve vzdělávání dostatek prostoru a nepodceňovat její přesah do jiných předmětů. V rámci mezipředmětových vazeb lze při výuce migrace sledovat přesah do vyučovacích předmětů občanská výchova, dějepis, nebo přírodopis. Výstupem uvedeného tematického celku je: charakterizování rozmístění lidských ras, národů, jazyků či sídel, dále také vyhodnocování demografických charakteristik na základě tematických map a v neposlední řadě také posouzení globálních problémů lidstva spojené s hledáním jejich příčin.

Do výuky tématu kvality života profesionálních sportovců bych určitě začlenil besedu s profesionálním sportovcem, který by se s žáky podělil o své zkušenosti a úskalí, která toto specifické povolání přináší. V takovém případě jistě nelze opomenout přesah setkání do výuky tělesné výchovy. V dnešní době, kdy je pohyb dětí velmi diskutovaný z pohledu jeho nedostatečnosti, by se mělo jednat o silný motivační stimul pro to, aby se žáci sportu nevyhýbali a naopak jej chápali jako prostředek

¹⁴ „Glocalizace je pojem vycházející z kombinace slov globalizace a lokalizace. Popisuje produkty nebo služby, které jsou vyvíjeny a distribuovány globálně, a jsou navrhovány tak, aby se přizpůsobily uživateli nebo spotřebiteli na místním trhu“ (Wikipedia, 2019).

k dosažení kvalitního života a to i v případě, že se mu nebudou věnovat na nejvyšší úrovni.

Jinou možností je věnovat se problematice kvality života profesionálních sportovců v rámci průřezového tématu¹⁵ Osobnostní a sociální výchova, které je uvedeno v RVP ZV. V rámci tohoto průřezového tématu je předmětem zájmu a učení samotný žák, který je směřován k řešení praktických situací, jež se vyskytují v běžném životě. Cílem průřezového tématu Osobnostní a sociální výchova je předkládat žákům různé postoje a možnosti řešení životních situací, jež vedou k spokojenému a kvalitnímu životu.

Mnoho žáků a žákyň ve věku, kdy navštěvují druhý stupeň základní školy, vidí sportovní idoly denně v televizi, nebo se o nich a jejich životech dovídají z jiných medií. Spousta z nich má sny stát se profesionálními sportovci a je proto dobré jim vytvářet představy, co takové povolání obnáší a jaký život žijí sportovní hvězdy. V konečném důsledku, nemělo by se tak stávat pouze v případě profesionálního sportu, ale i u ostatních možných zaměstnání. Je důležité, aby žáci vnímali jak kladné stránky, tak i ty negativní.

Tematické okruhy průřezového tématu Osobnostní a sociální výchova jsou v RVP ZV rozčleněny do tří částí a to mravní, sociální a osobnostní rozvoj. *„Pro jejich realizaci je užitečné zařazovat do výuky ta témata, která reflektují aktuální potřeby žáků, popřípadě vycházejí ze vzájemné domluvy s nimi. Všechna uvedená témata se uskutečňují prakticky, prostřednictvím vhodných her, cvičení, modelových situací a příslušných diskusí“* (MŠMT, 2015, s. 127).

¹⁵ *„Průřezová témata reprezentují v RVP ZV okruhy aktuálních problémů současného světa a stávají se významnou a nedílnou součástí základního vzdělávání. Jsou důležitým formativním prvkem základního vzdělávání, vytvářejí příležitosti pro individuální uplatnění žáků i pro jejich vzájemnou spolupráci a pomáhají rozvíjet osobnost žáka především v oblasti postojů a hodnot“* (MŠMT, 2015, s. 125).

Závěr

Koncept kvality života je skloňovaný v mnoha oborech a přistupuje se tak k němu všemi možnými způsoby. Zatímco někteří autoři se pokouší stanovit hodnotu či různé indexy na základě objektivních indikátorů, jiní se zaměřují na prožívání samotných lidí a svou pozornost tak věnují subjektivnímu hodnocení. Různé přístupy pochopitelně přinášejí také různé výsledky, čehož je důkazem i výzkum v této práci, jehož výsledky ne vždy zcela korelují s výsledky výzkumů a analýz jiných autorů.

Za hlavní cíl své práce jsem si stanovil zjištění kvality života profesionálních sportovců s následnou diagnostikou její struktury. S ohlédnutím na výsledky provedeného výzkumu si dovoluji konstatovat, že tento cíl se mi podařilo splnit. Dalším přínosem je jistě možnost porovnání s většinovým obyvatelstvem, čehož jsem dosáhl za pomoci doprovodného výzkumu. Zjištěné výsledky byly také dostatečné pro potvrzení, nebo naopak vyvrácení hypotéz, které jsem vyslovil. Dílčími cíli mé práce byla konceptualizace kvality života, introdukce do světa sportu jakožto jednoho z nejvýznamnějších sociálně kulturních fenoménů současnosti a analýza didaktických aspektů zkoumané problematiky. Těchto cílů jsem dosáhl v rovině teoretické.

Profesionální sport je velmi specifickou oblastí, ve které v posledních letech bohužel uvadají původní ušlechtilé myšlenky Pierra de Coubertina. Stále častěji jsme svědky toho, že touha po vítězství předčí hodnotu fair play a sportovci jsou tak ochotní sáhnout i k zakázaným prostředkům, pomocí kterých zvyšují svou výkonnost. Dále také hlad po sportovních senzacích a napětí je ze strany sportovních fanoušků tak vysoký, že dovoluje masovým médiím ještě více vstupovat do původně čistého prostředí s osvědčenými cíli. Z pozice pedagoga je naivní si myslet, že by v tomto celosvětovém představení ovládaném penězi šlo něco výrazně změnit. Nicméně nejen mediálního významu profesionálního sportu, lze dobře využít pro pedagogické účely. Vhodně zvolenou besedou ve škole s profesionálním sportovcem lze významným způsobem pozitivně zapůsobit na žáky nejen základních škol. O velkém významu sportu jakožto prevence sociopatologických jevů u dospívajících asi není třeba se zmiňovat.

Závěrem bych tedy chtěl říci, že ač se mohou zdát profesionální sportovci jako velmi malá skupina společnosti, jejich význam a vliv je natolik veliký, že studium kvality jejich životů si jistě zaslouží svou pozornost a může přinést spoustu podnětů i pro pedagogickou praxi.

Zdroje

- BIASIOTTO, J., 2010. 15 Surprising Facts About World Class Athletes. *Ageless Adonis* [online].[vid. 2019-03-17]. Dostupné z: <http://agelessadonis.com/15-surprising-facts-about-world-class-athletes/>
- CROSBY, J., 2014. Final Four 2014: Cowboys owner Jerry Jones got booed at event in his own stadium. *Fansided* [online]. [vid. 2019-04-05]. Dostupné z: <https://fansided.com/2014/04/05/final-four-2014-cowboys-owner-jerry-jones-got-booed-event-stadium/>
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2018. *Počet obyvatel v obcích - k 1. 1. 2018* [online].[vid. 2019-02-27]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/pocet-obyvatel-v-obcich-see2a5tx8j>
- ČTK, 2016. Tuzemské televize nabídnou z OH stovky hodin přenosů. *Deník.cz* [online]. [vid. 2019-03-08]. Dostupné z: https://www.denik.cz/ostatni_sport/tuzemske-televize-nabidnou-z-oh-stovky-hodin-prenosu-20160727.html
- DAVIES, B., 2012. Barry Davies' Olympic Moments: Black September, Munich 1972. BBC: Sport [online]. [vid. 2019-04-05]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/sport/olympics/18735288>
- DIVINOVÁ, J., 2018. Žebříčku nejbohatších sportovců vévodí boxer Mayweather, ženy v něm chybí. *Idnes.cz* [online].[vid. 2019-03-13]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ekonomika/zahranicni/zebricek-nejbohatsich-sportovcu-forbes-mayweather.A180606_094346_eko-zahranicni_div
- DLOUHÁ, J., J., DLOUHÝ a V., MEZŘICKÝ, 2005. *Globalizace a globální problémy: sborník textů k celouniverzitnímu kurzu "Globalizace a globální problémy" 2005-2007*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Centrum pro otázky životního prostředí. ISBN 80-870-7601-X.
- DOS SANTOS, A. L. P., 2013. Quality of Life in Professional, Semiprofessional, and Amateur Athletes: An Exploratory Analysis in Brazil. *SAGE Open* [online]. [vid. 2019-03-17]. Dostupné z: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/2158244013497723#articleCitationDownloadContainer>

- DOS SANTOS, A. L. P., 2015. The perception of condition and quality of life of athletes. *Journal of Physical Education and Sport* [online]. 15(2), 229-237 [vid. 2019-03-17]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/280069034_The_perception_of_condition_and_quality_of_life_of_athletes
- DRAGOMIRECKÁ, E., C., ŠKODA, 1997. Kvalita života: vymezení, definice a historický vývoj pojmu v sociální psychiatrii. *Česká a slovenská psychiatrie*. 93(2), 102-108.
- DUFKOVÁ, J., 1986. Pojetí kvality života v současné nemarxistické sociologii. *Sociologický časopis*. 22(2), 153-163.
- FLEDER, R., 2007. *The basketball book*. New York, N.Y.: Time Books. ISBN 19-338-2119-1.
- FORBES, 2018. The World's Highest-Paid Athletes. *Forbes* [online]. [vid. 2019-03-13]. Dostupné z: <https://www.forbes.com/athletes/list/3/#tab:overall>
- FRENCH, D., 2019. The NBA 'Happiness Crisis' and the Price of Constant Criticism. *National Review* [online]. [vid. 2019-03-14]. Dostupné z: <https://www.nationalreview.com/corner/the-nba-happiness-crisis-and-the-price-of-constant-criticism/>
- Genderová studia. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2019, 10. 2. 2019 [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Genderov%C3%A1_studia
- Globalizace. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 8.1.2019 [vid. 2019-03-29]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Globalizace>
- HADAVI, T., 2011. Professional Athletes Prepare for Life After Sports. *VOA News* [online]. [vid. 2019-03-17]. Dostupné z: <https://www.voanews.com/a/professional-athletes-prepare-for-life-after-sports-118377659/163130.html>
- HARRIS, N., 2015. Sky face battle to keep lion's share of Premier League TV broadcasting rights ahead of £4bn bidding war. *Daily Mail* [online]. [vid. 2019-03-08]. Dostupné z: http://www.sport.net/sky-face-battle-to-keep-lions-share-of-premier-league-tv-broadcasting-rights_314921

- HARTL, P., H., HARTLOVÁ, 2010. *Velký psychologický slovník*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-686-5.
- HEŘMANOVÁ, E., 2012. *Koncepty, teorie a měření kvality života*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-106-0.
- Holismus. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2018 [vid. 2019-03-04]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Holismus>
- IMF, 2000. Globalization: Threat or Opportunity?. *International Monetary Fund* [online]. [vid. 2019-03-09]. Dostupné z: <https://www.imf.org/external/np/exr/ib/2000/041200to.htm#II>
- JOHNSTON, R. J., D., GREGORY, D. M., SMITH, 1994. *The Dictionary of human geography*. 3rd ed., rev. and updated. Cambridge, Mass., USA: Blackwell Reference. ISBN 06-311-8141-5.
- KROFTOVÁ, T., 2012. *Kvalita života a sebepojetí sportovců, jejichž kariéra byla nedobrovolně ukončena* [online]. Brno, [vid. 2017-12-01]. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/261106/ff_m/. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. Vedoucí práce Martin Jelínek.
- KŘIVOHLAVÝ, J., 2001. *Psychologické pojetí a způsoby zjišťování kvality života* [online]. [vid. 2019-03-02]. Dostupné z: http://jaro.krivohlavy.cz/stare_stranky/clanky/c_kvalita.html
- MAREŠ, M., 2018. Nejlépe placení sportovci Česka: Jágr pryč, Pastrňák na scénu. *Forbes* [online]. [vid. 2019-03-13]. Dostupné z: <https://www.forbes.cz/nejlepe-placeni-sportovci-ceska-jagr-pryc-pastrnak-na-scenu/>
- MEZINÁRODNÍ OLYMPIJSKÝ VÝBOR, 2018. *Olympijská charta* [online]. Lausanne, Švýcarsko, [vid. 2019-03-12]. Dostupné z: <https://www.olympic.cz/upload/files/Olympijska-charta-2018.pdf>
- MICHALOS, A. C., ed., 2014. *Encyclopedia of quality of life and well-being research*. Vol. 1-12. Cham: Springer. ISBN 978-94-007-0752-8.
- MŠMT, 2015. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání platný od 1. 9. 2016* [online]. Praha, [vid. 2019-03-29]. Dostupné z: http://www.nuv.cz/uploads/RVP_ZV_2017.pdf

- MURGAŠ, F., 2008. Regionálna diferenciácia kvality života na Slovensku. *Regionální studia* [online]. 2008(2), 13-21 [vid. 2019-04-09]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/profile/Vladimir_Ira2/publication/316276906_Regionalna_diferenciacia_kvality_zivota_na_Slovensku-Murgas/data/58f8c69fa6fdcc11b403c79d/Regionalna-diferenciacia-kvality-zivota-na-Slovensku-Murgas.pdf
- MURGAŠ, F., 2009. Kvalita života a jej prostorová diferenciácia v okresoch Slovenska. *Geografický časopis* [online]. 61(2), 121-138 [vid. 2019-03-02]. ISSN 0016-7193. Dostupné z: https://www.sav.sk/journals/uploads/03121108GC-09-2_Murgas.pdf
- NCAA, 2018. *Attendance Records* [online]. [vid. 2019-03-07]. Dostupné z: http://fs.ncaa.org/Docs/stats/m_basketball_RB/2019/Attendance.pdf
- NOVÝ, I. A., SURYNEK, 2006. *Sociologie pro ekonomy a manažery*. 2., přeprac. a rozš. vyd. Praha: Grada. Manažer. ISBN 80-247-1705-0.
- PETRŮJ, J., 2008. *Komparace životních podmínek v krajích České republiky*. Praha. Diplomová práce. Vysoká škola ekonomická v Praze, Národohospodářská fakulta. Vedoucí práce RNDr. Eva Heřmanová.
- POTŮČEK, M., et al., 2002. *Průvodce krajinou priorit pro Českou republiku*. Praha: Gutenberg. ISBN 80-863-4906-3.
- SEKOT, A., 2006. *Sociologie sportu*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80-731-5132-4.
- SMITH, R. *Basketbal: ilustrovaný průvodce po NBA*. Praha: Václav Svojtka & Co., 1998. Velká encyklopedie. ISBN 80-723-7137-1.
- THE ASSOCIATED PRESS, 2013. Jesse Owens' Nazi-era Olympic medal up for auction. *The Times of Israel* [online]. [vid. 2019-04-05]. Dostupné z: <https://www.timesofisrael.com/jesse-owens-nazi-era-olympic-medal-up-for-auction/>
- ÚZEMNĚ IDENTIFIKAČNÍ REGISTR ČR, 2013. *Obec Pardubice: podrobné informace* [online]. [vid. 2019-02-27]. Dostupné z: <http://www.uir.cz/obec/555134/Pardubice>

Příloha: vyplněný dotazník, zadaný profesionálním sportovcům

AT SE DARI 😊

Dotazník subjektivní kvality života v sídle – vrcholoví sportovci

1. Pohlaví
 - a) Muž
 - b) Žena
 2. Věk
 - a) méně než 18
 - b) 18 – 26
 - c) 27 – 35
 - d) Více jak 35
 3. Nejvyšší dokončené vzdělání
 - a) Základní
 - b) Střední bez maturity
 - c) Střední s maturitou
 - d) Vysokoškolské
 4. Vaše trvalé bydliště je:
 - a) V sídle
 - b) Mimo sídlo, kde hrajete
 5. Se životem v sídle jste:
 - a) Zcela spokojen/a
 - b) Převážně spokojen/a
 - c) V něčem spokojen/a, v něčem nespokojen/a
 - d) Převážně nespokojen/a
 - e) Zcela nespokojen/a
 6. Máte dlouhodobý vztah (1 rok a více)
 - a) Ano
 - b) Ne
 7. Pokud ano, jaký druh vztahu to je?
 - a) Chození
 - b) Partnerské soužití
 - c) Manželství
 8. Pokud ano, jste spokojeni v partnerském vztahu?
 - a) Zcela šťastní
 - b) Celkem šťastní
 - c) Průměrně spokojeni
 - d) Celkem nešťastní
 - e) Zcela nešťastní
 9. Cítíte se zdravý/á
 - a) Plně
 - b) Lehčí problémy
 - c) Větší problémy
 10. Máte dobré vztahy se spoluhráči/kami v týmu? **10**
- Uveďte prosím číslo na škále 0-10, kde 0 jsou absolutně špatné vztahy se spoluhráči a 10 jsou absolutně dobré vztahy.

- (D) 12.10.2018 20.18
11. Máte děti?
 a) Ano
b) Ne
12. Pokud ne, plánujete děti?
a) Ano
b) Ne
13. Pokud ano, žijete s otcem/matkou vašich dětí?
 a) Ano
b) Ne
14. Máte důvěru v lidi?
a) Ano, zcela důvěřuji
b) Většinou důvěřuji
 c) V něčem důvěřuji, v něčem ne
d) Většinou nedůvěřuji
e) Nedůvěřuji nikomu
15. Máte dobré přátele, kterým se můžete se vším svěřit?
 a) Ano
b) Ne
16. Máte auto?
 a) Ano
b) Ne
17. Jezdíte alespoň jednou za rok na zahraniční dovolenou?
 a) Ano
b) Ne
18. Cítíte se bezpečně?
 a) Zcela bezpečně
b) Celkem bezpečně
c) Průměrně
d) Celkem nebezpečně
e) Zcela nebezpečně
19. Co má větší vliv na kvalitu vašeho života?
 a) Město, ve kterém působíte
b) Klub, za který hrajete
20. Umíte si představit, že ve městě, kde nyní působíte, zůstanete i po skončení své sportovní kariéry?
 a) Určitě ano
b) Spíše ano
c) Spíše ne
d) Určitě ne

21. Jak byste ohodnotil/a kvalitu vašeho života? 10

Uvedte prosím číslo na škále 0 - 10, kde 0 je absolutní nespokojenost s vlastním životem a 10 je absolutní spokojenost.